

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie

Nadleśnictwo Dobrzany

Obręb Dobrzany

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

na lata 2011 – 2020

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Gorzowie Wielkopolskim**

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wielkopolskim ul. Żwirki i Wigury 4, 66-400 Gorzów Wielkopolski
tel. (95) 720 45 00, faks (95) 723 14 87 sekretariat@gorzow.buligl.pl www.gorzow.buligl.pl NIP: 525-000-78-85

Spis treści

Wprowadzenie.	5
A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA DOBRZANY.	7
1. Rys historyczny Nadleśnictwa Dobrzany.	7
2. Położenie.	11
3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna.	13
4. Regionalizacja geobotaniczna.	13
5. Regionalizacja fizyczno – geograficzna.	14
6. Regionalizacja klimatyczna.	15
7. Miejsce i rola Nadleśnictwa Dobrzany w gospodarce przestrzennej regionu.	16
8. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych.	18
9. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Dobrzany.	18
10. Charakterystyka kompleksów leśnych.	19
B. FORMY OCHRONY PRZYRODY - ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.	20
I. Ustawa o ochronie przyrody.	20
1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.	21
2. Rezerwaty przyrody – istniejące.	22
2.1. Istniejące rezerwaty przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.	22
2.2. Istniejące rezerwaty przyrody na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.	27
3. Park krajobrazowy.	29
4. Obszar chronionego krajobrazu.	31
5. Obszary Natura 2000.	33
6. Pomniki przyrody – istniejące.	50
7. Pomniki przyrody – proponowane.	52
8. Użytki ekologiczne – istniejące.	53
8.1. Istniejące użytki ekologiczne na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.	54
8.2. Istniejące użytki ekologiczne na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.	55
9. Użytki ekologiczne – proponowane.	56
10. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe - istniejące.	57
11. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe - proponowane.	57
12. Stanowiska dokumentacyjne - proponowane.	58
13. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.	58
II. Ustawa o lasach.	70
1. Gospodarstwo specjalne.	71
2. Lasy ochronne.	71
III. Inne formy ochrony.	72
1. Obszar węzłowy i korytarze ekologiczne.	72
C. WALORY PRZYRODNICZO - LEŚNE.	74
1. Rzeźba terenu.	74
2. Budowa geologiczna.	74
3. Typy gleb.	75
4. Wody.	76
5. Roślinność.	79
6. Świat zwierzęcy.	81
7. Typy siedliskowe lasu.	81

8. Drzewostany.	83
- Bogactwo gatunkowe.	83
- Budowa pionowa.	85
- Pochodzenie.	86
9. Ekologiczna ocena stanu lasu.	88
• Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu.	88
• Formy aktualnego stanu siedliska.	91
• Formy degeneracji lasu.	92
10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.	96
11. Cenne obiekty kultury materialnej na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.	136
12. Inne obiekty kultury materialnej i przyrodnicze zlokalizowane w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.	137
D. ZAGROŻENIA.	145
1. Czynniki biotyczne.	145
2. Czynniki abiotyczne.	146
3. Czynniki antropogeniczne.	148
E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE.	152
1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.	152
2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.	153
F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY.	156
1. Ochrona różnorodności biologicznej.	156
2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody.	157
3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin naczyniowych.	158
4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.	158
5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.	159
6. Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców.	160
7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców.	160
8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach.	161
9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogeniczych w lasach.	162
10. Kształtowanie strefy ekotonowej.	162
11. Zalesienia porolne.	163
12. Promocja i edukacja ekologiczna.	164
MAPY PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY.	166
WYKAZ STANOWISK GATUNKÓW CHRONIONYCH.	166
SPIS AKTÓW PRAWNYCH.	166
PIŚMIENNICTWO.	170
WYKAZ TABEL.	172
WYKAZ RYCIN.	174
WYKAZ FOTOGRAFI.	175
KRONIKA.	176
ZAŁĄCZNIKI.	181

Wprowadzenie.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dobrzany jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 01.01.2011 do 31.12.2020 r. Opracowany został według stanu na dzień 1 stycznia 2011r

Aktualnie opracowanie uwzględnia zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody oraz ustalenia Komisji Założeń Planu.

Celem programu jest:

- inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazanie obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienie w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Dobrzany opracowano zgodnie z zapisem § 110 ust. 4, Instrukcji Urządzania Lasu z 2003r., z wykorzystaniem zapisów z „Instrukcji sporządzenia programu ochrony przyrody” (MOŚZNiL Departament Leśnictwa, Warszawa 1996r.), oraz w oparciu o ustawę o lasach z dnia 28 września 1991r., ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. z 2005 r. nr 256, poz. 2151).

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dobrzany na lata 2011-2020 jest drugim tego typu opracowaniem. Pierwszym był Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dobrzany na lata 2001 – 2010. Aktualne opracowanie uwzględnia zapisy zawarte w poprzednim programie ochrony przyrody, ustalenia Komisji Założeń Planu oraz Narady Techniczno - Gospodarczej w Nadleśnictwie Dobrzany.

Wykonawcą programu jest BULiGL Oddz. Gorzów Wlkp.

Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urządzania lasu (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2010 r.);

- danych zebranych w inwentaryzacji szczegółowej do Programu Ochrony Przyrody (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2010 r.);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Dobrzany;
- informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- informacji otrzymanych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie;
- raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- opracowań naukowych;
- innych informacji zebranych na potrzeby Programu.

A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA DOBRZANY.

1. Rys historyczny Nadleśnictwa Dobrzany.

1.1. Historia regionu.

Początki stałego osadnictwa w okolicach Dobrzan datuje się na VI-VII w n.e. W trakcie prowadzonych badań archeologicznych odnaleziono, pochodzące z tego okresu, kamienne siekiery, żarna, ciężarki do sieci i inne przedmioty codziennego użytku. Puste, niezaludnione ziemie zajęła ludność słowiańska. Plemiona słowiańskie osiedlały się zwykle w miejscach położonych nad wodą, gdzie lasy obfitowały w zwierzynę, a nie wyjałowione gleby pozwalały na uprawę roślin. Powstawały grodziska i osady, które w przyszłości stawały się podwaliną dla miast i wsi. W X – XII wieku na opisywanym terenie funkcjonowały dwa grodziska obronne.

Przyпуска się, że początek miastu dała osada przyrodowa, która wytworzyła się przy młodszym z grodów, datowanym na XI w. W XIII – XIV w nastąpił duży napływ osiedleńców z terenów Meklemburgii i Przedpomorza na Pomorze. Miasto Dobrzany zostało założone w czasie nasilenia kolonizacji tj. pod koniec XIII w, w bliskim sąsiedztwie budowanego wówczas zamku w Szadzku. Pierwsza pisana wzmianka o Dobrzanach pojawiła się w dokumencie z 1336 r. Prawdopodobnie założycielem miasta był Jakub von Guttersberg, z rycerskiego rodu Guttersbergów. Pierwotna nazwa miasta brzmiała Jacobshagen. Jej dwuczłonowość świadczy, iż została utworzona od imienia założyciela - Jacob i drugiego członu – *Hagen*, oznaczającego miejsce po wypalonym lesie lub osadę założoną na surowym pniu, wykarczowanej polanie. Przez długi czas osadnicy korzystali z wolnizny, dopiero później nastąpiło podporządkowanie lenne braciom Steglitz. Bracia Steglitzowie byli lennikami księcia z linii szczecińskiej i sprawowali władzę w miasteczku, pobierając z niego także dochody. W roku 1359, pomimo zapowiadanego posłuszeństwa, Steglitzowie przeszli w służbę księcia z linii Wołogoskiej i Dobrzany zostały wówczas podporządkowane domenie książęcej w Szadzku. W latach 1361 – 1459 cała okolica przeszła pod jurysdykcję Księstwa Słupskiego. Jako miasto prywatne Dobrzany nie otrzymały herbu po lokacji. Dopiero po przejściu pod władzę domeny książęcej nadano miastu herb stosownie do panujących ówczesnie zwyczajów. Od roku 1430 Dobrzany używały pieczęci z wyobrażeniem postaci w aureoli, trzymającej w prawej ręce miecz, a w lewej pastorał, zaś napis w otoku brzmiał

„*Secret. Civitatis Jacobshagen*”. Po reformacji (1517 r.), kiedy miasto stało się zależne od księcia, pieczęć przedstawiała szpon Gryfa na tarczy skierowany w górę, co świadczyło o ścisłym powiązaniu miasta z dynastią Grafitów.

Mieszkańcy Dobrzan trudnili się przede wszystkim rolnictwem i rzemiosłem. Do uprawianych zawodów należało warzenie piwa. Miasto miało prawa do organizowania dwóch jarmarków kramarskich w ciągu roku, były także ośrodkiem lokalnej wymiany towarowej. Z biegiem czasu w miasteczku powstawały także pierwsze warsztaty rzemieślnicze. Jednym z najstarszych zajęć było młynarstwo.

Wraz z zamkiem w Szadzku, który stanowił główny ośrodek władzy książęcej na tym terenie, Dobrzany przeżywały także wojny, w 1402 r. z Zakonem Krzyżackim, w 1433 r. z oddziałem husytów, a także walki z Brandenburgią, która rościła sobie prawa do zależności lennej. W okresie wojny trzydziestoletniej (1618 – 1648) tereny okoliczne Dobrzan, podobnie jak całe Pomorze, uległy znacznym zniszczeniom, spowodowanym przez liczne przemarsze wojsk, kontrybucje, plądrowania. W 1653 r. Ziemia Stargardzka trafiła pod panowanie margrabiów brandenburskich, a następnie monarchii pruskiej. Od 1701 r. tereny dawnego Księstwa Zachodniopomorskiego, w tym także okolice Dobrzan, weszły w skład Królestwa Pruskiego. Po reformie administracyjnej w 1714 r. obszar ten podlegał urzędowi powiatowemu w Szadzku, który zachował swą nazwę – *Kreis Saatzig* do 1945 r. mimo zniszczenia zamku i przeniesienia urzędów domenalnych do innych miejscowości.

W pierwszej połowie XVIII w, na rozkaz Fryderyka II, rozpoczęła się znaczna kolonizacja terenu Pomorza. W okolicy Dobrzan powstały przysiółki, do których przybywali osiedleńcy z Polski i Meklemburgii. W 1781 r. w Dobrzanach wybuchł wielki pożar, który bardzo poważnie zniszczył miasto. Jego odbudowa rozpoczęła się po otrzymaniu dotacji z kasy państwowej i wsparciu finansowym obywateli z całego kraju. Odbudowę Dobrzan kierował znakomity architekt pomorski, David Gilly. On też zaprojektował istniejący do dziś kościół.

Na początku XIX w rozpoczął się proces kształtowania wielkoobszarowej własności szlacheckiej, czego wynikiem było zakładanie nowych folwarków, regulacja gruntów. 20 sierpnia 1896 r. otworzono linię kolei wąskotorowej łączącą Dobrzany, poprzez Kozy i Trąbki, ze Stargardem Szczecińskim, zaś z Dobrzan i Sulibórz prowadzącą do nieistniejącego folwarku nad jeziorem Poórzadło. Połączenie miasta z koleją szerokotorową relacji Stargard Szczeciński – Gdańsk znacznie wpłynęło na ożywienie ruchu pasażerskiego i towarowego.

W okresie II wojny światowej w mieście założono obóz pracy dla niemieckich

hufców. Podczas działań wojennych miasto zostało zniszczone w 60 %. 2 marca 1945 r. Dobrzany zostały zajęte przez wojska radzieckie. Jeszcze w tym samym miesiącu wybrano nowego burmistrza, którym został Jan Nagórski. Latem 1945 r. rozpoczęto wysiedlanie dotychczasowej ludności niemieckiej.

1.2. Historia lasów na tle historii regionu.

Początki administracji leśnej na terenie obecnego nadleśnictwa Dobrzany sięgają 200 lat wstecz, kiedy to w 1810 r. powstało *Königlichen Oberförsterei Jacobshagen* czyli Królewskie Nadleśnictwo Jakubowo (do 1948 r. obecne Dobrzany nosiły nazwę Jakubowo).

Mapy i operaty urządzeniowe z 1820 r. oraz lat kolejnych (zwłaszcza z 1867 r.) świadczą, że gospodarka leśna w tym okresie była prowadzona w sposób przemyślany i planowy. Nadleśnictwo zarządzało dość dużymi kompleksami leśnymi, systematycznie powiększającymi i scalającymi poprzez wykup gruntów i lasów prywatnych. W 1912 r. obszar zagospodarowanego lasu wynosił 4083 ha, z czego drzewostany dębowe zajmowały 620 ha, bukowe 1450 ha, brzozowe 150 ha, olchowe 70 ha, sosnowe 1120 ha, a świerkowe 200 ha. Gospodarka leśna dawała zatrudnienie 300 robotnikom. Na przełomie XIX i XX w. powstało wiele nowych, utwardzonych dróg, co spowodowane było koniecznością wywózki i transportu drewna.

Na początku XX wieku uporządkowano las miejski w Dobrzanach, a w lasach państwowych wybrano i oznaczono pierwsze pomniki przyrody, wytyczono i oznaczono trasy turystyczne.

Po II wojnie światowej gospodarka leśna prowadzona była na podstawie tzw. przybliżonej tabeli klas wieku, a następnie na podstawie planu prowizorycznego, definitywnego oraz kolejnych rewizji planów urządzenia gospodarstwa leśnego (obecna rewizja jest czwartą rewizją planu urządzenia lasu).

1.3. Historia nadleśnictwa w obecnym kształcie.

Nadleśnictwo Dobrzany w obecnych granicach powołano z dniem 1 stycznia 1992 r. z połączenia dawnych nadleśnictw, a późniejszych obrębów leśnych Chociwel i Dobrzany (Zarządzenie Nr 26 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 1991 r. znak: N-6-0113-63/91).

Dawne Nadleśnictwo Chociwel utworzono w 1945 r. z lasów prywatnej własności.

Większe posiadłości rolno-leśne znajdowały się w Karkowie, Wieleniu, Brodzie, Dobropolu. Pierwszym nadleśniczym po wojnie był Kazimierz Kamiński. Powierzchnia Nadleśnictwa Chociwel wynosiła 5801 ha i podzielona była na 7 leśnictw.

Nadleśnictwo Dolice powstało w 1945 r. z lasów dużych majątków ziemskich. Pierwszym nadleśniczym był tu Marian Izydorski. Powierzchnia tego nadleśnictwa wynosiła wówczas 5744 ha i była podzielona na 7 leśnictw.

Dawne Nadleśnictwo Dobrzany funkcjonowało od 1945 r. Zajmowało wówczas powierzchnię 6339 ha i podzielone było na 6 leśnictw.

W latach 1951 – 1958 nadleśnictwa: Dobrzany, Chociwel i Dolice wchodziły w skład Rejonu Lasów Państwowych w Stargardzie.

Z dniem 1 października 1972 Nadleśnictwo Dobrzany połączono z Nadleśnictwem Chociwel, a 1 stycznia 1973 r. dołączono do nich także Nadleśnictwo Dolice (za wyjątkiem leśnictwa Płotno). Powstało w ten sposób Nadleśnictwo Dobrzany zajmujące powierzchnię 21962 ha.

W późniejszym okresie Zarządzeniem Nr 17 Dyrektora OZLP w Szczecinie z dnia 21 października 1991 r. powierzchnia Nadleśnictwa Dobrzany została podzielona na dwa obręby leśne: obręb Dobrzany i obręb Choszczno. Obręb Choszczno, w skład którego weszły głównie lasy byłego Nadleśnictwa Dolice z dniem 1 stycznia 1992 r. wszedł w skład nowo tworzonego Nadleśnictwa Choszczno (Zarządzenie Nr 25 dyrektora OZLP z dnia 31 grudnia 1992 r. na podstawie Zarządzenia Nr 26 Naczelnego Dyrektora LP z dnia 23 grudnia 1991 r.). Z obrębu Dobrzany przekazano do Nadleśnictwa Drawno 261, 38 ha.

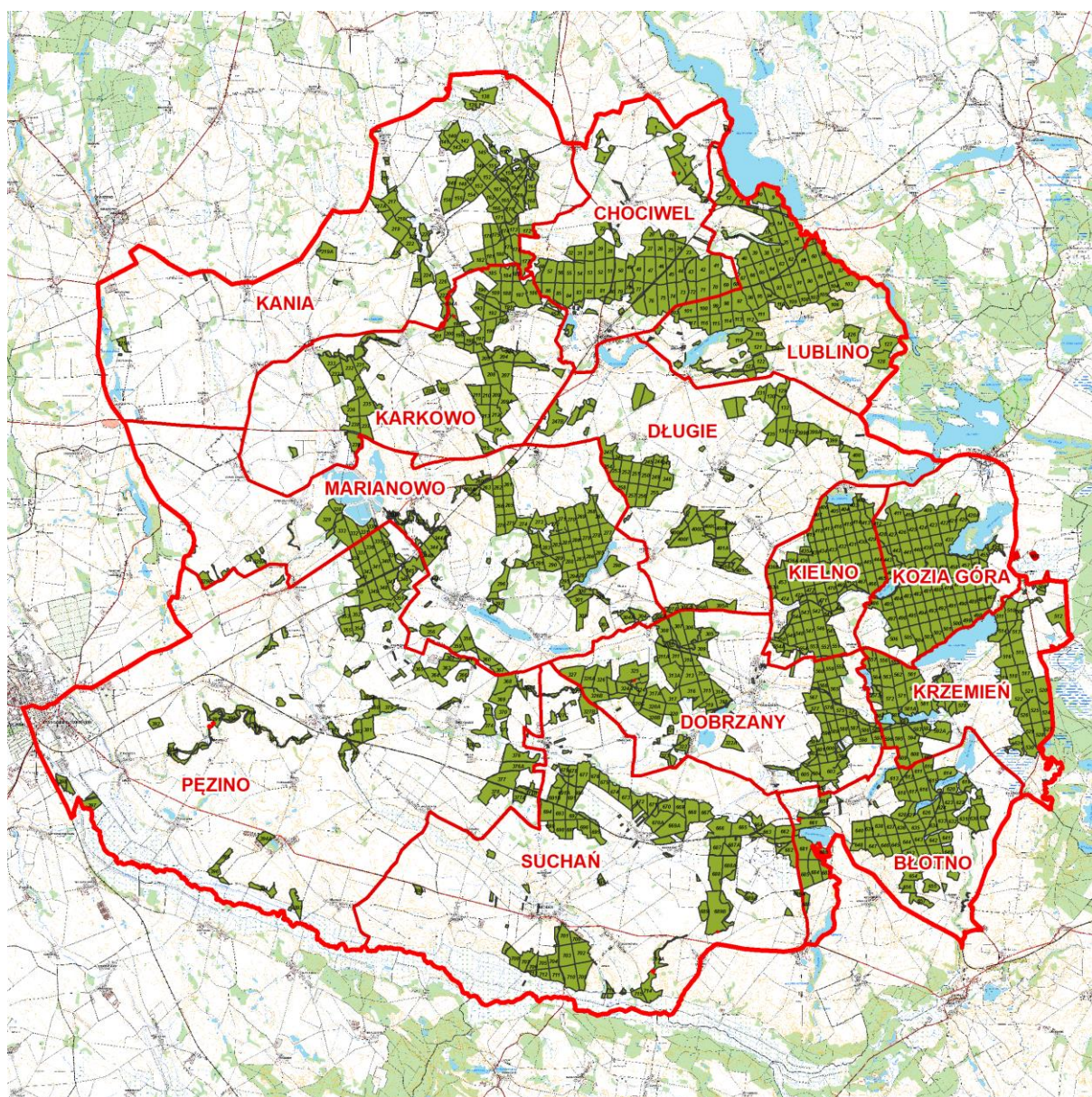

Fot. 1. Siedziba Nadleśnictwa Dobrzany. Fot. B. Matecki.

2. Położenie.

Nadleśnictwo Dobrzany położone jest w północno - wschodniej części RDLP Szczecin. Od północy graniczy z Nadleśnictwem Nowogard i Nadleśnictwem Łobez, od wschodu z Nadleśnictwem Drawsko (RDLP w Szczecinku) i Nadleśnictwem Drawno, od południa z Nadleśnictwem Choszczno, a od zachodu z Nadleśnictwem Kliniska.

Jest nadleśnictwem jednoobrębowym, podzielonym na 13 leśnictw: Chociwel, Kania, Lublino, Karkowo, Kozia Góra, Kielno, Marianowo, Krzemień, Dobrzany, Pęczino, Błotno, Suchań, Długie.

Ryc.1. Podział Nadleśnictwa Dobrzany na leśnictwa.

Powierzchnia Nadleśnictwa wynosi: 20.547,47 ha.

Terytorialny zasięg działania nadleśnictwa (zasięg terytorialny) określa Zarządzenie Nr 122 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 19 września 1994 r. Obejmuje on w ramach województwa zachodniopomorskiego następujące powiaty i gminy:

Powiat stargardzki

Miasto Stargard Szczeciński

Miasto Chociwel

Miasto Dobrzany

Miasto Suchań

Gmina Chociwel
Gmina Dobrzany
Gmina Ińsko
Gmina Marianowo
Gmina Stara Dąbrowa
Gmina Stargard Szczeciński
Gmina Suchań

Powiat łobeski

Gmina Dobra
Gmina Węgorzyno

Powiat choszczeński

Gmina Recz

Powiat goleniowski

Gmina Maszewo

3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna.

Według „Regionalizacji przyrodniczo - leśnej na podstawach ekologiczno-fizjograficznych”¹ grunty nadleśnictwa położone są następująco:

Kraina Bałtycka (I)

Dzielnica Niziny Szczecińskiej (I.2)

Mezoregion Równin Szczecińskich (2b)

Dzielnica Pojezierzy Wałecko – Myśliborskich (I.3)

Mezoregion Pojezierzy Myśliborsko – Choszczeńskich (3.a)

Równiny Drawskiej (3.d)

Dzielnica Pobrzeża Słowińskiego (I.4)

Mezoregion Równiny Słupskiej (4.a)

4. Regionalizacja geobotaniczna.

Położenie Nadleśnictwa Dobrzany zgodnie z regionalizacją geobotaniczną², wykorzystywaną przy określaniu zróżnicowania zbiorowisk roślinnych:

¹ T. Trampler i wsp. 1990. „Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych” PWRiL. Warszawa.

Obszar Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Południowobałtycka

Dział Pomorski (A)

Kraina Szczecińska (A.3)

Okręg Myśliborski (A.3.2)

Kraina Pojezierzy Środkowopomorskich (A.4)

Okręg Nowogardzko – Choszczeński (A.4.1)

Dział Pomorski odznacza się najcieplejszymi i dość krótkimi zimami, chłodnymi wiosnami, najchłodniejszymi i najkrótszymi latami oraz dość ciepłymi jesieniami.

5. Regionalizacja fizyczno - geograficzna.

Według „Geografii fizycznej Polski”³ Nadleśnictwo Dobrzany położone jest w:

Podobszarze Pozaalpejskiej Europy Zachodniej (3)

Prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego (31)

Podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego (313)

Makroregionie Pobrzeża Szczecińskiego (313.2-3)

Mezoregionie Równiny Pyrzycko - Stargardzkiej (313.31)

Równiny Nowogardzkiej (313.32)

Podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego (314)

Makroregionie Pojezierza Zachodniopomorskiego (314.4)

Mezoregionie Pojezierza Choszczeńskiego (314.42)

Pojezierza Ińskiego (314.43)

Makroregionie Pojezierza Południowopomorskiego (314.6-7)

Mezoregionie Równiny Drawskiej (314.63)

Równina Pyrzycko – Stargardzka rozciąga się wokół jeziora Miedwie, sięgając na wschód poza dolinę Iny. Wschodnia część obszaru (w okolicach Stargardu Szczecińskiego) położona jest nieco wyżej niż leżąca nad rzeką Płonią oraz wokół jeziora Miedwie część

² J.M. Matuszkiewicz. 1994. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

³ J. Kondracki. 2001. *Geografia regionalna Polski*. PWN. Warszawa.

zachodnia. Ma także bardziej urozmaiconą rzeźbę terenu wskutek występowania wydłużonych, płaskich wałów drumlinowych.

Równina Nowogardzka reprezentuje krajobraz wysoczyzny morenowej, zbudowanej z osadów lodowcowych (głównie morena denna). Licznie występują tutaj pagórki i wały, głównie drumliny i ozy. Najwyższe wzniesienia osiągają 80 m n.p.m. Znajdują się tutaj niewielkie kompleksy leśne.

Pojezierze Choszczeńskie wiąże się z łukiem moren czołowych, uformowanych przez wysunięty na południe odrzański lob lodowcowy, gdzie wały morenowe zmieniają kierunek z równoleżnikowego na południkowy, tworząc człon pośredni między Pojezierzem Myśliborskim a Pojezierzem Ińskim. Wysokości moren dochodzą tu do 100 – 120 m n.p.m. Prostopadle do łuku moren przebiegają dość długie rynny glacialne, z których najdłuższą na tym obszarze stanowi Mała Ina. W stosunku do otaczających wysoczyzn rynny glacialne są zwykle wcięte na głębokość dochodzącą do 30 – 40 m.

Pojezierze Ińskie odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu, w której zaznaczają się wysokie, dochodzące do 180 m n.p.m. wzniesienia. Największym jeziorem regionu jest położone centralnie Ińsko, z którego wypływa rzeka Ina. W obrębie wzniesień zachowały się duże obszary lasów mieszanych.

Równina Drawska obejmuje środkowo-zachodnią część Pojezierza Południowopomorskiego. Ciągnie się wzdłuż rzeki Drawy. Jest to równina sandrowa, powstała podczas ostatniego stadium zlodowacenia bałtyckiego z kilkoma poziomami tarasów. Miejscami występują tu płyty moreny dennej (okolice Drawna) i równoleżnikowe wały moren czołowych. Na terenie równiny znajdują się liczne jeziora wytopiskowe m. in. Przytoczno, Radęcino, Dubie.

6. Regionalizacja klimatyczna.

Według regionalizacji klimatycznej (Regiony Klimatyczne wg Wosia)⁴ tereny Nadleśnictwa Dobrzany leżą w:

- regionie VI - Zachodniopomorskim

Region ten charakteryzuje się największą ilością dni w ciągu roku (46,9) z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną, bez opadu, z temperaturą 5,1 – 15,0 °C, średnim dobowym

⁴ A. Woś. 1999. *Klimat Polski*. PWN. Warszawa.

zachmurzeniem 21-79 % i dobową sumą opadów poniżej 0,1 mm. Przez 36,7 dni w roku panuje tu typ pogody bardzo ciepłej, pochmurnej, bez opadów. W tym regionie występuje stosunkowo dużo, bo aż 36,0, dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, z dużym zachmurzeniem ($\geq 80\%$), z opadem ($\geq 0,1$ mm) o temperaturze 5,1 – 15,0 °C. Praktycznie brak tutaj dni z pogodą bardzo mroźną o temperaturze poniżej -15 °C⁵.

Klimat obszaru nadleśnictwa jest korzystny dla rozwoju roślinności drzewiastej, dzięki łagodnym temperaturom i dużej wilgotności powietrza. Gatunki liściaste w takich warunkach klimatycznych mogą zajmować gleby uboższe niż w głębi lądu, znajdując tu średnie a nawet dobre warunki wegetacyjne.

Tab.1. Dane meteorologiczne⁶.

Lata		Średnia temp. powietrza w °C	Roczne sumy opadów	Średnia prędkość wiatru w m/s	Usłonecznienie w h	Średnie zachmurzenie w oktantach ^a
Stacje meteorologiczne						
Koszalin	2000	9,7	670	2,9	1780	5,6
	2007	9,5	1013	3,6	1710	5,9
	2008	9,3	742	3,6	1995	5,8
Szczecin	2000	9,9	571	3,4	1637	5,1
	2007	10,3	794	4,1	1639	5,2
	2008	10,2	574	4,1	1710	5,1

^a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami).

7. Miejsce i rola Nadleśnictwa Dobrzany w gospodarce przestrzennej regionu.

W opracowanej „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020”, w rozdziale dotyczącym środowiska przyrodniczego wskazano następujące problemy:

- nierozwiązany problem gospodarki odpadami;
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i zaawansowane procesy eutrofizacji jezior;
- nadmierne zanieczyszczenia komunikacyjne, emisja spalin i hałasu;
- zahamowanie introdukcji obcych gatunków flory i fauny.

W rozdziale dotyczącym gospodarki leśnej wyszczególniono następujące problemy:

- niewykorzystanie możliwości rozwoju turystyki aktywnej;
- niewykorzystanie możliwości rozwoju w branży drzewnej;

⁵ A. Woś 1994. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

⁶ *Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego*. 2009. Urząd Statystyczny. Szczecin.

- zagrożenia powodowane przez zanieczyszczenia i nadmierny rozwój szkodników;
- zagrożenie pożarowe i szkody powodowane przez turystów;
- introdukcja obcych gatunków fauny i flory.

W związku z powyższym do zadań w regionie należy:

- wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa związanych z zalesieniami;
- wspieranie programów i edukacji służących ochronie przyrody i zachowaniu witalności ekosystemów leśnych;
- wspieranie rozwoju przedsiębiorstw działających na podstawie istniejącej bazy surowcowej;
- promocja produktów regionalnych opartych na surowcach leśnych, runie leśnym, itp.;
- promocja turystyki związanej z gospodarką leśną (turystyka ekologiczna, rowerowa, myślistwo).

Jednym z celów strategicznych województwa jest zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych i racjonalna gospodarka zasobami, którą realizuje się poprzez:

- usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska;
- zachowanie, ochronę i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego;
- racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii;
- rewitalizację obszarów zurbanizowanych.

W kwestii ochrony przyrody przewiduje się następujące cele:

- szczegółowe rozpoznanie i udokumentowanie zasobów przyrody (m. in. waloryzacja przyrodniczo – leśna nadleśnictwa, waloryzacja przyrodnicza gmin);
- objęcie ochroną lasów o wysokich walorach przyrodniczych i cennych zasobów przyrody ożywionej i nieożywionej;
- racjonalna gospodarka leśna, rolna i surowcowa;
- systematyczne zwiększanie lesistości;
- przebudowa drzewostanów z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- regulacja granicy polno - leśnej oraz zapewnienie powiązań między kompleksami leśnymi;
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne zgodnie z zasadami ochrony środowiska;
- pobudzenie społeczności lokalnych do aktywnego i właściwego zarządzania środowiskiem;

- wspieranie i koordynowanie działań mających na celu poprawę zdrowotności środowiska naturalnego;
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa⁷.

8. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych.

Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów Nadleśnictwa Dobrzany na tle jednostek leśnych i województwa zachodniopomorskiego:

Tab.2. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Dobrzany⁸.

Jednostka	Średni wiek	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział pow. gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Dobrzany stan na 01.01.2011	54	245	20,0	42,7
RDLP Szczecin stan na 01.01.2009	57	258	54,6	78,8
Lasy Państwowe stan na 01.01. 2009	61	245	52,0	76,8
Województwo zachodniopomorskie stan na 01.01.2007	52	brak informacji	52,8	73,8

9. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Dobrzany.

Zestawienie grup funkcji lasów Nadleśnictwa Dobrzany przedstawia poniższa tabela (powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona):

Tab.3. Zestawienie grup funkcji lasu w Nadleśnictwie Dobrzany.

Lp.	Dominujące funkcje lasu	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	
		Nadleśnictwo Dobrzany	
		ha	%
I	REZERWATY	147,58	0,8
II	LASY OCHRONNE	16080,35	86,6
III	LASY WIELOFUNKCYJNE	2341,60	12,6
	Ogółem pow. zalesiona i niezalesiona	18569,53	100,0

⁷ J. Baraniecki (red.). 2005. *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*. <http://www.bip.um-zachodniopomorskie.pl/zalaczniki/art/051206100036.pdf>.

⁸ *Wyniki aktualizacji powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2009 r.* BULiGL. Warszawa.

Porównanie wybranych cech drzewostanów:

Tab.4. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu.

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Krzemieńskie Źródlika	-	70	343	7	74,6	25,4
Głowacz	-	74	379	7	69,9	30,1
Bórbagno Miałka	-	52	210	9	65,7	34,3
Nadleśnictwo Dobrzany	lasy ochronne	55	253	8	57,6	42,4
	ogółem nadleśnictwo	54	246	8	57,3	42,7

10. Charakterystyka kompleksów leśnych.

Lasy Nadleśnictwa Dobrzany składają się z 205 kompleksów leśnych.

Tab.5. Charakterystyka kompleksów leśnych.

Obręb, nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia [ha]
Nadleśnictwo Dobrzany	do 1,00	46	26,14
	1,01-5,00	61	155,21
	5,01-20,00	47	487,42
	20,01-100,00	32	1332,95
	100,01-500,00	13	2818,87
	500,01-2000,00	4	3085,35
	pow. 2000	2	11623,67

Największe kompleksy leśne w nadleśnictwie to:

- kompleks leśny znajdujący się we wschodniej części nadleśnictwa o powierzchni 6830,93 ha;

- kompleks leśny znajdujący się w północnej części nadleśnictwa o powierzchni 4792,74 ha.

B. FORMY OCHRONY PRZYRODY - ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.

Fot.2. Tablica przy użytku ekologicznym. Fot. B. Malecki.

I. Ustawa o ochronie przyrody.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest Ustawa o Ochronie Przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 151 z 2009 r., poz. 1220 z późn. zm.), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody:

1. Parki narodowe.
2. Rezerваты przyrody.
3. Parki krajobrazowe.
4. Obszary chronionego krajobrazu.
5. Obszary Natura 2000.
6. Pomniki przyrody.
7. Stanowiska dokumentacyjne.
8. Użytki ekologiczne.
9. Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe.
10. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.

Do istniejących form ochrony przyrody należą:

- rezerваты przyrody (5);
- park krajobrazowy (1);
- obszar chronionego krajobrazu (1);
- obszary Natura 2000 (4);
- pomniki przyrody (37);
- użytki ekologiczne (5);
- zespół przyrodniczo – krajobrazowy (1);
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Ochronę bogactwa przyrodniczego nadleśnictwa projektuje się i proponuje poszerzyć o kolejne (tu zaliczono te, które były wcześniej podawane w różnego typu opracowaniach):

- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo – krajobrazowe;
- stanowiska dokumentacyjne.

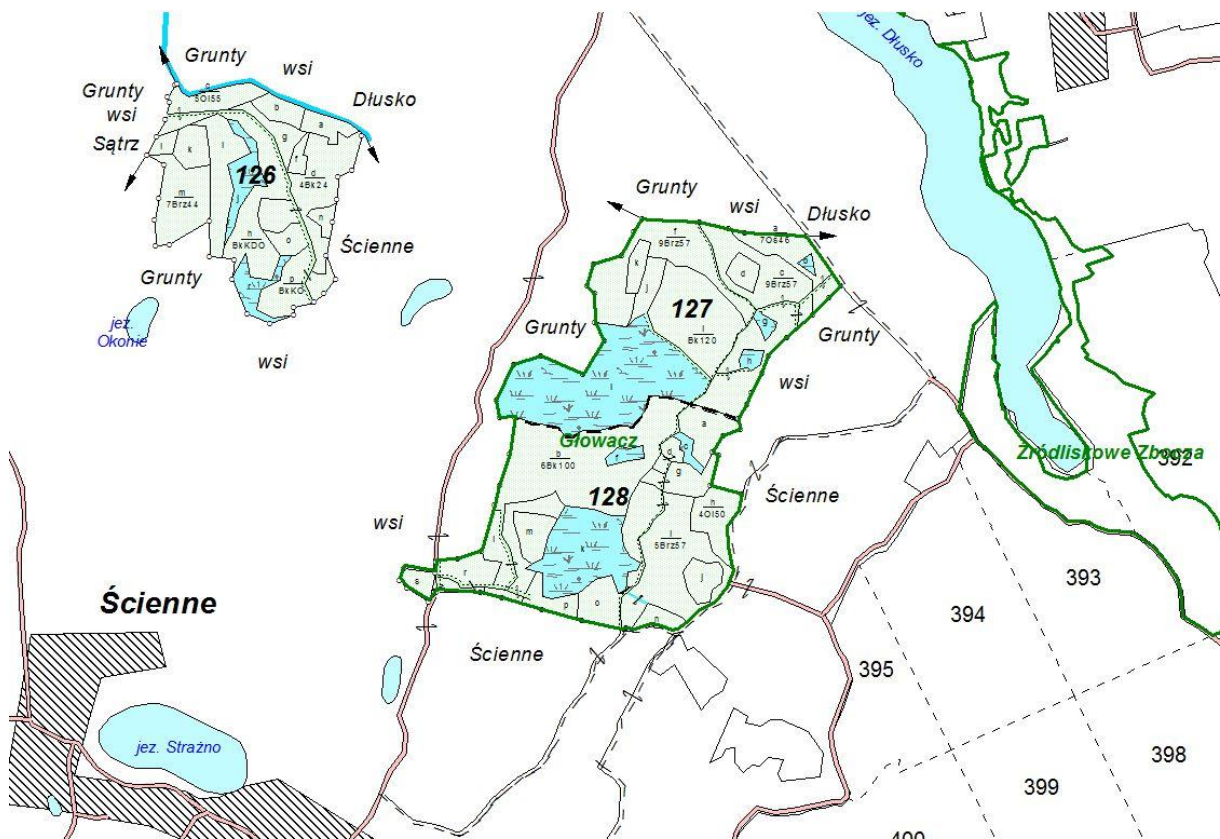
2. Rezerваты przyrody – istniejące.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

2.1. Istniejące rezerваты przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.

Na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany znajdują się 3 istniejące rezerваты przyrody: „Głowacz”, „Krzemieńskie Źródlika” i „Bórbagno Miałka”.

Rezerwat przyrody „Głowacz”

Ryc.2. Granice rezerваты przyrody „Głowacz”.

Rezerwat powołany na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 kwietnia 1985 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 7 z 23.IV.1985 r., poz. 60) o powierzchni 78,70 ha.

Celem ochrony przyrody rezerwatu jest zachowanie krajobrazu moreny czołowej na terenie najwyższego wzniesienia w byłym województwie szczecińskim oraz występujących na tym obszarze licznych interesujących i zróżnicowanych zbiorowisk roślinnych, przeważnie o charakterze naturalnym oraz chronionych gatunków zwierząt.

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony Zarządzeniem Nr 25/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Głowacz” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 62 z 2009 r.).

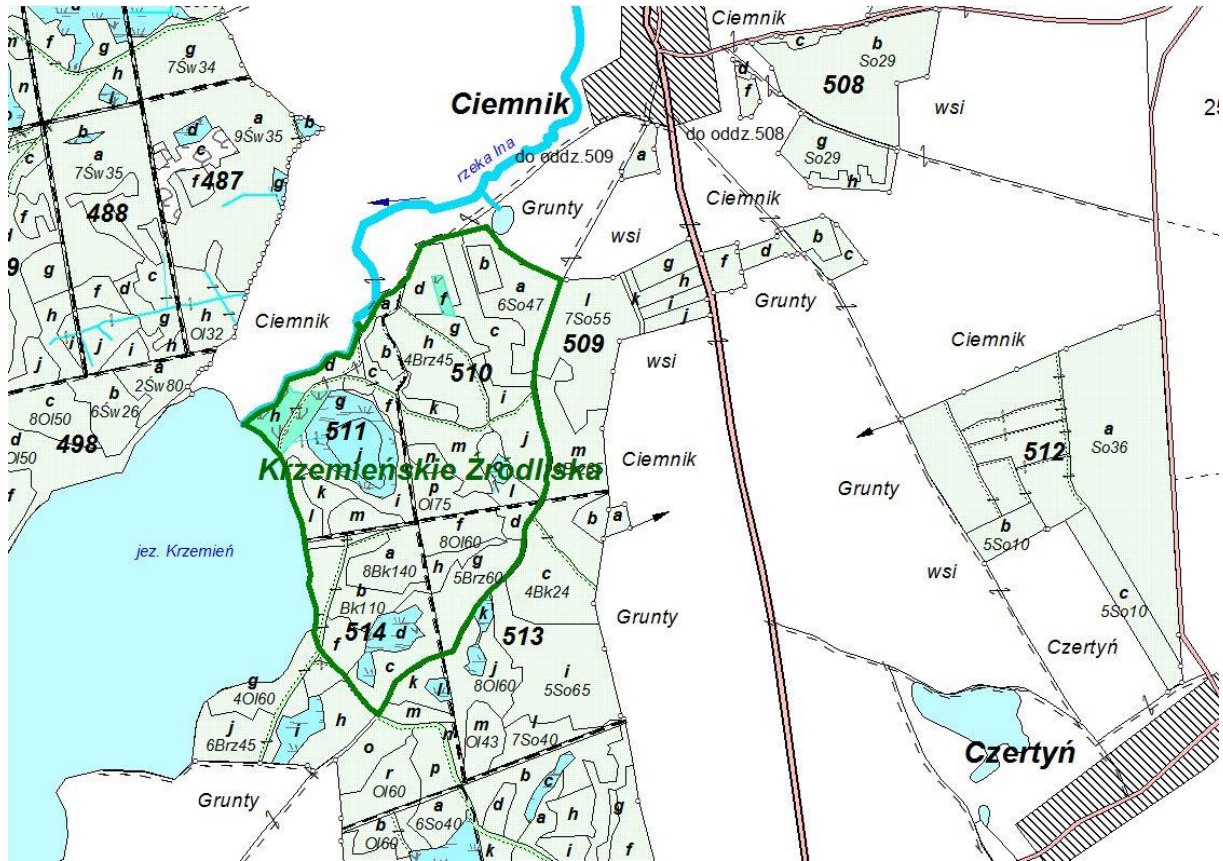

Fot.3. Tablica informacyjna w rezerwacie „Głowacz”.

Rezerwat przyrody „Krzemińskie Źródlika”

Rezerwat o powierzchni 75,94 ha powołany na podstawie Rozporządzenia Nr 62/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Krzemińskie Źródlika” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 108 z dnia 8.XI.2007 r.,

poz. 1863). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96 z dnia 26.11.2008 r., poz. 2078).

Ryc.3. Granice rezerwatu przyrody „Krzemieńskie Źródła”.

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie źródlisk z rzadkimi zespołami roślinnymi i ostoi fauny.

Projekt planu ochrony rezerwatu w trakcie opracowywania.

Fot.4. Tablica urzędowa i tablica informacyjna w rezerwacie „Krzemieńskie Źródłiska”.
Fot. Ł. Sikora

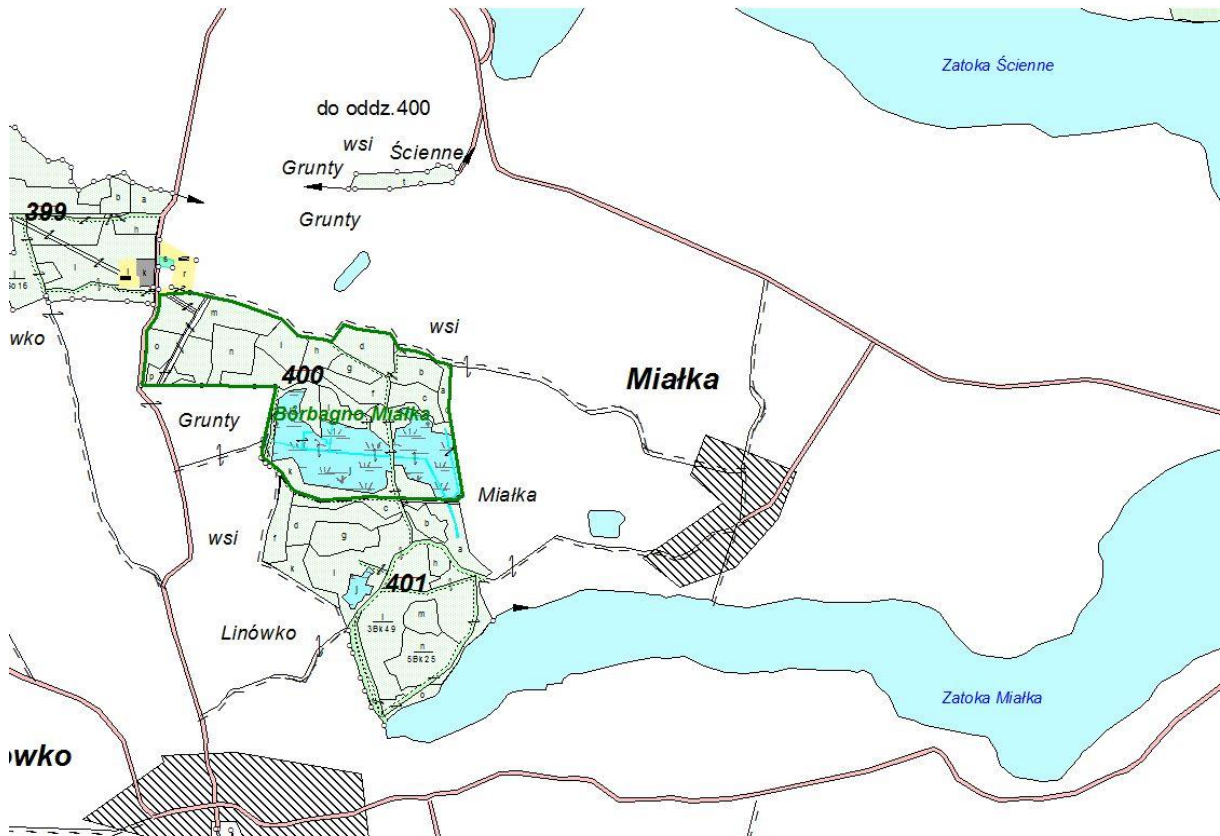
Fot.5. Fragment rezerwatu przyrody „Krzemieńskie Źródłiska”. *Fot. Ł. Sikora*

Rezerwat przyrody „Bórbagno Miałka”

Rezerwat o powierzchni 34,20 ha powołany na podstawie Rozporządzenia Nr 74/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Bórbagno Miałka” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 108 z dnia 8.XI.2007 r., poz. 1875). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96 z dnia 26.11.2008 r., poz. 2078).

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie boru bagiennego z rzadkimi gatunkami roślin naczyniowych i torfowców.

Plan ochrony rezerwatu w trakcie opracowywania.

Ryc.4. Granice rezerwatu przyrody „Bórbagno Miałka”.

Tab.6. Ogólna charakterystyka rezerwatów.

Lp.	Nazwa rezerwatu	Dz. Urz. Nr poz.	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Pow. [ha] według		Pow. [ha] objęta ochroną	Ważniejsze		uwagi
			Oddz	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Dz. U.	Planu u. l.		Zbiorowiska zespoły roślinne	Grupy zwierząt	
1	Głowacz	M.P. Nr 7/85, poz. 60	127 a-l, ~a; 128 a-s, ~a, ~b	Ińsko Lublino	Fitocenotyczny (PFI) Zbiorowisk leśnych (zl)	Różnych ekosystemów (EE) Lasów i torfowisk (lt)	78,70	78,70	78,70	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetion</i>), żyzne buczyny (<i>Galio odorati-Fagetion</i>), grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>), łągi olszowe (<i>Alecion glutinoso-incanae</i>)	ptaki	-
2	Krzemińskie Źródlika	Dz. Urz. Nr 108, poz. 1863	510 a-p, ~a; 511 a-m, ~a, ~b; 513 d-h, ~a; 514 a-f, ~a	Ińsko Krzemień	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Biocenozy naturalnych i półnaturalnych (bp)	Różnych ekosystemów (EE) Mozaiki różnych ekosystemów (me)	75,94	75,94	75,94	Żyzna buczyna (<i>Galio odorati-Fagetion</i>), grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	plązy, ptaki	-
3	Bórbagno Miałka	Dz. Urz. Nr 108 poz. 1875	400 a-p; ~a, ~b	Ińsko Długie	Florystyczny (PFI) Roślin zielnych i krzewinek (Rzk)	Torfowiskowy (ET) Torfowisk wysokich (tw)	34,20	34,20	34,20	Bór bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	plązy i gady	-
R-m grunty n-ctwa							188,84 ha					

2.2. Istniejące rezerwaty przyrody na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajdują się dwa rezerwaty przyrody: „Gogolewo” i „Ozy Kiczarowskie.

Rezerwat przyrody „Gogolewo”

Rezerwat o powierzchni 3,00 ha powołany został Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 maja 1974 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 20 z 1974 r., poz. 121).

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie w stanie naturalnym stanowisk pełnika europejskiego *Trollius europaeus*, storczyków *Dactylorhiza majalis* i *Dactylorhiza maculata* oraz innych rzadkich gatunków roślin.

Rezerwat posiada zatwierdzony plan ochrony Rozporządzeniem Nr 124/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Gogolewo” (Dz. Urz. Woj. Zach Nr 114, poz. 2170).

Rezerwat przyrody „Ozy Kiczarowskie”

Rezerwat ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 65 z 28.08.1962 r., poz. 306).

Obecnie obowiązującym aktem prawnym powołującym rezerwat jest Rozporządzenie Nr 75/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 31 października 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Ozy Kiczarowskie” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 113, poz. 1931) oraz Rozporządzenie Nr 47/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96 z 2008 r., poz. 2078).

Rezerwat obejmuje obszar z zespołem form o kształcie wałów i wydłużonych pagórków o osiach zorientowanych południkowo o łącznej powierzchni 1,9473 ha, położony na południe od miejscowości Kiczarowo, w gminie Stargard Szczeciński, w powiecie stargardzkim.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie wyróżniającego się w krajobrazie, dobrze ukształtowanego ozu stanowiącego charakterystyczny element rzeźby w obszarze polodowcowej wysoczyzny morenowej wraz z porastającymi go płacami roślinności ciepłolubnej.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 10/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Ozy Kiczarowskie” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 39, poz. 797), zmienione Rozporządzeniem Nr 48/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia

14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96, poz. 2079).

3. Park krajobrazowy.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe. Celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku są nadal użytkowane gospodarczo. Wokół parku krajobrazowego może być utworzona otulina⁹.

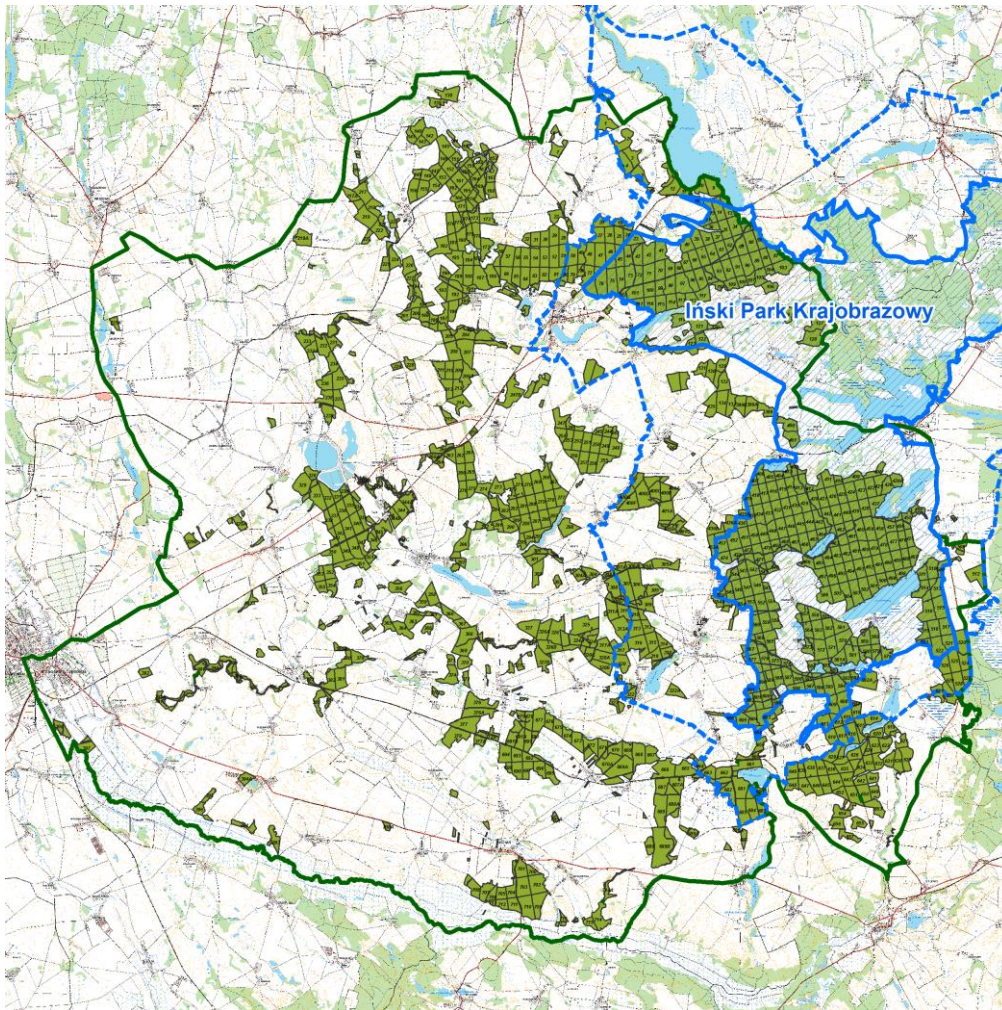
- **Iński Park Krajobrazowy**

Iński Park Krajobrazowy utworzony został dnia 4 listopada 1981 r.

Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym parku jest Rozporządzenie Nr 14/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie Ińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 64 z dnia 11 sierpnia 2005 r., poz. 1377). Zgodnie z tym rozporządzeniem park obejmuje obszar o powierzchni 17 763,00 ha. Wokół parku wyznaczono otulinę o powierzchni 26 240 ha.

Celem powołania Ińskiego Parku Krajobrazowego jest zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych Pojezierza Ińskiego. Park chroni najcenniejsze przyrodniczo i kulturowo tereny. Na Pojezierzu Ińskim strefa wzgórz moreny czołowej tworzy charakterystyczny łuk o szerokości 6 – 12 km, w którym wyróżnić można kilka dominujących nad okolicą zgrupowań wzgórz. Pomiędzy jeziorami Ińskim i Dłuskim położone są najwyższe na Pojezierzu Ińskim wzniesienia – wśród nich Głowacz (180 m n.p.m.) – najwyższy punkt w regionie. Istotnym elementem tego obszaru są bagna i torfowiska mszarne, źródłiska, ciek i rzeki nierzadko o górskim charakterze. Jedną z takich rzek jest Ina. Iński Park Krajobrazowy posiada bardzo ciekawą i zróżnicowaną szatę roślinną. Jest to także obszar cenny dla herpeto – i awifauny.

⁹ D.J. Gwiazdowicz, J. Wiśniewski. 2004. „Ochrona przyrody.” Wyd. Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu.

Ryc.5. Położenie Ińskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny na tle Nadleśnictwa Dobrzany.

Iński Park Krajobrazowy posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 36/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 10 listopada 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92 z 2005 r., poz. 1874).

Tab.7. Zestawienie powierzchni Ińskiego Parku Krajobrazowego.

Iński Park Krajobrazowy	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. N-ctwa [ha]	Leśnictwo, oddział, pododdział	% pow.
Powierzchnia Parku	11.949,09	7001,90 Pow. leśna: 6537,54 Pow. nieleśna: 464,36	Leśnictwo Chociwel: oddz. 23a-h, 41, 42, 43, 44, 45a, f-m, 46n-w, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76a, b, d, h-r, 77l-x; Leśnictwo Lublino: oddz. 100, 101, 102a-i, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117a-j, 118, 119, 120, 121, 122a-m, 123a-h, 124a, 125a-d, g-o, 126, 127, 128, 13f-k, 14b-s, 15, 16, 17, 18a-c, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99; Leśnictwo Kozia Góra: oddz. 408, 409, 410, 411, 412, 420, 420A, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 475, 476, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506; Leśnictwo Kielno: 402, 403a-g, 404, 405, 406, 407, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452a, g, i-r, 453g-k, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554; Leśnictwo Krzemień: oddz. 509a, g-m, 510, 511, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 521, 522, 523, 555, 556, 557, 561, 562, 563, 564, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 578, 579, 580, 581, 581A, 582, 583, 584, 592, 593, 594, 595, 596, 607a, 608, 609; Leśnictwo Dobrzany: 558, 559, 560a-j, 565, 566, 567a-i, 574, 575, 576, 577a-c, f, h, i-l, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 597, 598, 599a-g, i-o, 600, 601, 602, 603c-t, 604, 605, 606a-i, 658c-f, g, i, j; Leśnictwo Błotno: oddz. 612a, b, 613a-i; Leśnictwo Długie: oddz. 400, 401 oraz wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wydziałów.	34,0
Powierzchnia otuliny	12.740,56	3065,66 Pow. leśna: 2834,30 Pow. nieleśna: 231,36	Leśnictwo Chociwel: 1, 1A, 19, 2, 23i-n, 24, 25, 26, 27, 3, 4, 45b, c, d, 46a-m, 47, 48, 49, 5a-m, p-z, 50, 76c, f, g, 77a-k, y, 78, 79, 80; Leśnictwo Lublino: oddz. 10, 102j-r, 11, 117k-o, 12, 122n-r, 123i-n, 124b-j, 125f, p-t, 13a-d, 14a, 18d, 8, 9; Leśnictwo Kielno: oddz. 403h, 435A, 436A, 436B, 452b-f, h, 453a-f, 453A, 554A; Leśnictwo Krzemień: oddz. 507, 508, 509b-f, 512, 520, 524, 525, 526, 527, 528a-k, 529a-i, 530a-h, 531a-d, 579n, 592A, 607b; Leśnictwo Dobrzany: oddz. 305, 306, 307a-h, j-r, 308a, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317f-m, 318, 319, 320, 321a-d, 322a-d, g-m, 322A, 560k, 567h, j, 577d, g, 599h, 603a, b, w-fx, 606j-o, 658a, b, h; Leśnictwo Błotno: oddz. 610, 611a-l, 612c-i, 613j-o, 616f, g, 617a-j, 618a-f, 659, 660, 661, 680, 681, 683, 684, 685; Leśnictwo Suchań: oddz. 662, 663a-k, 664f-i, 682; Leśnictwo Długie: oddz. 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 240, 241, 242a-m, 305A, 305B, 306A, 307A, 399, 399A, 399B, 400A, 400B, 400C, 400D, 400F, 400G, 401A, 401B, 401C oraz wyłączenia liniowe (linie, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wydziałów.	15,0

4. Obszar chronionego krajobrazu.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe dzięki możliwości

zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub z racji pełnionej funkcji korytarzy ekologicznych.

Na terenie nadleśnictwa znajduje się jeden obszar chronionego krajobrazu:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu „D”- Choszczno - Drawno”**

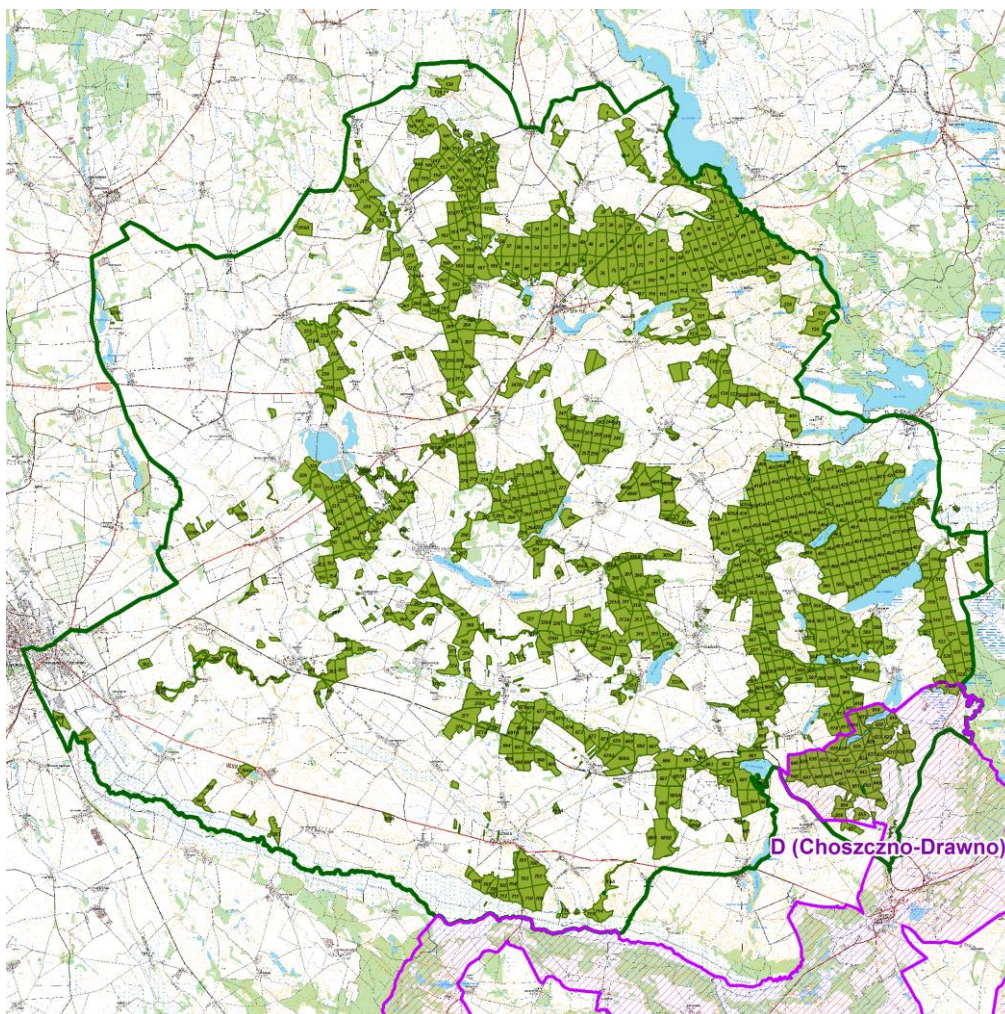
Obszar istniejący od 1998 roku. Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 66, poz. 1804) Zgodnie z uchwałą obszar zajmuje powierzchnię 24 520,00 ha na terenie gmin: Choszczno, Recz, Drawno.

Tab.8. Zestawienie powierzchni OChK „D”- Choszczno-Drawno.

„D”- Choszczno- Drawno	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. N-ctwa [ha]	Leśnictwo, Oddział, pododdział	% Pow. ogólnej N-ctwa
Nadleśnictwo Dobrzany	2403,69	1028,75 Pow. leśna: 982,35 Pow. nieleśna: 46,40	Leśnictwo Krzemień: oddz. 528l, m, 529j, 530i-1, 531f-1; Leśnictwo Błotno: oddz. 611m, n, 614, 615, 616, 617k, l, 618g, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656 oraz wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wydzieleń.	5,0

Celem powołania obszaru jest zapewnienie ochrony wartości przyrodniczych i przyrodniczo-rekreacyjnych w otulinie Drawieńskiego Parku Narodowego.

OChK „Choszczno – Drawno” obejmuje południową część doliny Iny, do której wpływa szereg bezimiennych cieków o charakterze potoków górskich. Użytkowane łąki nadrzeczne tworzą doskonałe siedlisko dla gatunków takich jak derkacz (koncentracje najwyższe w gminie Choszczno), bocian biały, bąk (na stawach i w dolinie Iny). W granicach obszaru leżą, położone na stoku dolin rzecznych, lasy i zadrzewienia będące ostoją takich gatunków jak orlik krzykliwy i bocian czarny oraz stanowiące osłonę wąwozów i obszarów erozyjnych z wypływami źródeł. Cały obszar odznacza się wysokimi walorami krajobrazowymi.

Ryc.6. Położenie OChK „D”- Choszczno-Drawno na tle Nadleśnictwa Dobrzany.

5. Obszary Natura 2000.

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony (OSO)**.

- **Dyrektywa Rady 92/43/EWG** (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako **Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO)**.

W dniu 10 stycznia 2011 r. Komisja Europejska zatwierdziła Obszary Mające Znaczenie dla Wspólnoty. Z chwilą zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską obszar podlega wszystkim przepisom ustaw. Wyznaczenie obszarów siedliskowych (SOO) nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska.

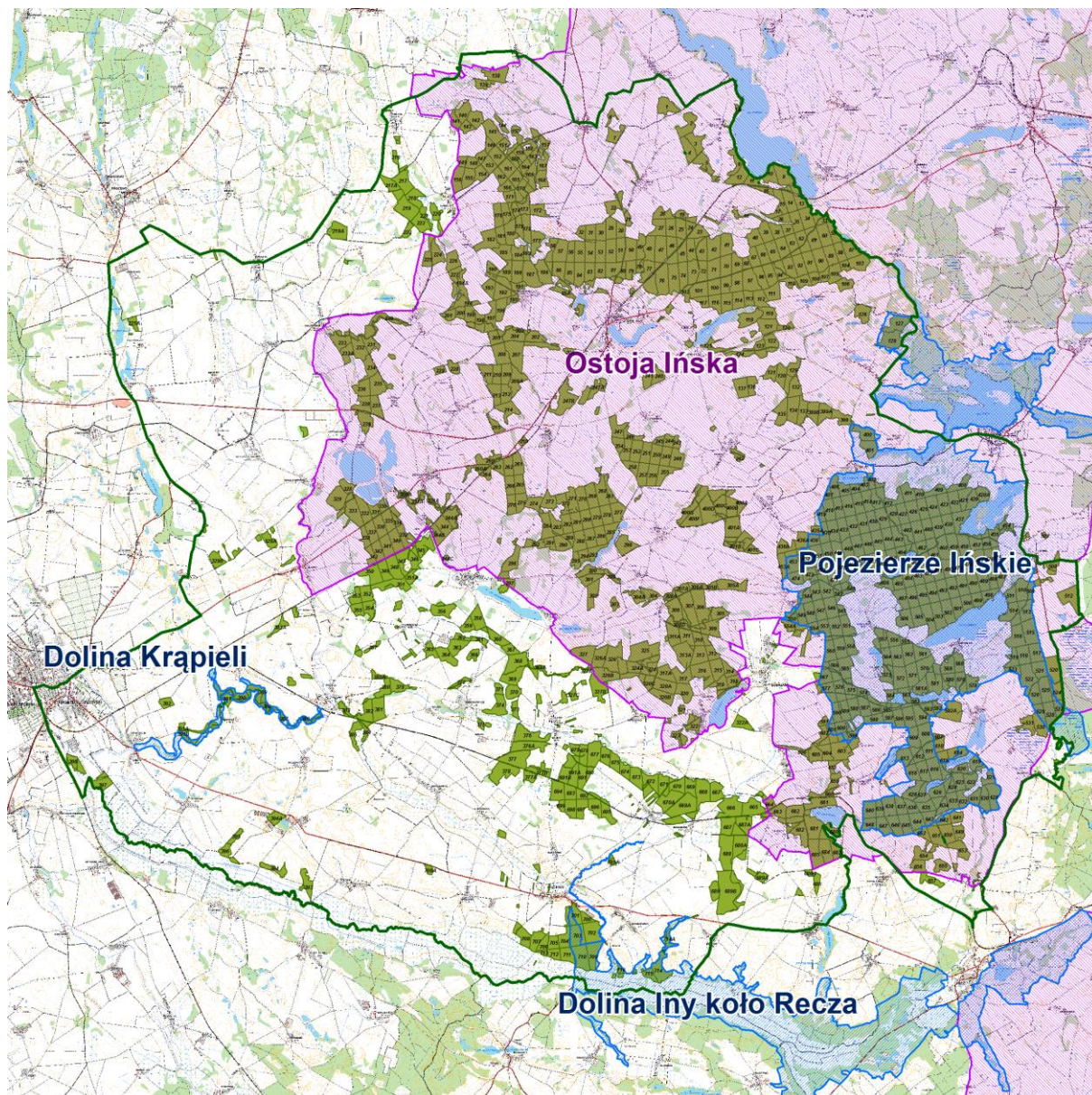
Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. wyznaczono 144 obszary specjalnej ochrony ptaków.

Art. 33. 1. Ustawy o Ochronie Przyrody zabrania podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000.

Przepis ten stosuje się odpowiednio dla projektowanych obszarów Natura 2000.

Obszary sieci Natura 2000 w Nadleśnictwie Dobrzany:

- 1) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty:
 - PLH 320004 Dolina Iny koło Recza;
 - PLH 320005 Dolina Krąpieli;
 - PLH 320067 Pojezierze Ińskie;
- 2) obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO):
 - PLB 320008 Ostoja Ińska.

Ryc. 7. Położenie Nadleśnictwa Dobrzany na tle obszarów sieci Natura 2000.

Tab.9. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Dobrzany.

	Powierzchnia [ha]	
Sumaryczna powierzchnia obszarów Natura 2000	22.362,97	% pow. nadleśnictwa
Rzeczywista powierzchnia obszarów Natura 2000	16.734,35	81,4

Tab.10. Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000.

	PLH320004	PLH320005	PLH320067	PLB320008
PLH320004	X	-	-	-
PLH320005	-	X	-	-
PLH320067	-	-	X	5628,62
PLB320008	-	-	5628,62	X

PLH 320004 Dolina Iny koło Recza¹⁰

Obszar o powierzchni 4 471,80 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. przyjmująca na mocy Dyrektywy Rady 92/43/EWG czwarty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (dokument nr C (2010) 9669) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 33 z dnia 8 lutego 2011 r.). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę a art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia Ministra Środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

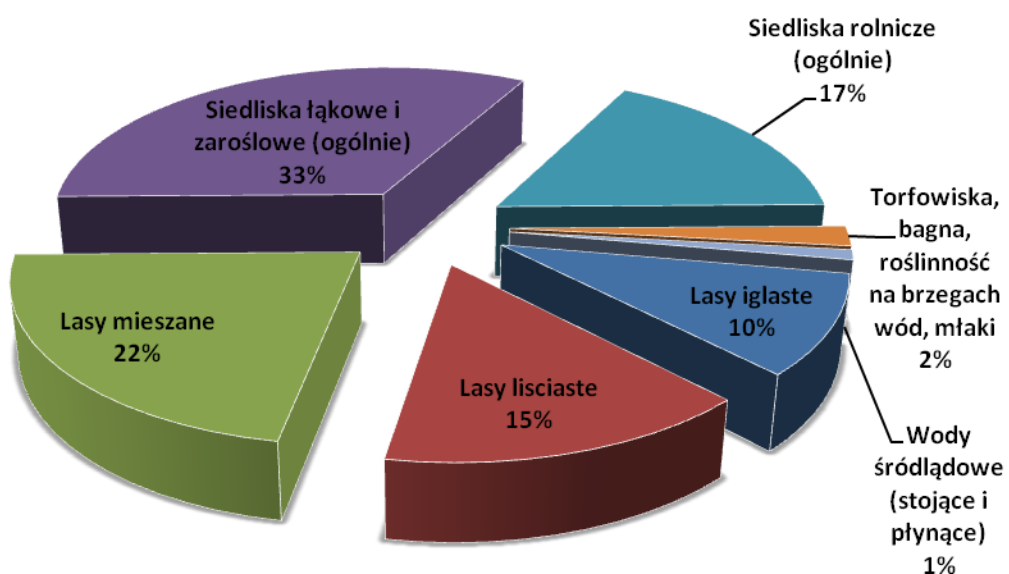
Tab.11. Zestawienie powierzchni PLH 320004.

PLH 320004 „Dolina Iny koło Recza”	Pow. obszaru [ha]	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. nadleśnictwa 200,32 ha			
			leśna		nieleśna	
			ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	4471,80	531,08	198,65	0,97	1,67	0,01
Leśnictwo Suchań: oddz. 701k, o, p, w; 703b-h, j, 709b-s, 710, 714, 714Ac-i, 715, 716 oraz wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wydzieleń.						

¹⁰ *Standardowy formularz danych.* www.natura2000.gdos.gov.pl

Ryc.8. Położenie obszaru PLH 320004 Dolina Iny koło Recza.

Ryc.9. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320004 Dolina Iny koło Recza (wg SDF).

OPIS OBSZARU

Dolina rzeki Iny od mostu kolejowego w Reczu do drogi Suchań – Piasecznik wraz z dolinami dwóch większych dopływów: Reczanki i Wardynki-Stobnicy oraz mniejszych strumieni. Doliny rozcinają wysoczyzny morenowe, płaskie i faliste, przeważnie wykorzystywane rolniczo. Na zboczach dobrze wykształcone są też formy erozyjne i akumulacyjne formy wodnolodowcowe: rynny subglacjalne, zagłębienia po wytopieniu brył martwego lodu i obszary zastoiskowe. Są to obecnie tereny występowania mokradel, cieków i wydobywania się na powierzchnię wód podziemnych. We wklęsłych formach erozyjnych zlokalizowane są pokłady torfów i innych utworów holocenijskich (trawertyny i mady rzeczne). Złoże torfu wypełniające dolinę Iny należy do najrozleglejszych na Pomorzu Zachodnim, zaś w dolinie Reczanki i Wardynki zlokalizowane są najgłębsze i najaktywniejsze hydrologicznie torfowiska źródłiskowe, których wody wydobywają się pod znacznym ciśnieniem hydrostatycznym. Wysokie i strome zbocza porozcinane są licznymi wąwozami i dolinkami erozyjnymi. Na jej zboczach i w wąwozach dominują grądy środkowoeuropejskie w odmianie źródłiskowej, łągi i lasy mieszane. W wąwozach, w strefie podzboczowej i w dnie doliny występują wypływy wód podziemnych, bogatych w węglan wapnia. Dno doliny pokryte rozległym torfowiskiem o złożonej genezie: na bazie wypełnionego gytiami wapiennymi zbiornika pojeziernego rozwinęło się kompleksowe torfowisko soligeniczne, aktywnie zasilane wodami podziemnymi. Po częściowym odwodnieniu obszar gleb organicznych wykorzystywany był jako użytki zielone, z dużym udziałem łąk wilgotnych (*Calthion*), ziołorośli i łąk zmiennowilgotnych, obfitujących w osobliwości florystyczne, typowe dla siedlisk bogatych w wapń. Obecnie, na części dawnych łąk, utworzono stawy rybne.

Nad jeziorem Rajska pod wpływem wypływów wód podziemnych wykształciły się młaki źródłiskowe z roślinnością typową dla mechowiskowych torfowisk węglanowych (związek *Caricion davallianae*).

Na obrzeżach dolin częste są wypukłe formy akumulacji wodnolodowcowej – ozy, kemy i terasy akumulacyjne. Są to miejsca występowania roślinności ciepłolubnej i napiaskowej, często zalesiane, miejscami eksploatowane dla pozyskania kruszyw. Na morenowych zboczach dolin głównych i w rozcięciach erozyjnych występują dobrze wykształcone grądy (dolina Reczanki, okolice Nosowa), buczyny (zbocza doliny Iny koło Suchania), a przy źródłach i na dnie dolin – lasy łąkowe. W dolinie niewielkiego dopływu koło Radaczewa i w dolinie Wardynki występują łągi dębowo – wiązowe.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

W dolinie Reczanki i Wardynki zlokalizowane są najgłębsze i najaktywniejsze hydrologicznie torfowiska źródliskowe w regionie, których wody wydobywają się pod znacznym ciśnieniem hydrostatycznym, otoczone m. in. źródliskowymi odmianami lasów liściastych (m. in. grądów). Generalnie jest to obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności; występuje tu 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i 8 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy.

Ostoja rzadkich gatunków roślin, obejmująca duży procent ich populacji (np. *Arum maculatum*).

Ostoja obejmuje rozległe korytarze ekologiczne o randze ponadregionalnej (Dolina Iny) i regionalnej (Dolina Stobnicy-Wardynki), bardzo intensywnie wykorzystywane przez ptaki migrujące.

ZAGROŻENIA

Najważniejszymi zagrożeniami są: prace melioracyjne, nielegalny pobór wody do celów rolniczych, spadek poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia terenu w postaci „dzikich wysypisk”, wszelkie prace związane z przegradzaniem cieków oraz nielegalne zrzuty ścieków bytowych.

PLH 320005 Dolina Krapieli¹¹

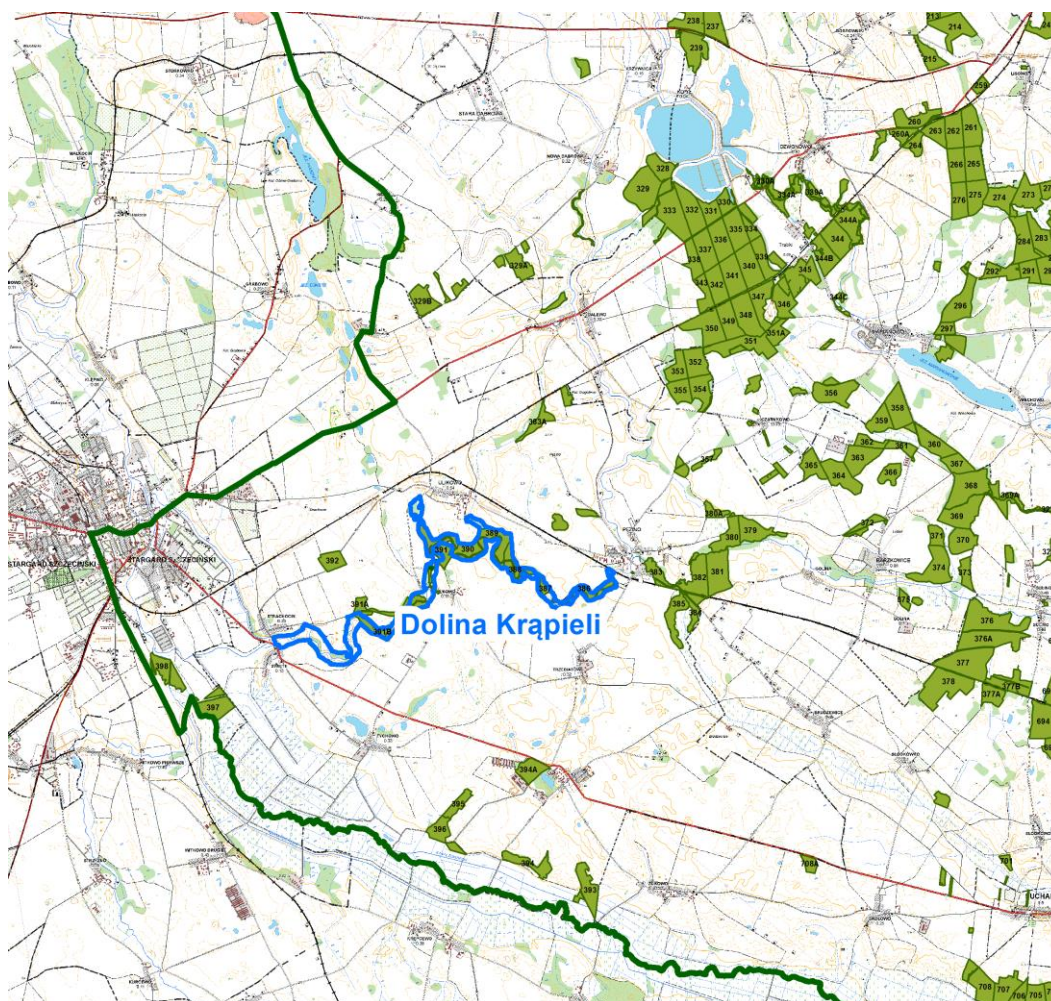
Obszar o powierzchni 232,80 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. przyjmująca na mocy Dyrektywy Rady 92/43/EWG czwarty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2010) 9669) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 33 z dnia 8 lutego 2011 r.). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia Ministra Środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

¹¹ Standardowy formularz danych. www.natura2000.gdos.gov.pl

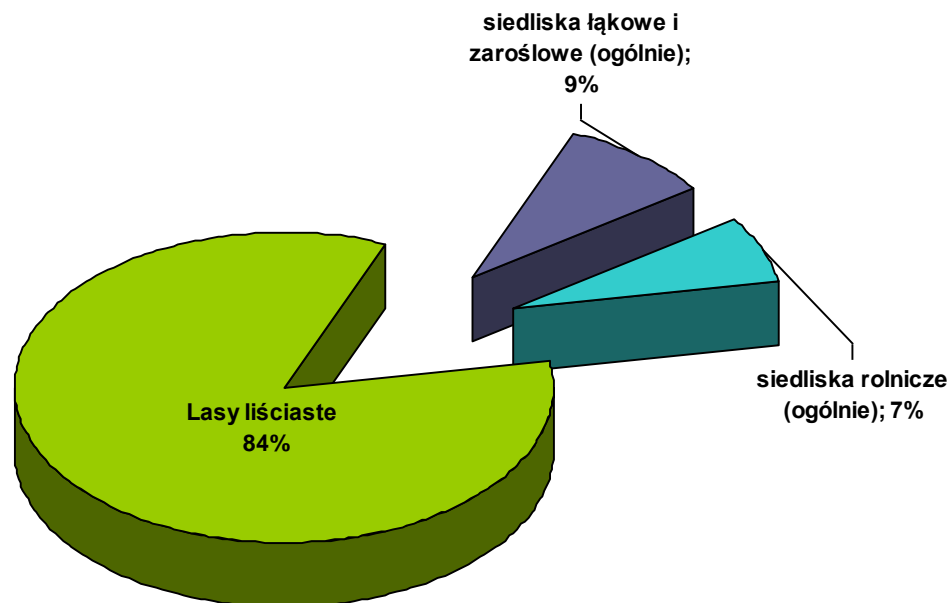
Tab.12. Zestawienie powierzchni PLH 320005.

PLH 320005 „Dolina Krąpieli”	Pow. obszaru [ha]	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. nadleśnictwa 112,65 ha			
			leśna		nieleśna	
			ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	232,80	232,80	104,29	0,50	8,36	0,04

Leśnictwo Pęczino: oddz. 386, 387, 388, 389, 390, 391a-m, o-x, 391Ba-s

Ryc.10. Położenie obszaru PLH 320005 Dolna Krąpieli.

Ryc.11. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320005 Dolina Krąpieli (wg SDF).

OPIS OBSZARU

Kręty, wąski i głęboko wcięty w wysoczyznę dennomorenową fragment doliny rzeki Krąpieli (duży spadek, szerokość doliny waha się od kilkudziesięciu metrów w przełomach do ponad 200 m w miejscach, gdzie rzeka tworzy szerokie meandry), stoki o bardzo zróżnicowanym nachyleniu (osiągają do 16 m wysokości). W części wschodniej dolina V-kształtna, pokryta lasem. W części zachodniej dolina U-kształtna z dużym udziałem zbiorowisk otwartych. Rzeka ma naturalne koryto z wartkim nurtem, dno piaszczysto-kamieniste (także z głazami narzutowymi), silnie meandruje. W wodzie występuje krasnorost *Hildenbrandia rivularis*. Wzdłuż brzegów wąskie pasy szuwarów, ziołorośli i zbiorowisk welonowych. W północnej części doliny jej dno i zbocza pokryte są bardzo bogatymi florystycznie łąkami jesionowo-olszowymi, grądami i kwaśnymi buczynami. W części południowej łągi wierzbowo-topolowe oraz jesionowo-olszowe sąsiadują z wilgotnymi łąkami ekstensywnie użytkowanymi. Tutaj też na zboczach w wielu miejscach wykształcają się płaty kwiatnych muraw kserotermicznych i napiaskowych oraz ciepłolubne zarośla z rzędu *Prunetalia*. Ze względu na trudną dostępność lasów, w wielu miejscach struktura i skład drzewostanów ma naturalny charakter (ze zróżnicowaniem wiekowym i wywrotami). Wiele potężnych drzew (głównie dębów i buków), w tym 9 uznanych za pomniki przyrody.

Ciekawe formy geomorfologiczne: na krawędzi doliny wyraźnie wykształcone ozy. W części środkowej dobrze zachowane grodzisko wczesnośredniowieczne.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Na stosunkowo niewielkim obszarze skupia się tu ogromne bogactwo flory i fauny. Głęboko wcięta i kręta dolina pozostawała obszarem trudnodostępnym i w związku z tym zróżnicowanie i charakter szaty roślinnej oraz krajobraz ma wiele cech naturalnych. Do największych walorów należą: nieregulowana, mająca górski charakter rzeka, naturalny układ roślinności w dolinie, bogactwo florystyczne (484 gatunki roślin naczyniowych, w tym 15 gatunków chronionych, 11 gatunków zagrożonych w Polsce lub na Pomorzu, 18 gatunków rzadkich na Pomorzu). Wyjątkowo bogate populacje *Corydalis cava*, *C. intermedia* i *C. pumila*, *Campanula latifolia*, *Actaea spicata*. Obszar ważny dla ochrony bioróżnorodności – stwierdzono tu występowanie 12 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 5 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

ZAGROŻENIA

Największym zagrożeniem są plany zalania doliny (wykonania zbiornika zaporowego). Łąki ulegają stopniowej sukcesji w związku z zaniechaniem użytkowania użytków zielonych. Zagrożenia stwarzają również zanieczyszczenia powierzchniowe docierające z otaczających dolinę pól uprawnych, a także wydeptywanie i erozja zboczy, nielegalne wysypiska odpadów na krawędzi doliny w pobliżu osad.

PLH 320067 Pojezierze Ińskie¹²

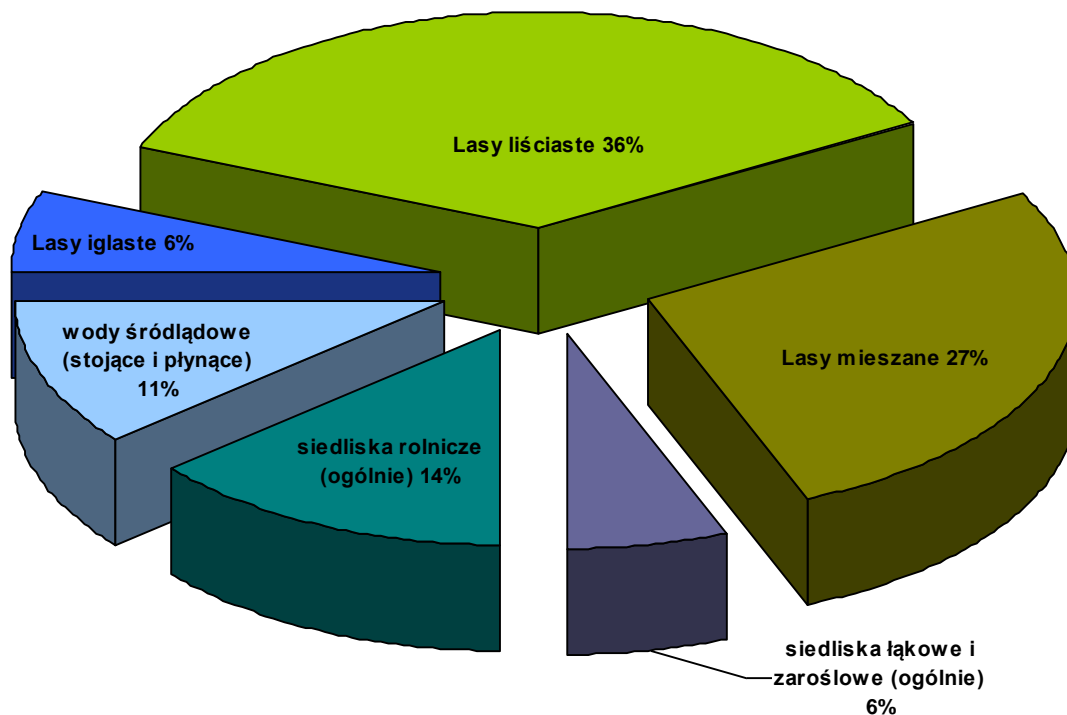
Obszar o powierzchni 10 229,90 ha ustanowiony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (dokument nr C (2010) 9669) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L33 z dnia 8 lutego 2011 r.). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę z art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia Ministra Środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

¹²Standardowy formularz danych. www.natura2000.gdos.gov.pl

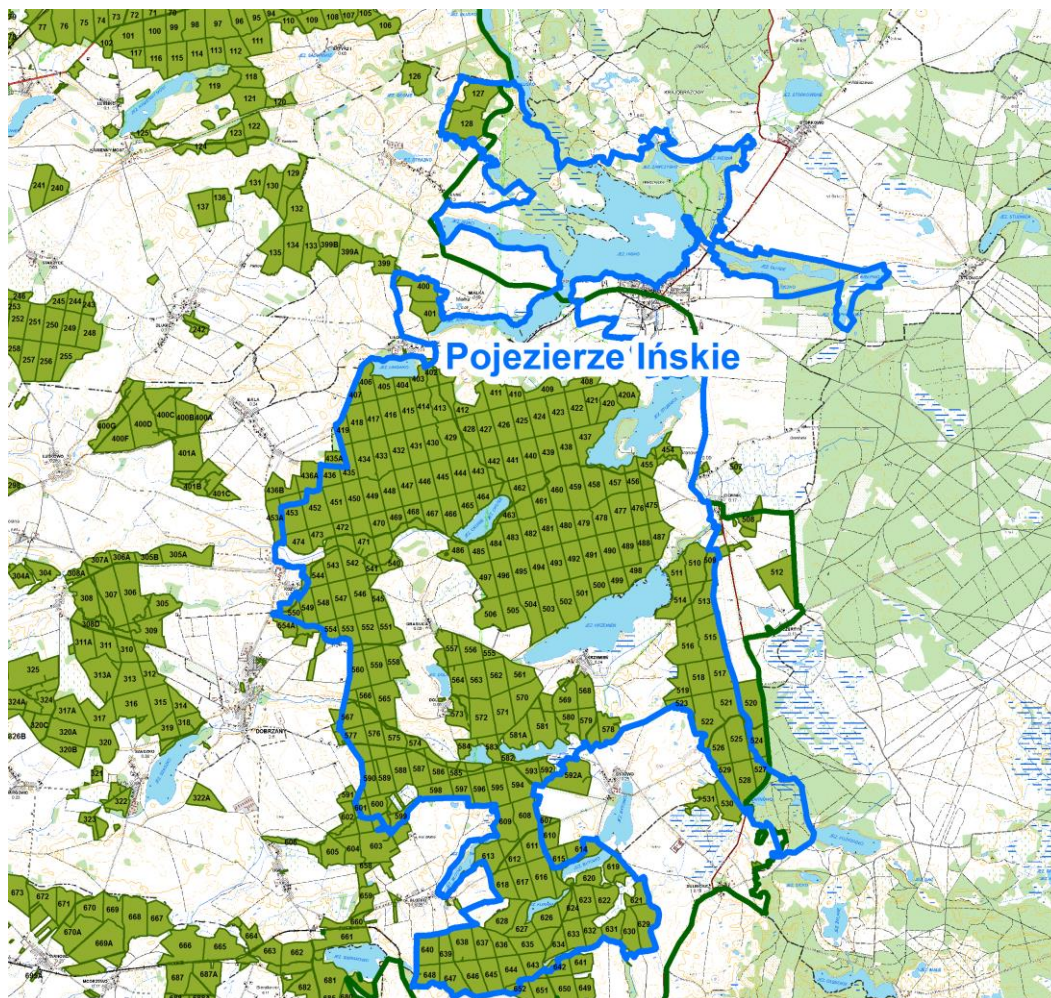
Tab.13. Zestawienie powierzchni PLH 320067.

PLH 320067 „Pojezierze Ińskie”	Pow. obszaru [ha]	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. nadleśnictwa 5628,62 ha			
			leśna		nieleśna	
			ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	10.229,90	8609,28	5240,97	25,50	387,65	1,90

Leśnictwo Lublino: oddz. 127, 128a-r;
 Leśnictwo Kozia Góra: oddz. 408, 409, 410, 411, 412, 420, 420A, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506;
 Leśnictwo Kielno: oddz. 402b-k, 403a-g, 404, 405, 406, 407, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452a, g, i-r, 453g-k, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 540, 541, 542, 543, 544a-j, 545, 546, 547, 548, 549a, d, g-r, 550, 551, 552, 553, 554, 554Aa;
 Leśnictwo Krzemień: oddz. 509l, m, 510, 511, 513b-m, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 521, 522, 523, 524c, d, f, k, l, 525, 526, 527b-g, 528, 529, 555, 556, 557, 561, 562, 563, 564, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 578, 579, 580, 581, 581A, 582, 583, 584, 592, 593, 594, 595, 596, 607a, 608, 609;
 Leśnictwo Dobrzany: oddz. 558, 559, 560, 565, 566, 567a-g, i, 574, 575, 576, 577a, b, f, k, l, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591a, 597, 598, 599a-g, i-o, 600a-j, 601a, d, 603c;
 Leśnictwo Błotno: oddz. 611, 612, 613a-k, n, o, 614a, b, i-o, 615d-n, 616, 617, 618, 619b-h, 620, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 629, 630a-h, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 642b, c, 643a-l, n, 644, 645, 646, 647, 648, 652c;
 Leśnictwo Długie: oddz. 400a-p, 401
 oraz wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wydzieleń.

Ryc.12. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320067 Pojezierze Ińskie.

Ryc.13. Położenie obszaru PLH 320067 Pojezierze Ińskie.

OPIS OBSZARU

Obszar położony jest w środkowej części Pojezierza Ińskiego, najbardziej urozmaiconej pod względem ukształtowania i pokrycia terenu. Rzeźba terenu została ukształtowana podczas stadiału pomorskiego ostatniego zlodowacenia i charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem form i wysokości względnych. Większa część obszaru leży w zlewni Iny. Ważną rolę w krajobrazie odgrywają jeziora, spośród których największe to jezioro Ińskie (6 km²) o głębokości 42 m, wypełniające system krzyżujących się rynien glacialnych. Bogatej morfologii ostoi odpowiada mozaikowe użytkowanie terenu. Lasy zajmują ok. 60% powierzchni. Są to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Znaczący udział mają również lasy siedlisk wilgotnych i bagiennych z olszą i jesionem oraz sosną i brzozą. Oprócz zespołów leśnych i wód, dużą rolę w krajobrazie odgrywa roślinność terenów podmokłych: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk niskich i przejściowych. Niekorzystnym trendem

jest degradacja gospodarki rolnej i zaprzestawanie użytkowania rolnego, presja na zabudowę rekreacyjną gruntów rolnych. Od niedawna w sąsiednim Ińsku rozwija się przemysł degradując miejscowy krajobraz. Sieć hydrograficzna obszaru składa się w zasadzie z dwóch głównych cieków: Iny w jej najbardziej górnym biegu oraz Pęczinki, która jest dopływem Krąpieli, ale co ciekawe, w sztuczny sposób bifurkuje z Iną. Poza tym dość liczne jeziora na tym obszarze łączy sieć kanałów oraz z jeziora Okole wypływa rzeka Krępa, która jednakże w granicach obszaru jest niewielkim, bezrybnym ciekim. Ina jest tu jeszcze niewielkim ciekim, ale pomimo faszynowania płynie dość wartko, posiada twarde, piaszczyste dno i w miarę naturalny charakter. Pęczinka natomiast podlega w tym rejonie dość silnej antropopresji – przepompowywanie wody oraz zespół dużych stawów karpowych wpływają na obniżenie poziomu wód w cieku oraz pogorszenie warunków środowiskowych dla bytującej tam ichtiofauny.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Cechą charakterystyczną ostoi są duże jeziora mezotroficzne (Ińsko, Wisola, Krzemień, Długie) z rozległymi łąkami ramienicowymi, rzadkimi i zagrożonymi gatunkami glonów oraz zbiorowiskami z klasy *Littorelletea* (zespół wywłócznika skrętoległego i brzeżycy jednokwiatowej). Rozległe przestrzenie zajmują lasy z dominacją dobrze zachowanych buczyn żyznych (płaty z perlówką jednokwiatową i żywcem cebulkowym) i kwaśnych, tworzących mozaikę z grądami, łągami, oraz bagiennymi brzezunami, borami i olsami. W buczynach został odnaleziony grzyb *Botryobasidium pruinaum*, uznawany już od wieku za wymarły, ponadto w obszarze tym stwierdzono dwa nowe dla Polski gatunki grzybów: czarnobrzuszek i *Tomentella subtestacea*. Wśród lasów rozproszone są dobrze zachowane torfowiska mszarne, a na torfowiskach niskich stwierdzono wiele gatunków storczyków.

Obszar ma duże znaczenie dla fauny, w szczególności dla ptaków (148 gatunków lęgowych) oraz płazów (12 gatunków) i gadów (4 gatunki) ze względu na duży udział dobrze zachowanych siedlisk podmokłych. Duża liczba drobnych zbiorników i mokradeł sprzyja licznemu występowaniu bezkręgowców wodnych, w tym zalotki większej. Kompleks torfowisk i drobnych zbiorników położonych między jeziorem Pożrzadło i Sarnowo zasiedlają liczne i cenne populacje bezkręgowców związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi (zalotka większa, czerwończyk nieparek, czerwończyk fioletek). Niska gęstość zaludnienia, niski stopień urbanizacji oraz odśrodkowy układ hydrograficzny ostoi sprzyja zachowaniu i ochronie wartości przyrodniczych.

ZAGROŻENIA

Zanieczyszczenie i eutrofizacja wód, zabudowa brzegów jezior i terenów otwartych nad jeziorami, niekontrolowany rozwój rekreacji i nadmierna penetracja terenu, rozwój przemysłu w Ińsku.

PLB 320008 Ostoja Ińska¹³

Obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25 z 4 lutego 2011 r., poz. 133) ustanawia obszar o powierzchni **87 711,00 ha**.

Tab.14. Zestawienie powierzchni PLB 320008.

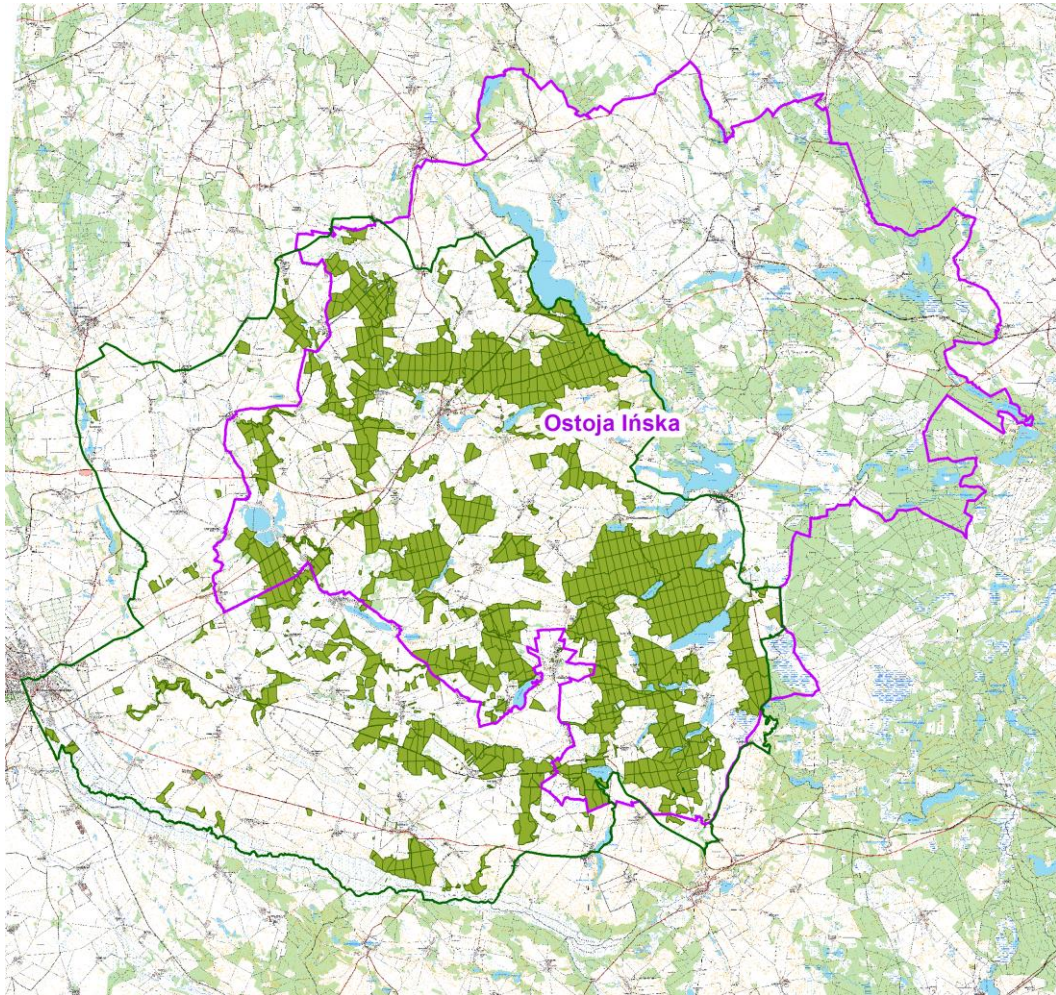
PLB 320008 „Ostoja Ińska”	Pow. obszaru [ha]	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. nadleśnictwa 16421,38 ha			
			leśna		nieleśna	
			ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	87.711,00	46722,48	15214,72	74,0	1206,66	5,90
Leśnictwo Chociwel: oddz. 1, 1A, 19, 2, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 3, 31, 32, 4, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 5, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 6, 68, 69, 7, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86;						
Leśnictwo Kania: 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 224, 225, 226, 227;						
Leśnictwo Lublino: oddz. 10, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 11, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 12, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 8, 87, 88, 89, 9, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99;						
Leśnictwo Karkowo: oddz. 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 194A, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 209A, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 233A, 234, 235, 236, 237, 238, 239a-p;						
Leśnictwo Kozia Góra: oddz. 408, 409, 410, 411, 412, 420, 420A, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506;						
Leśnictwo Kielno: oddz. 402, 403, 404, 405, 406, 407, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 435A, 436, 436A, 436B, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 453A, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 554A;						
Leśnictwo Marianowo: oddz. 259, 260, 260A, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297a-g, j-m, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 304A, 328, 329, 329Aa, 330, 330A, 331, 332, 333, 334A, 339A, 344, 344A, 344B, 344Ca-j;						
Leśnictwo Krzemień: oddz. 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 555, 556, 557, 561, 562, 563, 564, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 578, 579, 580, 581, 581A, 582, 583, 584, 592, 592A, 593, 594, 595, 596, 607, 608, 609;						
Leśnictwo Dobrzany: oddz. 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 311A, 312, 313, 313A, 314, 315, 316, 317, 317A, 318a-n, 319, 320, 320A, 320B, 320C, 321, 322, 323, 324, 324A, 325, 326, 326A, 326B, 327, 558, 559, 560, 565, 566, 567a-g, i, j, 574, 575, 576, 577, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604,						

¹³ Standardowy formularz danych. www.natura2000.gdos.gov.pl

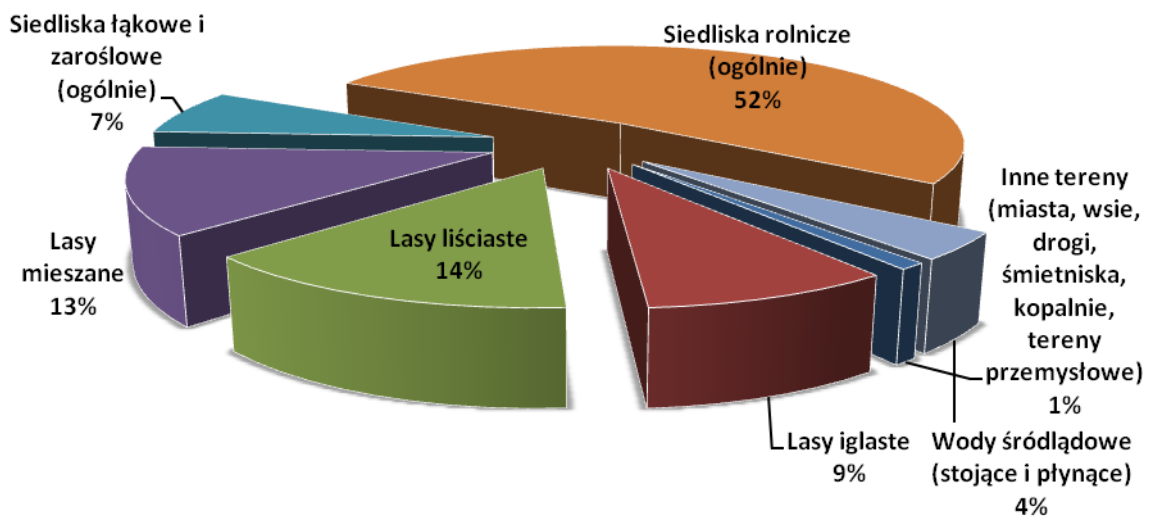
PLB 320008 „Ostoja Ińska”	Pow. obszaru [ha]	Pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	Pow. nadleśnictwa 16421,38 ha			
			leśna		nieleśna	
			ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	87.711,00	46722,48	15214,72	74,0	1206,66	5,90
605, 606a-m, 658; Leśnictwo Pęczyno: oddz. 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343; Leśnictwo Błotno: oddz. 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653a-w, y, 654, 655, 656, 659, 660, 661, 680, 681, 683, 684, 685; Leśnictwo Suchań: oddz. 662, 663a-l, 664f-i, 682; Leśnictwo Długie: oddz. 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 247A, 247B, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 305A, 305B, 306A, 307A, 399, 399A, 399B, 400, 400A, 400B, 400C, 400D, 400F, 400G, 401, 401A, 401B, 401C oraz wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy itp.) położone w granicach wymienionych oddziałów i wyłączeń.						

OPIS OBSZARU

Ostoja obejmuje obszar typowy dla krajobrazu postglacjalnego Pojezierza Ińskiego. Rzeźba terenu została ukształtowana podczas stadiału pomorskiego ostatniego zlodowacenia i charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem form i wysokości względnych – można tu wyróżnić trzy zasadnicze jednostki geomorfologiczne i związane z nimi typy krajobrazu: wzniesienia moreny czołowej, sandry i wysoczyznę moreny dennej. Najwyższe wzniesienie – Głowacz osiąga 180 m n.p.m. teren odwadniany jest przez rzekę Inę i jej dopływy, jedynie jego północna część odwadniana jest przez Regę. Cechy charakterystyczne ostoi to pofalowany teren, silnie rozczłonkowane lasy, liczne bagna i małe zbiorniki wodne. Największe jest Jezioro Ińskie (6 km²) o głębokości 42 m, wypełniające system krzyżujących się rynien glacialnych. Bogatej morfologii odpowiada mozaikowe użytkowanie terenu. Lasy zajmują blisko 60% powierzchni. Są to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Znaczący udział mają również lasy siedlisk wilgotnych i bagiennych z olchą i jesionem oraz sosną i brzozą. Stosunkowo niewielką część ostoi pokrywają zbiorowiska łąkowe oraz siedliska wilgotne: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk niskich i przejściowych. Pozostała część ostoi to użytki rolne.

Ryc.14. Położenie obszaru PLB 320008 Ostoja Ińska.

Ryc.15. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLB 320008 Ostoja Ińska (wg SDF).

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Ostoja ptasia o randze europejskiej E08. Występuje tu co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja bielika i kilku innych gatunków ptaków drapieżnych, kilku gatunków kaczek i żurawia (> 1% populacji krajowej).

W okresie lęgowym obszar zasiedla 10% populacji krajowej (C3) cyraneczki, gągoła i krakwy, co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: cyranka, gęgawa, nurogęs, perkoz rdzawoszyi, samotnik, bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, puchacz, rybitwa czarna, rybitwa białowąsa, przepiórka, strumieniówka, zimorodek; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: bocian biały, derkacz, gąsior, lerka, muchołówka mała, trzmielozjad, dzięcioł czarny, perkoz, zausznik, łabędź niemy, płaskonos i srokosz.

W okresie wędrówek występuje co najmniej 10% populacji szlaku wędrówkowego (C2) następujących gatunków: bielik i żuraw, w stosunkowo dużym zagęszczeniu występują: łabędź krzykliwy, cyraneczka, siewka złota, łączak i batalion.

Dobrze zachowane zbiorowiska roślinne, zwłaszcza leśne, oprócz nich duże znaczenie przyrodnicze ma roślinność wodna i terenów podmokłych. Występują tu też cenne zespoły roślinności łąkowej. Na terenie ostoi znajdują się stanowiska licznych storczykowatych.

Jeziora: Ińsko, Wisola i Krzemień są jeziorami ramienicowymi o bardzo dobrze wykształconych siedliskach, występują w nich rzadkie i zagrożone gatunki glonów. Obszar ma duże znaczenie dla fauny, w szczególności dla ptaków oraz płazów (12 gatunków), gadów (4 gatunki) ze względu na duży udział dobrze zachowanych siedlisk podmokłych. Występują tu 3 gatunki ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Stosunkowo niska gęstość zaludnienia, niski stopień urbanizacji i uprzemysłowienia oraz odśrodkowy układ hydrograficzny ostoi sprzyja zachowaniu i ochronie wartości przyrodniczych.

Zachodni skraj arealu wilka w Polsce.

ZAGROŻENIA

Zanieczyszczenia i eutrofizacja wód, spływ nawozów z pól, rekreacja pobytowa i wzrost penetracji terenu.

6. Pomniki przyrody – istniejące.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany znajduje się 35 pomników przyrody. Są to pojedyncze drzewa i grupy drzew. Ich wykaz zamieszczono poniżej.

Tab.15. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.

Lp.	Akt prawny	Dz. Urz. Woj., poz.	Położenie		Gat.	Obwód [cm]	Wys. [m]	Stan zdrowot ny	Uwagi
			Oddz.	Gmina leśnictwo					
1.	U Nr XXXVIII/272/2006 R.G. Stargard Szczeciński z dnia 26 maja 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 84, poz. 1505	374k	Stargard Szczeciński <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	687	18	2	Ok. 600 lat
2.	U Nr XXXVIII/272/2006 R.G. Stargard Szczeciński z dnia 26 maja 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 84, poz. 1505	371g	Stargard Szczeciński <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	642	18	2	Ok. 600 lat
3.	U Nr XXXVIII/272/2006 R.G. Stargard Szczeciński z dnia 26 maja 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 84, poz. 1505	371c	Stargard Szczeciński <i>Pęzino</i>	Daglezja zielona	307	30	2	Ok. 150 lat
4.	U Nr XXXVIII/272/2006 R.G. Stargard Szczeciński z dnia 26 maja 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 84, poz. 1505	371c	Stargard Szczeciński <i>Pęzino</i>	Daglezja zielona	302	29	2	Ok. 150 lat
5.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	Kompleks leśny po południowe j stronie rzeki Krapieli	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	368	22	-	-
6.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	304	22	-	-
7.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	325	22	-	-
8.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Modrzew europejski	268	22	-	-
9.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	337	22	-	-
10.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	323	22	-	-
11.	U Nr XXXVI/244/2006 R.G. Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727	j.w.	Stara Dąbrowa	Dąb szypułkowy	292	22	-	„Dąb przy kamieniu”
12.	U Nr XVII/162/2008 R.M. w Ińsku z dnia 28 kwietnia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 60, poz. 1357	399Bj	Ińsko <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	-	-	-	Grupa drzew – 6 szt.
13.	U Nr XVII/162/2008 R.M. w Ińsku z dnia 28 kwietnia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 60, poz. 1357	399Bg	Ińsko <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	-	-	-	Grupa drzew – 3 szt.
14.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	271d	Marianowo <i>Marianowo</i>	Dąb szypułkowy	450	26	2	Ok. 250 lat
15.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	272a	Marianowo <i>Marianowo</i>	Dąb szypułkowy	410	23	2	Ok. 200 lat

Lp.	Akt prawny	Dz. Urz. Woj., poz.	Położenie		Gat.	Obwód [cm]	Wys. [m]	Stan zdrowot ny	Uwagi
			Oddz.	Gmina leśnictwo					
16.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	272a	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	530	-	-	-
17.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	282n	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	550	25	2	Ok. 250 lat
18.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	283j	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	510	26	2	Ok. 200 lat
19.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	265b	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	400	22	2	Ok. 150 lat
20.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	260d	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	420	25	2	Ok. 200 lat
21.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	266f	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	380	-	-	-
22.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	275b	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	440	25	2	Ok. 200 lat
23.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	275f	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	410	24	3	Ok. 200 lat
24.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	274c	Marianowo Marianowo	Dąb szypułkowy	440	24	3	Ok. 200 lat
25.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	266c	Marianowo Marianowo	Wiąz szypułkowy	390 310	28 26	2 3	Grupa drzew – 2 szt., ok. 150 lat
26.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	266f	Marianowo Marianowo	Wiąz szypułkowy	380	29	2	Ok. 150 lat
27.	U Nr XXXI/198/09 R.G. Marianowo z dnia 25 czerwca 2009 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770	266d	Marianowo Marianowo	Wiąz szypułkowy	400	28	3	Ok. 150 lat

Stan zdrowotny pomników przyrody przedstawiony jest opisowo, wg uproszczonej skali Pacyniaka i Smólskiego¹⁴:

1. drzewo zdrowe, bez ubytków i obecności szkodników;
2. drzewo z częściowo obumierającymi cieńszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami;
3. drzewo mające w 50% obumarłą koronę lub pień, w znacznym stopniu zaatakowane przez szkodniki;
4. drzewo mające w 70% obumarłą koronę lub pień, z dużymi ubytkami tkanki drzewnej;
5. drzewo mające w ponad 70% obumarłą koronę lub pień, z licznymi dziuplami oraz martwe.

Obiekty figurujące w poprzednim Programie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Dobrzany jako pomniki przyrody istniejące na gruntach nadleśnictwa nie zostały utrzymane rozporządzeniem Wojewody Zachodniopomorskiego Nr 2/99 z dnia 30 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Gorzowskiego, Wojewodę Koszalińskiego, Wojewodę Pilskiego, Wojewodę Słupskiego oraz

¹⁴ Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie. Warszawa. 1996.

Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zach. z 1999r. Nr 7, poz. 71). Utraciły one tym samym swój status w wyniku zmiany przepisów. Proponuje się je do utworzenia jako pomniki przyrody.

7. Pomniki przyrody – proponowane.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany proponuje się ustanowić kolejne pomniki przyrody.

Tab.16. Wykaz proponowanych pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.

Lp.	Oddział, pododdział	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Rodzaj	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Uwagi
1.	220a	Chociwel <i>Kania</i>	Buk zwyczajny	465	32	Ok. 140 lat
2.	220a	Chociwel <i>Kania</i>	Dąb szypułkowy	355	28	Ok. 120 lat
3.	220a	Chociwel <i>Kania</i>	Dąb szypułkowy	405	28	Ok. 140 lat
4.	242n	Chociwel <i>Długie</i>	Buk zwyczajny	286	27	Ok. 150 lat
5.	242n	Chociwel <i>Długie</i>	Buk zwyczajny	265	27	Ok. 150 lat
6.	242n	Chociwel <i>Długie</i>	Buk zwyczajny	325	30	Ok. 150 lat
7.	242n	Chociwel <i>Długie</i>	Buk zwyczajny	275	29	Ok. 150 lat
8.	246a	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	420	24	Ok. 200 lat
9.	246a	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	415	25	Ok. 200 lat
10.	246b	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	410	27	Ok. 150 lat
11.	247n	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	415	27	Ok. 140 lat
12.	247n	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	345	28	Ok. 140 lat
13.	248a	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	365	26	Ok. 150 lat
14.	249a	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	365	25	Ok. 150 lat
15.	249l	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	350	25	Ok. 150 lat
16.	254g	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	400	25	Ok. 200 lat
17.	258c	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	315	23	Ok. 150 lat
18.	258d	Chociwel <i>Długie</i>	Dąb szypułkowy	350	24	Ok. 150 lat
19.	291a	Marianowo <i>Marianowo</i>	Dąb bezszypułkowy	385	27	Ok. 150 lat
20.	294a	Marianowo <i>Marianowo</i>	Dąb bezszypułkowy	435	26	Ok. 200 lat
21.	390b	Stargard Szcz. <i>Pezino</i>	Buk zwyczajny	432	34	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
22.	390b	Stargard Szcz. <i>Pezino</i>	Buk zwyczajny	415	35	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody

Lp.	Oddział, pododdział	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Rodzaj	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Uwagi
23.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Buk zwyczajny	351	36	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
24.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	413	30	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
25.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	390	30	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
26.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	380	29	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
27.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	398	30	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
28.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	464	31	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
29.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	432	27	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
30.	390b	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	423	29	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
31.	391g	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Dąb szypułkowy	495	28	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
32.	391g	Stargard Szcz. <i>Pęzino</i>	Buk zwyczajny	328	33	Ok. 200 lat; w poprzednim POP istniejący pomnik przyrody
33.	442k	Ińsko <i>Kozia Góra</i>	Dąb szypułkowy	530	27	-
34.	474d	Ińsko <i>Kielno</i>	Buk zwyczajny	310	35	Ok. 160 lat
35.	521d	Dobrzany <i>Krzemień</i>	Sosna zwyczajna	290	17	Ok. 120 lat
36.	550l	Dobrzany <i>Kielno</i>	Buk zwyczajny	330	30	Ok. 150 lat
37.	619c	Recz <i>Blotno</i>	Olsza czarna	330	23	Ok. 100 lat
38.	627i	Recz <i>Blotno</i>	Dąb szypułkowy	659	22	Ok. 350 lat
39.	627l	Recz <i>Blotno</i>	Dąb szypułkowy	647	25	Ok. 350 lat
40.	647n	Recz <i>Blotno</i>	Dąb szypułkowy	641	18	Ok. 350 lat; martwy
41.	642c	Recz <i>Blotno</i>	Topola biała	390	29	Ok. 90 lat

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się jako proponowane pomniki przyrody. Wykaz tych drzew zamieszczono w dalszej części Programu.

8. Użytki ekologiczne – istniejące.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródleśne i śródpolne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska

przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania¹⁵

W ekosystemach leśnych użytki ekologiczne odgrywają bardzo ważną rolę ekologiczną. Wpływają na wzbogacenie różnorodności biologicznej, urozmaicenie krajobrazu, utrzymanie w równowadze stosunków wodnych oraz stanowią miejsca lęgowe i bytowania wielu zwierząt.

8.1. Istniejące użytki ekologiczne na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.

Na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany znajduje się użytk ekologiczny o nazwie „Bagno Ciszewo”.

Tab.17. Wykaz użytków ekologicznych istniejących na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.

Lp.	Nazwa	Gmina <i>leśnictwo</i>	Adres leśny	Pow. wydz. [ha]	Pow. łącznie [ha]	Podstawa prawna	Opis, uwagi
1.	Bagno Ciszewo	Dobrzany <i>Krzemień</i>	522j	0,67	28,38	Rozporządzenie Nr 19/92 Wojewody Szczecińskiego z dnia 7 grudnia 1992 r. (Dz. Urz. Nr 12, poz. 144)	Obiekt obejmuje zarastający roślinnością torfowiskową płytki zbiornik wodny. Celem powołania była ochrona zbiornika wodnego, który jest lęgowiskiem wielu cennych gatunków ptaków wodnych.
			522k	3,78			
			522l	3,22			
			522m	0,03			
			522n	0,04			
			522o	8,09			
			522p	2,67			
			522s	0,08			
			522t	0,48			
			522w	2,52			
522x	6,80						

¹⁵ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 151 z 2009 r., poz. 1220, z późn. zm.).

Fot.6. Użytek ekologiczny „Bagno Ciszewo”. Fot. B. Malecki.

8.2. Istniejące użytki ekologiczne na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajdują się cztery istniejące użytki ekologiczne. Ich wykaz przedstawia poniższa tabela.

Tab.18. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.

Lp.	Nazwa	Położenie		Pow. [ha]	Podstawa prawna	Opis, uwagi
		gmina	nr działki			
1.	Ptaszyniec	Dobrzany	-	14,29	Uchwała Nr XXVIII/285/09 RM w Dobrzanych z dnia 2.09.2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 75 z 30.10.2009 r., poz. 1995)	Użytek powołany w celu zachowania naturalnego środowiska będącego siedliskiem i ostoją chronionych i zagrożonych gatunków ptaków.
2.	Wyszkowa Góra	Ińsko	165 166 167	35,00	Rozporządzenie Nr 11/93 Wojewody Szczecińskiego z dnia 14.09.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 11, poz. 119)	Ochrona atrakcyjnego fragmentu, charakterystycznego dla Pojezierza Ińskiego. Obszar UE obejmuje dwa morenowe wzgórza (130 m n.p.m.) i rozległą dolinę pomiędzy nimi.

Lp.	Nazwa	Położenie		Pow. [ha]	Podstawa prawna	Opis, uwagi
		gmina	nr działki			
3.	Stawy Lutkowskie	Marianowo	315/2 316/2 148	42,82	Rozporządzenie Nr 8/96 Wojewody Szczecińskiego z dnia 21.08.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 14, poz. 101)	Ochrona cennego ekosystemu wodnego, mającego w szczególności znaczenie dla ochrony ginących i zagrożonych gatunków płazów i ptaków. UE obejmuje fragment doliny rzeki Dołżnicy, płytkie i porośnięte roślinnością szuwarową zbiorniki okresowo wypełniane wodą.
4.	Węgorzyński Derkacz	Węgorzyno	-	41,50	Uchwała Nr XLI/276/97 RM w Węgorzynie z dnia 19.06.1997 r.	Celem powołania UE jest ochrona derkacza. Obiekt obejmuje podmokłe, ekstensywnie użytkowane łąki będące miejscem występowania derkacza.

9. Użytki ekologiczne – proponowane.

Wykaz proponowanych użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany zawiera poniższa tabela.

Tab.19. Użytki ekologiczne – proponowane.

Lp.	Oddz.	Nazwa	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Pow. [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Uwagi
1.	2a, f	„Oświńskie bagna”	Chociwel <i>Chociwel</i>	15,34	Trudnodostępne, śródleśne torfowiska z unikatową roślinnością i wieloma gatunkami cennymi.	propozycja nadleśnictwa
2.	19b, d	„Bród”	Chociwel <i>Chociwel</i>	3,07	Bagno porośnięte brzozą w wieku ok. 20 lat. Obszar ważny dla bytowania i rozrodu płazów i gadów.	propozycja nadleśnictwa
3.	69i, 70c	„Wieleńskie torfowisko”	Chociwel <i>Chociwel</i>	5,29	Torfowisko przejściowe (7140) z otwartym oczkiem wodnym. Występują liczne chronione i zagrożone gatunki roślin m. in. rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna. Ostoja zwierząt łownych. Miejsce bytowania i rozrodu ptaków wodnoblotnych, płazów i gadów.	propozycja nadleśnictwa
4.	98o 114b	„Żurawie jezioro”	Chociwel <i>Lublino</i>	14,60	Jezioro ze stanowiskami chronionych gatunków roślin (3150): grzybieni białych, grążeli żółtych. Miejsce lęgowe płazów i gadów, a także ptaków wodnych.	propozycja nadleśnictwa
5.	132i	„Kociołek”	Chociwel <i>Długie</i>	0,28	Torfowisko otoczone szerokim, mocno podtopionym okrajkiem. Stanowiska gatunków chronionych i rzadkich m. in. rosiczki okrągłolistnej.	propozycja nadleśnictwa
6.	134g, n	„Puchacz”	Chociwel <i>Długie</i>	7,59	Śródleśne mokradła. Liczne stanowiska chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin. Miejsce bytowania i rozrodu płazów i gadów.	propozycja nadleśnictwa
7.	674d, 675g, i, 676g	„Torfowisko śródleśne koło Tarnowa”	Suchań Suchań	8,72	Śródleśne zabagnienia i torfowisko zmeliorowane w przeszłości, a obecnie zarastające drzewami i krzewami. Ważna ostoja zwierzyny. Miejsce rozrodu płazów.	propozycja nadleśnictwa

10. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe – istniejące.

Zespołami przyrodniczo – krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne¹⁶.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany znajduje się jeden istniejący zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Parlino – Łęczycza”.

Zespół ten powołano Uchwałą Nr XXXIII/226/06 Rady Gminy w Starej Dąbrowie z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego „Parlino-Łęczycza” położonego na terenie gminy w Starej Dąbrowie (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 46 z 2006 r., poz. 838).

Zespół o powierzchni 207 ha obejmuje obszar o dużych walorach krajobrazowych i biocenotycznych m. in. cenne florystycznie jezioro Kołki z podwodnymi łąkami ramienic oraz jezioro Łęczyckie z rogatką krótkoszyjkową.

11. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe – proponowane.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany proponuje się utworzyć 2 zespoły przyrodniczo krajobrazowe. (*Propozycje za Waloryzacją przyrodniczą gminy Chociwel, Suchań*)

Tab.20. Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe proponowane w Nadleśnictwie Dobrzany.

Nazwa Gmina	Lokalizacja	Pow. Nadl. (pow. ogólna) [ha]	Opis obiektu Cel ochrony	Wskazania
„Kania” Chociwel	218 b,f,j,k*,m,n; 219 a; 220 a*-f; 221 a-c; 222 a-d,h,i*,j,k.	47,88 (93,29)	Kompleks podmokłych łąk nieużytkowanych, bądź użytkowanych ekstensywnie, na których w północnej części położone są zarośnięte oczka wodne. Łąki otoczone są lasem, w którym na szczególną uwagę zasługuje fragment południowy buczyn i sośnin położonych na wysokich skarpach. <i>Zachowanie kompleksów torfowisk ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin</i>	- Zachować istniejące stosunki wodne. - Nie zalesiać łąk.
„Dolina Reczycy” Suchań	662 i,j*,o*,o*,r,s,n*; 663 i,j,k,l,m*; 664 b,d,g; 665 a,b,c; 666 a,b,c; 667 r,s;	60,21 (288,98)	Dolina naturalnego strumienia z kompleksem biotopów występujących łąk, łągów i zbiorowisk roślinnych. <i>Ochrona walorów krajobrazowych i</i>	- Zachować obecne stosunki wodne. - Zabezpieczyć przed zanieczyszczeniami. - Utrzymać ekstensywną

¹⁶ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 151 z 2009 r., poz. 1220, z późn. zm).

	669A x*,y; 681 a,b,c,d,f,g; 688 w,y; 695A a,b,c,d,f,g*; 702 b*,c,h,i,j*,l*; 709 a,b*.		biocenotycznych obejmujący dolinę i strumień.	gospodarkę łkową
SUMA		155,97 (382,27)		

* część wydzielenia

12. Stanowiska dokumentacyjne – proponowane.

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych¹⁷.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany proponuje się utworzyć 1 stanowisko dokumentacyjne. (*Propozycje za Waloryzacją przyrodniczą gminy Marianowo*)

Tab.21. Stanowisko dokumentacyjne proponowane w Nadleśnictwie Dobrzany.

Gmina	Lokalizacja	Pow. wydzielenia	Opis obiektu	Wskazania
Marianowo	356 i	8,67	Fragment głównego wału ozowego porośniętego sosną pospolitą	- Zachować istniejący stan

13. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest

¹⁷ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz.1220)

stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej¹⁸.

Listę gatunków podlegających ochronie zawierają: Rozporządzenie MŚ z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764), Rozporządzenie MŚ z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765) oraz Rozporządzenie MŚ z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237), na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 151 z 2009 r., poz. 1220, z późn. zm.).

➤ **Ochrona gatunkowa grzybów i roślin**

Określając listę gatunków grzybów i roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2010 r.), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Dobrzany, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Dobrzany (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2001 r.), waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa.

Dla zestawionych gatunków roślin podano status ochronny w Polsce oraz kategorie zagrożenia.

¹⁸ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 151 z 2009 r., poz. 1220, z późn. zm).

Fot.7. Szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*. Fot. B. Malecki.

Tab.22. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	KZ
Grzyby				
1.	<i>Ganoderma lucidum</i>	Łąkownica lśniąca	OS	
2.	<i>Inonotus obliquus</i>	Włóknouszek ukośny	OC	R
3.	<i>Meripilus giganteus</i>	Flagowiec olbrzymi	OS	
4.	<i>Mutinus caninus</i>	Mądziak psi	OS	
5.	<i>Phallus impudicus</i>	Sromotnik bezwstydnny		
6.	<i>Pseudoboletus parasiticus</i>	Podgrzybek pasożytniczy	OS	R
7.	<i>Sparassis crispa</i>	Szmaciak gałęzisty	OS	R
8.	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>	Szyszkowiec fuskowaty	OS	R
Porosty				
1.	<i>Cladina arbuscula</i>	Chrobotek leśny	OC	
2.	<i>Cladonia rangiferina</i>	Chrobotek reniferowy	OC	

Objaśnienia:

SP – status prawny

OS – ochrona ścisła

OC – ochrona częściowa

KZ – **Kategoria zagrożenia** – „Polska Czerwona Lista Grzybów Wielkoowocnikowych” (Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006):

R – rzadki

Tab.23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	FP	RCdPZ
Bryopsida – Mchy										
1.	<i>Bazzania trilobata</i>	Biczycza trójwębna	OC							
2.	<i>Calliergonella cuspidata</i>	Mokradłoszka zaostrowana	OC							
3.	<i>Climacium dendroides</i>	Drabik drzewkowaty	OC							
4.	<i>Dicranum bonjeanii</i>	Widłóżab błotny	OS							
5.	<i>Dicranum polysetum</i>	Widłóżab kędzierzawy	OC							
6.	<i>Dicranum scoparium</i>	Widłóżab miotłowy	OC							
7.	<i>Eurhynchium angustirete</i>	Dzióbkowiec Zetterstedta	OC							
8.	<i>Leucobryum glaucum</i>	Bielistka siwa	OC							
9.	<i>Plagiochila asplenioides</i>	Skosatka zanokcicowata	OC							
10.	<i>Politrychum commune</i>	Płonnik pospolity	OC							
11.	<i>Politrychuym strictum</i>	Płonnik cienki	OC							
12.	<i>Ptilidium ciliare</i>	Rzęsiak pospolity	OC							
13.	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	Torfowiec spiczastolistny	OS							
14.	<i>Sphagnum fallax</i>	Torfowiec kończysty	OC							
15.	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Torfowiec frędzlowaty	OS							
16.	<i>Sphagnum magellanicum</i>	Torfowiec magellański	OS							
17.	<i>Sphagnum palustre</i>	Torfowiec błotny	OS							
18.	<i>Sphagnum russoni</i>		OS							
19.	<i>Sphagnum squarrosum</i>	Torfowiec nastroszony	OC							
20.	<i>Sphagnum subnitens</i>	Torfowiec pierzasty	OS							
21.	<i>Thuidium delicatulum</i>	Tujowiec delikatny	OC							
22.	<i>Thuidium tamariscinum</i>	Tujowiec tamaryszkowaty	OC							
23.	<i>Trichocolea tomentella</i>	Piórkowiec kutnerowaty	OC							
Pteridophyta – Paprotniki										
1.	<i>Dryopteris cristata</i>	Narecznica grzebieniasta			V	V	E	R	V	T
2.	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Narecznica samcza								
3.	<i>Equisetum fluviatile</i>	Skrzyp bagienny								
4.	<i>Equisetum hyemale</i>	Skrzyp zimowy								T
5.	<i>Equisetum palustre</i>	Skrzyp błotny								
6.	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Skrzyp leśny								
7.	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Zachyłka trójkątna								T
8.	<i>Huperzia selago</i>	Widłak wroniec	OS			V	E		RL	T
9.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	OS				R			T
10.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	OS				R			T
11.	<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna	OS							T
12.	<i>Thelypteris phegopteris</i>	Zachyłka oszczepowata					R			T
Spermatophyta – Rośliny nasienne										
1.	<i>Actaea spicata</i>	Czerniec gronkowy				V	V			T
2.	<i>Allium ursinum</i>	Czosnek niedźwiedzi	OC			V	E			T
3.	<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna				V	V	R		T
4.	<i>Anemone nemorosa</i>	Zawilec gajowy								
5.	<i>Anemone ranunculoides</i>	Zawilec żółty								T?
6.	<i>Asarum europaeum</i>	Kopytnik pospolity	OC			V				T
7.	<i>Calla palustris</i>	Czermień błotna						R		T?
8.	<i>Campanula latifolia</i>	Dzwonek szerokolistny	OS		R	V	E			T
9.	<i>Cardamine flexuosa</i>	Rzeżucha leśna				V	I			T
10.	<i>Carex diandra</i>	Turzyca obła				V	V	R		T
11.	<i>Carex hartmannii</i>	Turzyca Hartmanna				V	V	R		T
12.	<i>Carex lepidocarpa</i>	Turzyca łuszczkowata				V	V	R		T
13.	<i>Carex limosa</i>	Turzyca bagienna	OS	LR	V	V	E	R		T
14.	<i>Carex vesicaria</i>	Turzyca pęcherzykowata								
15.	<i>Cephalanthera damasonium</i>	Buławnik wielkokwiatowy	OS		R	E	E			T
16.	<i>Ceratophyllum</i>	Rogatek krótkoszyjkowy				V	V			T

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	FP	RCdPZ
	<i>submersum</i>									
17.	<i>Circaea alpina</i>	Czartawa drobna								T
18.	<i>Circaea intermedia</i>	Czartawa pośrednia				K	K			T
19.	<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa	OC							T?
20.	<i>Corydalis cava</i>	Kokorycz pusta								T
21.	<i>Corydalis intermedia</i>	Kokorycz wątła				R	R		RL	T
22.	<i>Corydalis solidus</i>	Kokorycz pełna				R	R		RL	T
23.	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Storczyk plamisty	OS		V	V	V			T
24.	<i>Dactylorhiza majalis</i>	Storczyk szerokolistny	OS			V	R			T
25.	<i>Daphne mezereum</i>	Wawrzynek wilczelyko	OS			R	R			T
26.	<i>Dentaria bulbifera</i>	Żywiec cebulkowy								
27.	<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa								T
28.	<i>Drosera intermedia</i>	Rosiczka pośrednia	OS		V	V	V		R	T
29.	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	OS		R	I	V			T
30.	<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	OS							T
31.	<i>Epipactis palustris</i>	Kruszczyk błotny	OS		V	V	V			T
32.	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Wełnianka wąskolistna								T?
33.	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Wełnianka pochwowata					V			T?
34.	<i>Frangula alnus</i>	Kruszyna pospolita	OC							T?
35.	<i>Festuca altissima</i>	Kostrzewa leśna					E			T
36.	<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	OS			I	I			T
37.	<i>Galium odoratum</i>	Marzanka wonna	OC							T?
38.	<i>Glyceria declinata</i>	Manna długoząbkowa				I	I		R	T
39.	<i>Glyceria nemoralis</i>	Manna gajowa				R	V	V	RL	T
40.	<i>Hedera helix</i>	Bluszcz pospolity	OC							T
41.	<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe	OC							T?
42.	<i>Hepatica nobilis</i>	Przylaszczka pospolita	OS							T?
43.	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Wąkrota zwyczajna						R		T?
44.	<i>Lathyrus montanus</i>	Groszek skrzydłasty					R			T
45.	<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	OS				V			T
46.	<i>Leucoium vernum</i>	Śnieżyca wiosenna	OS		V		I			T
47.	<i>Lilium martagon</i>	Lilia złotogłów	OS			V	V			T
48.	<i>Listera ovata</i>	Listera jajowata	OS				V			T
49.	<i>Lonicera periclymenum</i>	Wiciokrzew pomorski	OS				V			T
50.	<i>Lysimachia thyrsoiflora</i>	Tojeść bukietowa						R		
51.	<i>Melica uniflora</i>	Perłówka jednokwiatowa								T
52.	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	OC							T?
53.	<i>Mercurialis perennis</i>	Szczyr trwały								T?
54.	<i>Neottia nidus-avis</i>	Gnieźnik leśny	OS			V	E			T
55.	<i>Nuphar lutea</i>	Grąźel żółty	OC							T
56.	<i>Nymphaea alba</i>	Grzybień białe	OC							T
57.	<i>Nymphaea candida</i>	Grzybień północne	OS	VU		K	K			T
58.	<i>Oxycoccus palustris</i>	Żurawina błotna					V			T?
59.	<i>Paris quadrifolia</i>	Czworolist pospolity								T
60.	<i>Phyteuma spicatum</i>	Zerwa kłosowa								T
61.	<i>Platanthera bifolia</i>	Podkolan biały	OS			V	V			T
62.	<i>Polygonatum multiflorum</i>	Kokoryczka wielkokwiatowa								
63.	<i>Potentilla palustris</i>	Pięciornik błotny								T?
64.	<i>Primula arvensis</i>	Pierwiosnka wiosenna	OS							
65.	<i>Primula veris</i>	Pierwiosnka lekarska	OC							T
66.	<i>Pulmonaria obscura</i>	Miodunka ćma								
67.	<i>Pulmonaria officinalis</i>	Miodunka plamista								T
68.	<i>Pulsatilla pratensis</i>	Sasanka łąkowa	OS			V	V			T
69.	<i>Ranunculus aquatilis</i>	Jaskier wodny								T
70.	<i>Ranunculus lingua</i>	Jaskier wielki								T
71.	<i>Ribes nigrum</i>	Porzeczka czarna	OC							T?
72.	<i>Ribes rubrum</i>	Porzeczka czerwona								

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	FP	RCdPZ
73.	<i>Rumex sanguineus</i>	Szczaw gajowy				V	V			T
74.	<i>Rhynchospora alba</i>	Przygielka biała				V	E	R		T
75.	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Bagnica torfowa	OS			V	E	V		T
76.	<i>Silene dioica</i>	Lepnica czerwona					R			T
77.	<i>Sparganium emersum</i>	Jeżogłówka pojedyncza								
78.	<i>Sparganium erectum</i>	Jeżogłówka gałęzista								
79.	<i>Sparganium minimum</i>	Jeżogłówka najmniejsza				V	V	R		T
80.	<i>Stellaria uliginosa</i>	Gwiazdnica bagienna				V	V	R		T
81.	<i>Stratiotes aloides</i>	Osoka aloesowata								T?
82.	<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	OS	VU		R	R		V	T
83.	<i>Tetragonolobus maritimus</i>	Komonicznik skrzydlastostrąkowy				V	V	V		T
84.	<i>Trollius europaeus</i>	Pełnik europejski	OS			V	V			T
85.	<i>Utricularia minor</i>	Pływacz drobny	OS			V	V	R		T
86.	<i>Utricularia vulgaris</i>	Pływacz zwyczajny	OS							T
87.	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Borówka bagienna					V			T
88.	<i>Valeriana dioica</i>	Kozłek dwupienny					V			T
89.	<i>Valeriana officinalis</i>	Kozłek lekarski								
90.	<i>Veronica montana</i>	Przetacznik górski				V	V			T
91.	<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa	OC							T?
92.	<i>Vinca minor</i>	Barwinek pospolity	OC							T
93.	<i>Viola epipsila</i>	Fiołek torfowy	OS	CR	E	E	E	V		T
94.	<i>Viola palustris</i>	Fiołek błotny								

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r.)

OC – ochrona częściowa (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r.)

PCKR – „Polska Czerwona Księga Roślin” (Zarzycki K., Kaźmierczakowa R. 2001)

Ex – gatunki całkowicie wymarłe w Polsce; Ew – gatunki wymarłe w naturze; CR – krytycznie zagrożone; En – zagrożone; VU – narażone; LR – gatunki niskiego ryzyka; DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych;

PL – „Polska Czerwona Lista Roślin” (Zarzycki K., eds. 1992)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione, przypuszczalnie wymarłe; E – gatunki wymierające; V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie; I – gatunki o nieokreślonej kategorii zagrożenia

PZ – „Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego” (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki i zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Wlkp. – „Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski” (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki i zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Torf – „Zagrożone gatunki flory torfowisk” (Janowska J., Janowski M. 1977)

Ex – wymarłe; E – gatunki ginące; V – gatunki silnie zagrożone; R – gatunki zagrożone

FP – „Rzadkie i zagrożone gatunki flory polskiej” (Jasiewicz 1981)

Ex – gatunki wymarłe na obszarze Polski; V – gatunki zagrożone we florze Polski; R – gatunki rzadkie we florze Polski liczące do 30 – 40 stanowisk; RL – gatunek lokalnie rzadki, częsty w górach, rzadki na niżu

RCdPZ – „Rośliny cenne dla Pomorza Zachodniego (w granicach województwa zachodniopomorskiego)” (Kujawa – Pawlaczyk J. 2001)

T – gatunki wymarłe, wymierające, narażone, potencjalnie zagrożone i rzadkie, których stanowiska powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych (inventaryzacji i waloryzacji przyrodniczych); T? – gatunki lokalnie rzadkie i zagrożone, które powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych o ile na danym terenie (gmina) znajduje się mniej niż 20 stanowisk danego gatunku.

➤ Ochrona gatunkowa zwierząt.

Określając listę gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2010 r.), waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa, waloryzacji przyrodniczej gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, informacjach zawartych w poprzednim programie ochrony przyrody (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2001 r.) oraz informacjach zawartych w projekcie planu ochrony rezerwatu przyrody „Krzemieńskie Źródlika”.

Dla zestawionych gatunków zwierząt podano status ochronny w Polsce oraz kategorie zagrożenia.

Tab.24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
Pijawki					
1.	<i>Hirundo medicinalis</i>	Pijawka lekarska	S		
Pałeczaki					
1.	<i>Argiope bruennichi</i>	Tygrzyk paskowany	S		
Owady					
1.	<i>Apatura ilia</i>	Mieniak strużnik			
2.	<i>Apaturia iris</i>	Mieniak tęczowy			
3.	<i>Bombus agrorum</i>	Trzmiel polny	S		
4.	<i>Bombus lapidarius</i>	Trzmiel kamiennik	C		
5.	<i>Bombus terrestris</i>	Trzmiel ziemny	C		
6.	<i>Boloria selene</i>	Dostojka selene			
7.	<i>Brenthis ino</i>	Dostojka ino			
8.	<i>Carabus auratus</i>	Biegacz złocisty	S		
9.	<i>Carabus auronites</i>	Biegacz zielonożłoty	S		
10.	<i>Carabus cancellatus</i>	Biegacz wręgaty	S		
11.	<i>Carabus coriaceus</i>	Biegacz skórzasty	S		
12.	<i>Carabus granulatus</i>	Biegacz granulowany	S		
13.	<i>Carabus intricatus</i>	Biegacz pomarszczony	S		
14.	<i>Carabus nemoralis</i>	Biegacz gajowy	S		
15.	<i>Carabus violaceus</i>	Biegacz fioletowy	S		
16.	<i>Carterocephalus palaemon</i>	Kosternik palemon			
17.	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz	S		VU
18.	<i>Coenagrion hastulatum</i>	Łątka stawowa			

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
19.	<i>Coenagrion pulchellum</i>	Łątka wczesna			
20.	<i>Iphiclides podalirius</i>	Paź żeglarz	S		
21.	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	Zalotka białoczelna	S		
22.	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa	S		
23.	<i>Lycaena virgaureae</i>	Czerwończyk dukacik			
24.	<i>Papilio machaon</i>	Paź królowej	S		LC
25.	<i>Sympecma paedisca</i>	Straszka północna	S		
Mieczaki					
1.	<i>Anodonta cygnea</i>	Szczeżuja wielka	S		EN
2.	<i>Helix pomatia</i>	Ślimak winniczek	C		R
3.	<i>Perforatella bidentata</i>	Ślimak dwuzębny			
4.	<i>Pseudanodonta complanata</i>	Szczeżuja spłaszczona	S	EN	
5.	<i>Unio pectorum</i>	Skójka malarska			
6.	<i>Theodoxus fluviatilis</i>	Rozdepka rzeczna			
7.	<i>Vertigo substriata</i>	Poczwarówka prążkowana			
Kraglouse					
1.	<i>Lampetra fluviatilis</i>	Minóg rzeczny	S		VU
2.	<i>Lampetra planeri</i>	Minóg strumieniowy	S		
Rvby					
1.	<i>Cobitis taenia</i>	Koza	S		
2.	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	S		NT
Plazy					
1.	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	S		DD
2.	<i>Bufo bufo</i>	Ropucha szara	S		
3.	<i>Bufo calamita</i>	Ropucha paskówka	S		
4.	<i>Bufo viridis</i>	Ropucha zielona	S		
5.	<i>Hyla arborea</i>	Rzekotka drzewna	S		
6.	<i>Pelobates fuscus</i>	Grzebiuszka ziemna	S		
7.	<i>Rana arvalis</i>	Żaba moczarowa	S		
8.	<i>Rana esculenta</i>	Żaba wodna	S		
9.	<i>Rana lessonae</i>	Żaba jeziorkowa	S		
10.	<i>Rana ridibunda</i>	Żaba śmieszka	S		
11.	<i>Rana temporaria</i>	Żaba trawna	S		
12.	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	S	NT	NT
13.	<i>Triturus vulgaris</i>	Traszka zwyczajna	S		
Gady					
1.	<i>Anguis fragilis</i>	Padalec	S		
2.	<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	S		EN
3.	<i>Lacerta agilis</i>	Jaszczurka zwinka	S		
4.	<i>Lacerta vivipara</i>	Jaszczurka żyworodna	S		
5.	<i>Natrix natrix</i>	Zaskroniec	S		
6.	<i>Vipera berus</i>	Żmija zygzakowata	S		
Ptaki					
1.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb gołębiarz	S		
2.	<i>Accipiter nisus</i>	Krogulec	S		
3.	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Trzciniak	S		LC
4.	<i>Acrocephalus palustris</i>	Łozówka	S		
5.	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Rokitniczka	S		
6.	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Trzcinniczek	S		
7.	<i>Actitis hypoleucis</i>	Brodziec piskliwy	S		
8.	<i>Aegithalos caudatus</i>	Raniuszek	S		
9.	<i>Alauda arvensis</i>	Skowronek polny	S		
10.	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek	S		
11.	<i>Anas clypeata</i>	Płaskonos	S		
12.	<i>Anas penelope</i>	Świstun	S		CR
13.	<i>Anas querquedula</i>	Cyranka	S		
14.	<i>Anas strepera</i>	Krakwa	S		
15.	<i>Anser anser</i>	Gęgawa			
16.	<i>Anthus pratensis</i>	Świergotek łąkowy	S		
17.	<i>Anthus trivialis</i>	Świergotek drzewny	S		
18.	<i>Apus apus</i>	Jerzyk	S		
19.	<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy	S	LC	LC

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
20.	<i>Asio otus</i>	Sowa uszata	S		
21.	<i>Athene noctua</i>	Pójdźka	S		
22.	<i>Aythya nyroca</i>	Podgorzałka	S		EN
23.	<i>Bombycilla garrulus</i>	Jemiołuszka	S		
24.	<i>Botaurus stellaris</i>	Bąk	S	LC	LC
25.	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz	S		NT
26.	<i>Bucephala clangula</i>	Gągoł	S		
27.	<i>Buteo buteo</i>	Myszołów zwyczajny	S		
28.	<i>Buteo lagopus</i>	Myszołów włochaty	S		
29.	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lelek kozodój	S		
30.	<i>Carduelis cannabina</i>	Makolągwa	S		
31.	<i>Carduelis carduelis</i>	Szczygieł	S		
32.	<i>Carduelis chloris</i>	Dzwoniec	S		
33.	<i>Carduelis flammea</i>	Czczotka	S		LC
34.	<i>Carduelis flavirostris</i>	Rzępołuch	S		
35.	<i>Carduelis spinus</i>	Czyż	S		
36.	<i>Carpodacus erithrinus</i>	Dziwonia	S		
37.	<i>Certhia brachydactyla</i>	Pelzacz ogrodowy	S		
38.	<i>Certhia familiaris</i>	Pelzacz leśny	S		
39.	<i>Charadrius dubius</i>	Sieweczka rzeczna	S		
40.	<i>Charadrius hiaticula</i>	Sieweczka obrożna	S		VU
41.	<i>Chlidonias niger</i>	Rybitwa czarna	S		
42.	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały	S		
43.	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	S		
44.	<i>Cinclus cinclus</i>	Pluszcz	S		
45.	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy	S		
46.	<i>Circus cyaneus</i>	Błotniak zbożowy	S		VU
47.	<i>Circus pygargus</i>	Błotniak łąkowy	S		
48.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Grubodziób	S		
49.	<i>Columba oenas</i>	Gołąb siniak	S		
50.	<i>Corvus corax</i>	Kruk	C		
51.	<i>Corvus corone</i>	Wrona czarna	C		
52.	<i>Corvus frugilegus</i>	Gawron	C		
53.	<i>Corvus monedula</i>	Kawka	S		
54.	<i>Coturnix coturnix</i>	Przepiórka	S		
55.	<i>Crex crex</i>	Derkacz	S		
56.	<i>Cuculus canorus</i>	Kukułka	S		
57.	<i>Cygnus cygnus</i>	Łabędź krzykliwy	S		
58.	<i>Cygnus olor</i>	Łabędź niemy	S		
59.	<i>Delichon urbica</i>	Oknówka	S		
60.	<i>Dendrocopos medius</i>	Dzięcioł średni	S		
61.	<i>Dendrocopos major</i>	Dzięcioł duży	S		
62.	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	S		
63.	<i>Dryocopus minor</i>	Dzięciołek	S		
64.	<i>Emberiza calandra</i>	Potrzeszcz	S		
65.	<i>Emberiza citrinella</i>	Trznadel	S		
66.	<i>Emberiza schoeniculus</i>	Potrzos	S		
67.	<i>Erithacus rubecula</i>	Rudzik	S		
68.	<i>Falco subbuteo</i>	Kobuz	S		
69.	<i>Falco tinnunculus</i>	Pustułka	S		
70.	<i>Falco vespertinus</i>	Kobczyk	S		Exp
71.	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Muchołówka żałobna	S		
72.	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała	S		
73.	<i>Fringilla coelebs</i>	Zięba	S		
74.	<i>Fringilla montifringilla</i>	Jer	S		
75.	<i>Galerida cristata</i>	Dzierlatka	S		
76.	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk	S		
77.	<i>Gallinula chloropus</i>	Kokoszka wodna	S		
78.	<i>Garrulus glandarius</i>	Sójka	S		
79.	<i>Grus grus</i>	Żuraw	S		
80.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	S	LC	LC
81.	<i>Hippolais icterina</i>	Zaganiacz	S		

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
82.	<i>Hirundo rustica</i>	Dymówka	S		
83.	<i>Ixobrychus minutus</i>	Bączek	S		VU
84.	<i>Jynx torquilla</i>	Krętogłów	S		
85.	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek	S		
86.	<i>Lanius excubitor</i>	Dzierzba srokosz	S		
87.	<i>Larus argentatus</i>	Mewa srebrzysta	C		
88.	<i>Larus canus</i>	Mewa pospolita	S		
89.	<i>Larus ridibundus</i>	Mewa śmieszka	S		
90.	<i>Limosa limosa</i>	Rycyk	S		
91.	<i>Locustella fluviatilis</i>	Strumieniówka	S		
92.	<i>Locustella luscinioides</i>	Brzęczka	S		
93.	<i>Locustella naevia</i>	Świerszczak	S		
94.	<i>Loxia curvirostra</i>	Krzyżodziób świerkowy	S		
95.	<i>Lullula arborea</i>	Skowronek borowy	S		
96.	<i>Luscinia luscinioides</i>	Słowik szary	S		
97.	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Słowik rdzawy	S		
98.	<i>Mergus merganser</i>	Nurogęs	S		
99.	<i>Milvus migrans</i>	Kania czarna	S	NT	NT
100.	<i>Milvus milvus</i>	Kania ruda	S	NT	NT
101.	<i>Motacilla alba</i>	Pliszka siwa	S		
102.	<i>Motacilla cinerea</i>	Pliszka górską	S		
103.	<i>Motacilla flava</i>	Pliszka żółta	S		
104.	<i>Muscicapa striata</i>	Muchołówka szara	S		
105.	<i>Numenius arquata</i>	Kulik wielki	S		VU
106.	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Białorzytka	S		
107.	<i>Oriolus oriolus</i>	Wilga	S		
108.	<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów	S		VU
109.	<i>Panurus biarmicus</i>	Wąsatka	S		LC
110.	<i>Parus ater</i>	Sosnówka	S		
111.	<i>Parus caeruleus</i>	Modraszka	S		
112.	<i>Parus cristatus</i>	Czubatka	S		
113.	<i>Parus major</i>	Bogatka	S		
114.	<i>Parus montanus</i>	Czarnogłówka	S		
115.	<i>Parus palustris</i>	Sikora uboga	S		
116.	<i>Passer domesticus</i>	Wróbel	S		
117.	<i>Passer montanus</i>	Mazurek	S		
118.	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad	S		
119.	<i>Philomachus pugnax</i>	Batalion	S		EN
120.	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kopciuszek	S		
121.	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Pleszka	S		
122.	<i>Phylloscopus collybita</i>	Pierwiosnek	S		
123.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Świstunka	S		
124.	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Piecuszek	S		
125.	<i>Pica pica</i>	Sroka	C		
126.	<i>Picus viridis</i>	Dzięcioł zielony	S		
127.	<i>Pluvialis apricaria</i>	Siewka złota	S		Exp
128.	<i>Pluvialis squatarola</i>	Siewnica	S		
129.	<i>Podiceps cristatus</i>	Perkoz dwuczuby	S		
130.	<i>Podiceps griseigena</i>	Perkoz rdzawoszyi	S		
131.	<i>Podiceps nigricollis</i>	Zausznik	S		
132.	<i>Podiceps ruficollis</i>	Perkozek	S		
133.	<i>Porzana parva</i>	Zielonka	S		NT
134.	<i>Porzana porzana</i>	Kropiatka	S		
135.	<i>Prunella modularis</i>	Pokrzywnica	S		
136.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Gil	S		
137.	<i>Rallus aquaticus</i>	Wodnik	S		
138.	<i>Regulus regulus</i>	Mysikrólik	S		
139.	<i>Regulus zgnicapillus</i>	Żniczek	S		
140.	<i>Remiz pendulinus</i>	Remiz	S		
141.	<i>Riparia riparia</i>	Brzegówka	S		
142.	<i>Saxicola rubetra</i>	Pokląskwa	S		
143.	<i>Saxicola torquata</i>	Kląskawka	S		

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
144.	<i>Scolopax rusticola</i>	Słonka			
145.	<i>Serinus serinus</i>	Kulczyk	S		
146.	<i>Sitta europaea</i>	Kowalik	S		
147.	<i>Sterna hirundo</i>	Rybitwa zwyczajna	S		
148.	<i>Streptopelia decaocto</i>	Sierpówka	S		
149.	<i>Streptopelia turtur</i>	Turkawka	S		
150.	<i>Strix aluco</i>	Puszczyk	S		
151.	<i>Sturnus vulgaris</i>	Szpak	S		
152.	<i>Sylvia atricapilla</i>	Pokrzewka czarnołbista	S		
153.	<i>Sylvia borin</i>	Pokrzewka ogrodowa	S		
154.	<i>Sylvia communis</i>	Cierniówka	S		
155.	<i>Sylvia curruca</i>	Pięgża	S		
156.	<i>Sylvia nissoria</i>	Jarzębka	S		
157.	<i>Tringa glareola</i>	Łęczak	S		
158.	<i>Tringa ochropus</i>	Brodziec samotny	S		
159.	<i>Tringa totanus</i>	Krwawodziób	S		
160.	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Strzyżyk	S		
161.	<i>Turdus iliacus</i>	Drozdzik	S		
162.	<i>Turdus merula</i>	Kos	S		
163.	<i>Turdus philomelos</i>	Drozd śpiewak	S		
164.	<i>Turdus pilaris</i>	Kwiczół	S		
165.	<i>Turdus viscivorus</i>	Paszkot	S		
166.	<i>Tyto alba</i>	Płomykówka	S		
167.	<i>Upupa epops</i>	Dudek	S		
168.	<i>Vanellus vanellus</i>	Czajka	S		
Ssaki					
1.	<i>Castor fiber</i>	Bóbr	C		
2.	<i>Eptesicus serotinus</i>	Mroczek późny			
3.	<i>Erinaceus europaeus</i>	Jeż zachodni	S		
4.	<i>Erinaceus roumanicus</i>	Jeż wschodni	S		
5.	<i>Glis glis</i>	Popielica	S	NT	NT
6.	<i>Lutra lutra</i>	Wydra	C		
7.	<i>Meles meles</i>	Borsuk			
8.	<i>Mustela erminea</i>	Gronostaj	S		
9.	<i>Mustela nivalis</i>	Łasica łąska	S		
10.	<i>Myotis dasycneme</i>	Nocek łydkowłosy	S		EN
11.	<i>Myotis daubentoni</i>	Nocek rudy	S		
12.	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży	S		
13.	<i>Myotis nattereri</i>	Nocek Natterera	S		
14.	<i>Myotis mystacinus</i>	Nocek wąsatek	S		
15.	<i>Neomys anomalus</i>	Rzęsorek mniejszy	S		LC
16.	<i>Neomys fodiens</i>	Rzęsorek rzeczek	S		
17.	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Jenot			
18.	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Karlik większy	S		
19.	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Karlik malutki	S		
20.	<i>Plecotus auritus</i>	Gacek brunatny	S		
21.	<i>Sciurus vulgaris</i>	Wiewiórka	S		
22.	<i>Sorex araneus</i>	Ryjówka aksamitna	S		
23.	<i>Sorex minutus</i>	Ryjówka malutka	S		
24.	<i>Talpa europaea</i>	Kret europejski	C		
25.	<i>Vespertilio murinus</i>	Mroczek posrebrzany	S		
26.	<i>Vulpes vulpes</i>	Lis			

Objaśnienia:

Status ochronny w Polsce (ochrona gatunkowa):

S – ochrona ścisła

C – ochrona częściowa

Kategorie zagrożeń:„Polska Czerwona Lista Zwierząt” (CZ)

EX – gatunki wymarłe

CR – krytycznie zagrożone

EN – silnie zagrożone

VU – umiarkowanie zagrożone

NT – bliskie zagrożenia

LC – najmniejszej troski

DD – o statusie słabo rozpoznanym

„Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce” lub „Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce” (PI):

ExP – gat. zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe;

EX – gat. zanikłe

CR – gat. skrajnie zagrożone;

EX? – gat. prawdopodobnie zanikłe

EN – gat. bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone;

CR – gat. skrajnie zagrożone

VU – gat. wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie;

EN – gat. bardzo wysokiego ryzyka

NT – gat. niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia;

VU – gat. wysokiego ryzyka

LC – gat. najniższej troski;

LR – gat. niższego ryzyka

➤ Ochrona strefowa zwierząt chronionych.

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania niektórych zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 28 września 2004 roku w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237).

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany wyznaczono 39 stref (w tym dwie strefy pokrywają się) gniazd ptaków podlegających ochronie strefowej, na podstawie:

- decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 grudnia 2004 r. (znak sprawy: SR-P-6-6631/zk/4/9/4/04);

- decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 10 listopada 2005 r. (znak sprawy: SR-P-2-6652/6/2/05);

- decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 czerwca 2007 r. (znak sprawy: SR-P-2-6652/6/2/07);

- decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 25 stycznia 2008 r. (znak sprawy: SR-P-2-6652/6/1/08);

- decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 6 listopada 2008 r. (znak sprawy: SR-P-6-6652/6/4/08);

- decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 13 sierpnia 2009 r. (znak sprawy: RDOŚ-32-WOPN-6652/6/2/09/mk).

Powierzchnię stref przedstawia tabela:

Tab.25. Zestawienie powierzchni rzeczywistej stref ochrony w Nadleśnictwie Dobrzany.

Strefa całoroczna [ha]	Strefa okresowa [ha]	Łącznie [ha]
459,01	1397,99	1857,00

II. Ustawa o lasach.

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym prowadzenia gospodarki leśnej jest Ustawa o lasach z 28 września 1991 r. (tekst jednolity – Dz. U. Nr 45 z 2005 r., poz. 435, z późniejszymi zmianami). Zawarte są w niej zamierzenia w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, zwłaszcza dotyczące ochrony lasu (konferencje ministerialne poświęcone ochronie lasów w Europie: Strasburg 1990 r. i Helsinki 1993 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce prowadzi się trwale zrównoważoną gospodarkę leśną z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
- ochrony gleb;
- ochrony wód;
- produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz ubocznego użytkowania lasu.

W Nadleśnictwie Dobrzany poza ogólnie stosowaną ochroną środowiska przyrodniczego ustanowiono:

1. Gospodarstwo specjalne.
2. Lasy ochronne.

1. Gospodarstwo specjalne.

Zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzania Lasu i ustaleniami KZP do gospodarstwa specjalnego zaliczono lasy, które pełnią wyjątkowe funkcje pozaprodukcyjne. Są to często drzewostany wyłączone z użytkowania rębego, a wykonywane zabiegi uzależnione są wyłącznie potrzebami przyrodniczymi.

Do gospodarstwa specjalnego zaliczono (w drzewostanach cechy często nakładają się):

- lasy w rezerwatach;
- lasy na siedlisku Bb, BMb, LMb, OI3, OIJ, Lł;
- drzewostany cenne przyrodniczo;
- ostoje zwierząt chronionych;
- ostoje ksylobiontów;
- drzewostany na siedliskach przyrodniczych w stanie zachowania A;
- wyłączone drzewostany nasienne;
- lasy stanowiące rezerwę drzewną;
- drzewostany z obiektami turystycznymi.

Tab.26. Gospodarstwo specjalne.

Gospodarstwo	Nadleśnictwo Dobrzany	
	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	
	ha	%
Specjalne	4096,80	22,1

2. Lasy ochronne.

Ze względu na pełnienie wielu funkcji pozaprodukcyjnych części lasów Nadleśnictwa Dobrzany zaliczono do lasów ochronnych. Gospodarka w nich podlega pewnym ograniczeniom. Większość lasów ochronnych tworzy gospodarstwo lasów ochronnych, część zaliczono do gospodarstwa specjalnego, zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzania Lasu (2003 r.). Kategorie ochronności przyjęto zgodnie z Decyzją Ministra Środowiska z dnia 3 września 2001 r. oraz z projektem lasów ochronnych przesłanym do zatwierdzenia. Lasy ochronne stanowią 86,6 % powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej nadleśnictwa.

Tab.27. Lasy ochronne.

Lasy ochronne	Nadlesnictwo Dobrzany	
	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona	
	ha	%
	16 080,35	86,6

Tab.28. Zestawienie powierzchni rezerwatów, lasów ochronnych i pozostałych.

Lp.	Dominujące funkcje lasu	Pow. leśna zal. i nie zal.	
		ha	%
I	Rezerваты	147,58	0,8
II	Lasy ochronne	16080,35	86,6
1	Cenne fragmenty rodzimej przyrody	9130,98	49,20
2	Lasy w miastach i wokół miast	276,92	1,50
3	Lasy w miastach i wokół miast, cenne fragmenty rodzimej przyrody	156,59	0,84
4	Lasy w miastach i wokół miast, ostoje zwierząt, cenne fragmenty rodzimej przyrody	41,21	0,22
5	Lasy nasienne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	7,72	0,04
6	Ostaje zwierząt, cenne fragmenty rodzimej przyrody	1966,01	10,58
7	Lasy wodochronne	7,54	0,04
8	Lasy wodochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	3415,89	18,40
9	Lasy wodochronne, lasy w miastach i wokół miast	251,85	1,35
10	Lasy wodochronne, lasy w miastach i wokół miast, cenne fragmenty rodzimej przyrody	168,31	0,90
11	Lasy wodochronne, lasy w miastach i wokół miast, ostoje zwierząt	17,46	0,09
12	Lasy wodochronne, lasy w miastach i wokół miast, ostoje zwierząt, cenne fragmenty rodzimej przyrody	74,34	0,40
13	Lasy wodochronne, ostoje zwierząt, cenne fragmenty rodzimej przyrody	565,53	3,04
III	Lasy pozostałe	2341,42	12,6
	Ogółem	18569,53	100,0

III. Inne formy ochrony.

1. Obszar węzłowy i korytarze ekologiczne.

Składnikiem europejskiej sieci ekologicznej ECONET, opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody IUCN, jest krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL. Sieć tworzona jest w celu zintegrowania obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i obszarów przewidzianych do ochrony, zgodnie z ustanowionymi kryteriami i standardami.

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi

szeregiem ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

Nadleśnictwo Dobrzany leży w obrębie obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym:

- 06M – Obszar Pojezierza Drawskiego

Jest to obszar typowy dla strefy, z zachowanymi licznymi ekosystemami naturalnymi i półnaturalnymi rzadkimi w skali kraju (torfowiska wysokie, jeziora lobeliowe). Wyróżniono tu 2 biocentra. Stwierdzono występowanie wielu cennych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Podobnie jak ECONET-PL, dla osiągnięcia tych samych celów utworzono Wojewódzką Sieć Korytarzy Ekologicznych, która wraz z terenami dawnych województw i Niemiec utworzy Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCh).

Krajowa i Wojewódzka Sieć Korytarzy Ekologicznych wzajemnie się na siebie nakładają, przy czym wojewódzka sieć jest jak gdyby rozwinięciem i uszczegółowieniem sieci krajowej.

Krajowa i regionalna sieć korytarzy ekologicznych w zasięgu nadleśnictwa przedstawia się następująco:

1. dolina rzeki Iny i rzeki Krąpieli – korytarz o randze krajowej umożliwiający wędrówkę zwierząt wzdłuż naturalnych dolin rzecznych;
2. dolina rzek: Pęczynki, Reczycy, Krępy, Ognicy – korytarz o randze regionalnej, łączący obszary leśne Pojezierza Drawskiego z kompleksami leśnymi Pojezierza Ińskiego.

C. WALORY PRZYRODNICZO – LEŚNE.

1. Rzeźba terenu.

Obszar Nadleśnictwa Dobrzany należy do terenów nizinnych. Południowo-wschodnia część nadleśnictwa charakteryzuje się rzeźbą niziną falistą i pagórkowatą, przechodzącą w kierunku północno-zachodnim w rzeźbę niziną równą i falistą¹⁹.

Wysokości na terenie nadleśnictwa nie przekraczają 300 m n.p.m. (wartość uznawana za graniczną dla nizin). Najwyższym wzniesieniem jest góra Głowacz osiągająca 180 m n.p.m.

2. Budowa geologiczna.

Budowa geologiczna obszaru nadleśnictwa została ukształtowana zasadniczo w wyniku działalności lodowca oraz w wyniku peryglacjalnych i postglacjalnych procesów denudacyjnych i akumulacyjnych. Zasadniczymi formami geomorfologicznymi powstałymi wskutek tych procesów są:

- formy pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego (wysoczyzna morenowa falista, pagórki i wzgórza morenowe, równiny sandrowe, kemy, ozy);
- formy polodowcowe i eoliczne (zagłębienia powstałe po martwym lodzie);
- formy pochodzenia rzeczno-jeziornego (dna dolin rzecznych i rzeczno-rozlewiskowych, formy pochodzenia jeziornego);
- formy utworzone przez roślinność (równiny torfowe);
- formy antropogeniczne (nasypy, żwirownie i piaskownie).

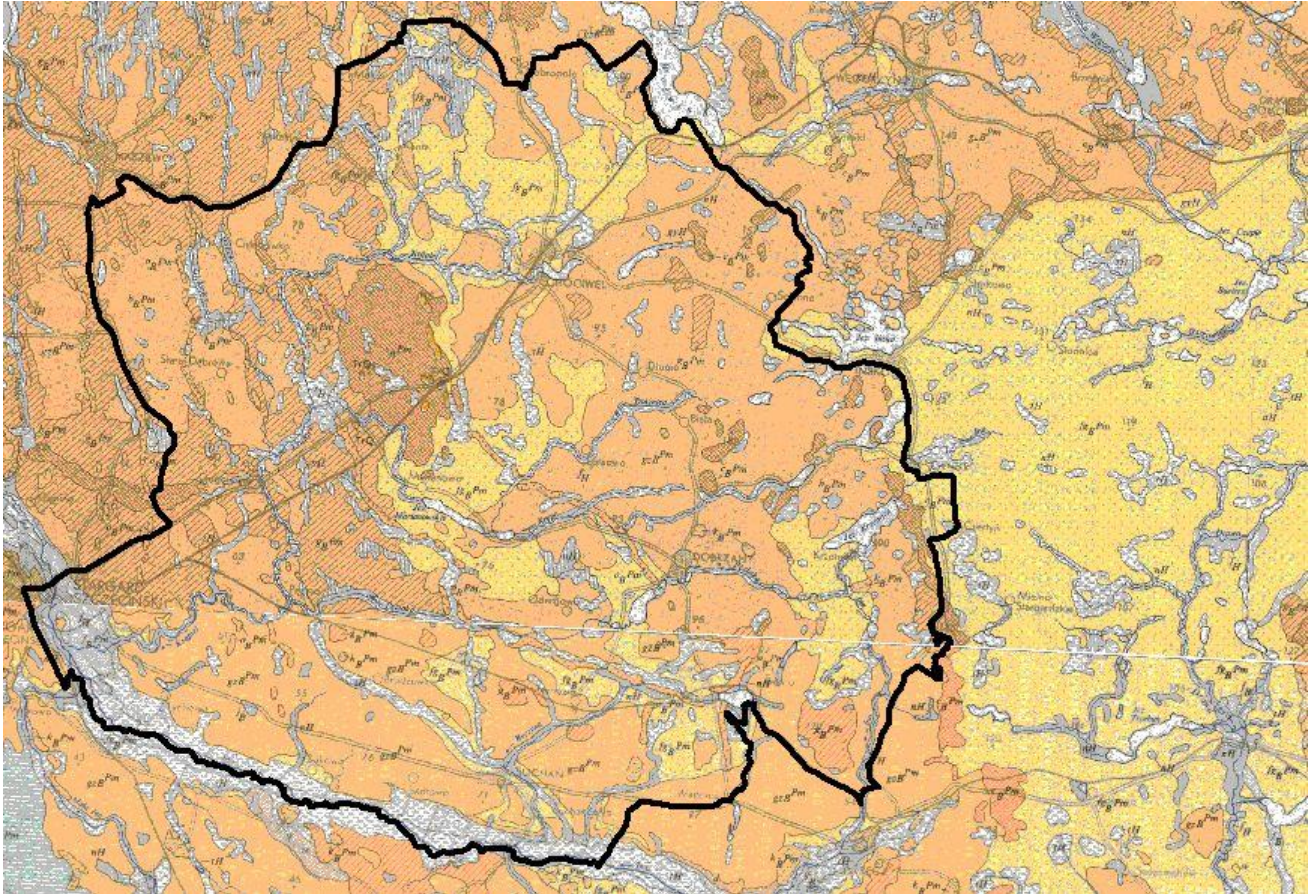
Na powierzchni zalegają głównie utwory plejstoceny zlodowacenia północnopolskiego fazy pomorskiej, a w dolinach i zagłębieniach młodsze utwory holoceny (piaski i namułki rzeczne, osady organiczne). Na niewielkiej powierzchni występują również utwory pochodzące z okresu kredowego (górną jurą) w formie porwaków skał wapiennych w rejonie Dzwonowa, Lisowa i Rosowa.

Zgodnie z mapą geologiczną Polski wyróżniono następujące utwory geologiczne:

- piaski i żwiry wodnolodowcowe /**fgB_{Pm}**/
- glina zwałowa /**gzb_{Pm}**/

¹⁹ *Elaborat glebowo-siedliskowy Nadleśnictwa Dobrzany*. 1999. BULiGL oddz. Gorzów Wlkp.

- piaski, mułki i żwiry rzeczne /fB^{Pm}/
- piaski i żwiry lodowcowe /gB^{Pm}/
- torfy /tH/

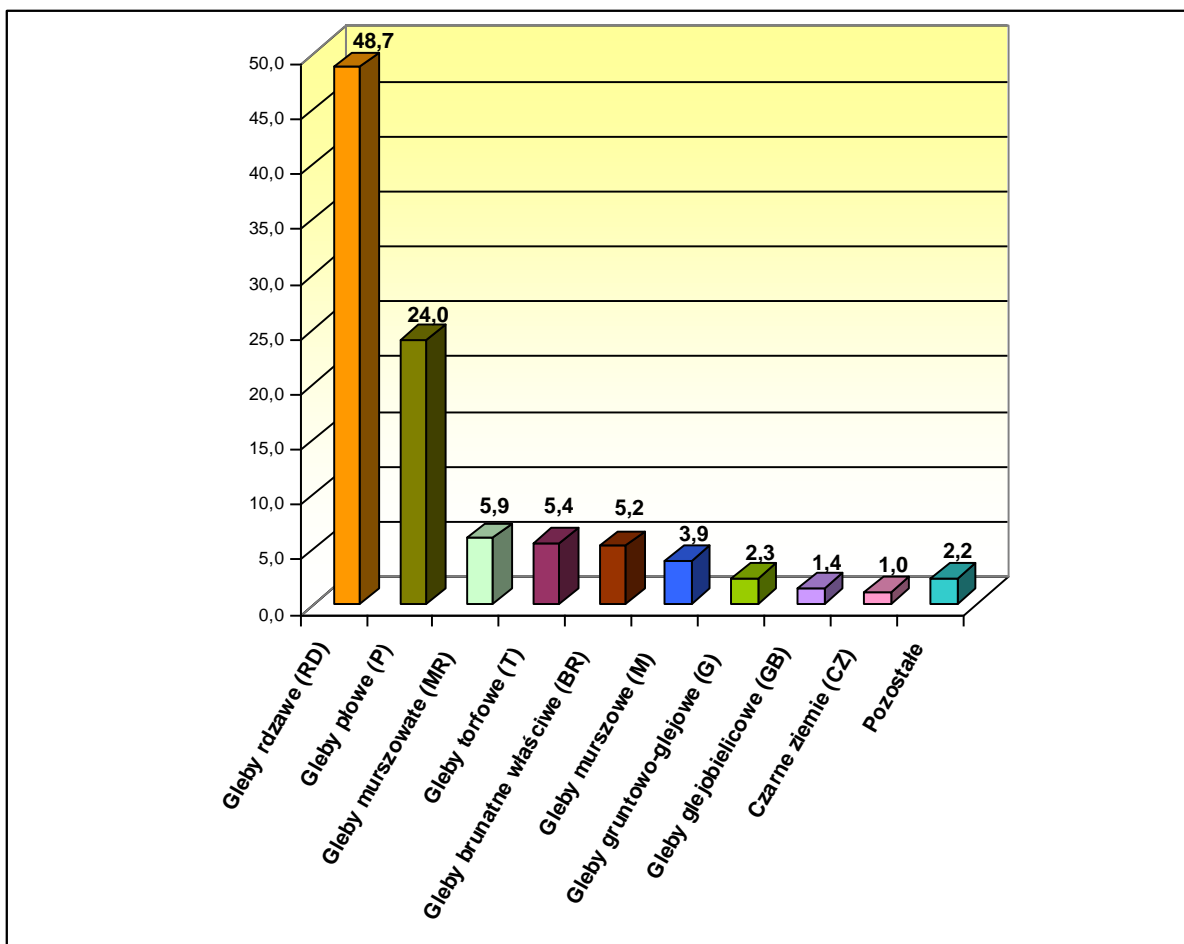

Ryc.16. Fragment mapy geologicznej²⁰.

3. Typy gleb.

W Nadleśnictwie dominują gleby rdzawe (RD) – 48,7 %, gleby płowe (P) – 24 % oraz gleby murszowate (MR) – 5,9 %.

²⁰ Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1:50000 (arkusze Gorzów, Świdwin). 1999. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.

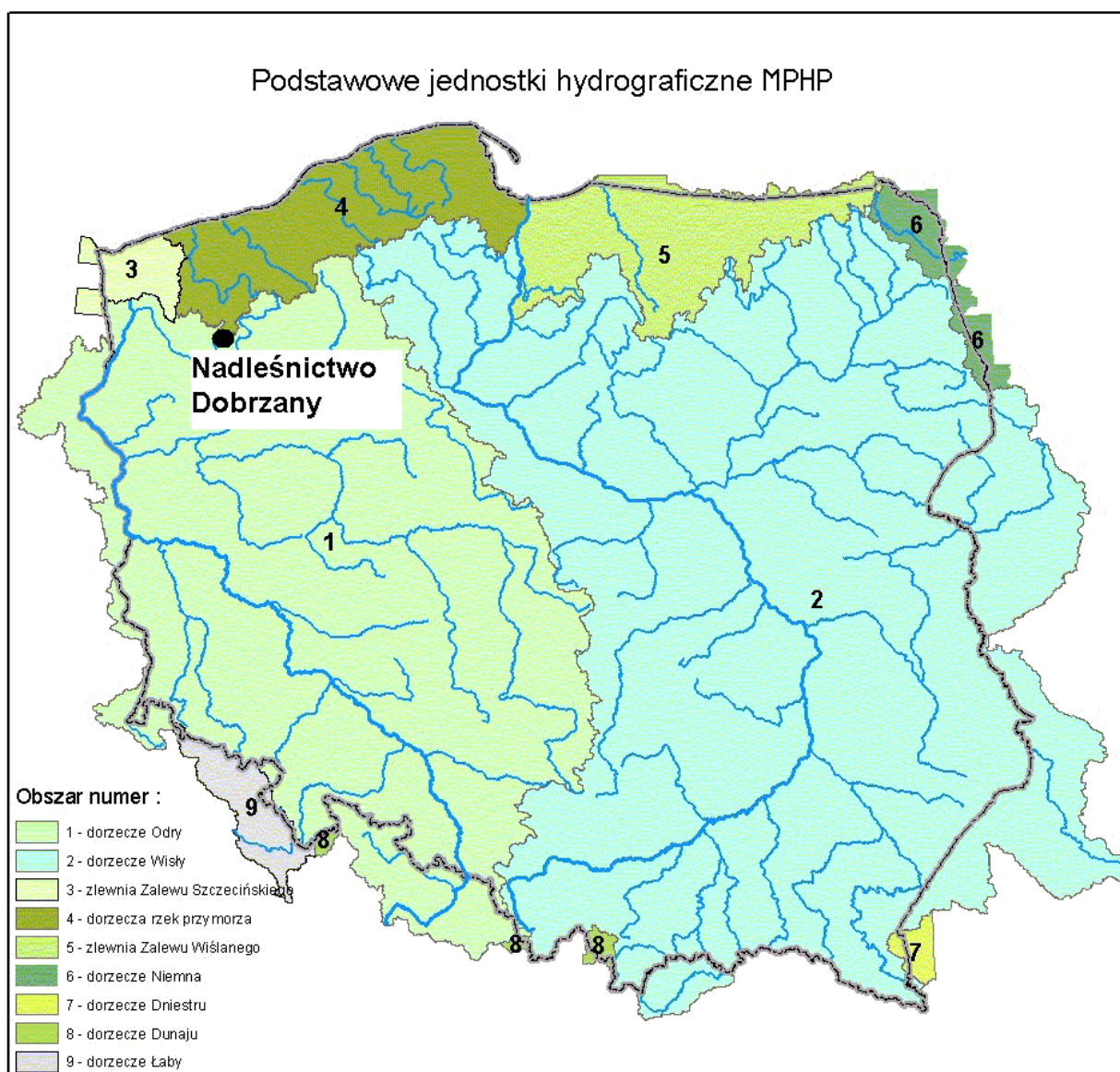
Ryc.17. Struktura typów gleb.

4. Wody.

Wody powierzchniowe.

Nadleśnictwo Dobrzany położone jest na terenie następujących jednostek hydrograficznych:

- Dorzecze Odry (1)
- Dorzecze rzek Przymorza (4)

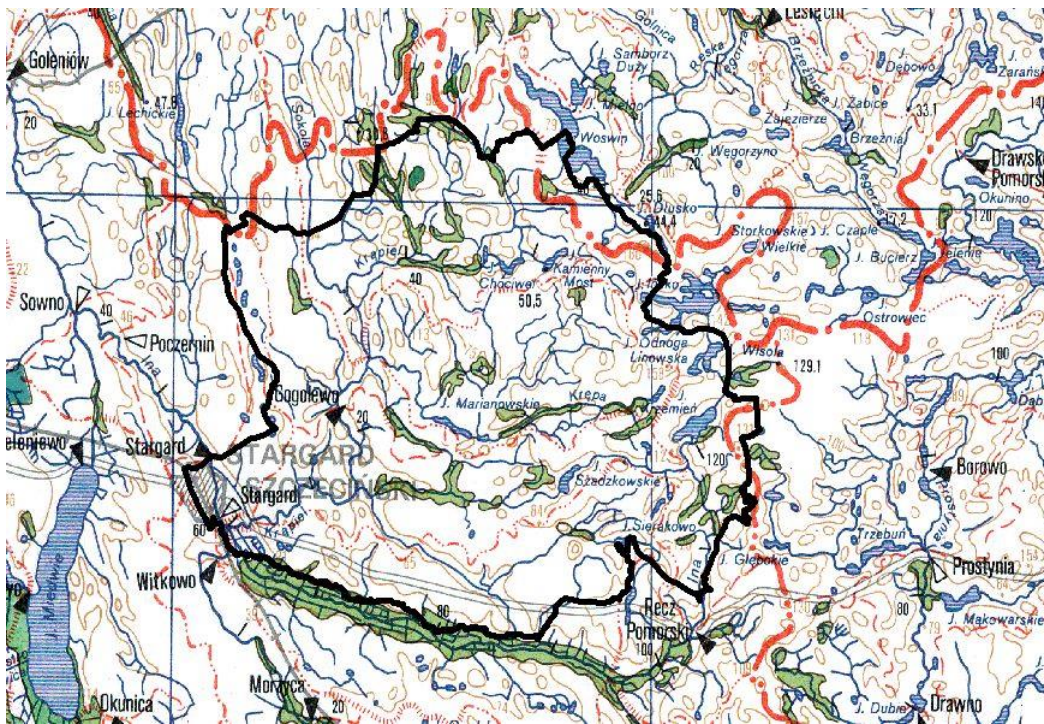
Ryc.18. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/²¹.

Głównymi ciekami przepływającymi przez nadleśnictwo, mającymi wpływ na stosunki wodne, są rzeki: Krąpiel, Krępa, Pęczinka, Okra należące do zlewni rzeki Iny. Sama Ina przepływa nieopodal wschodniej i południowej granicy nadleśnictwa. Jej źródła znajdują się na południowy wschód od jeziora Ińsko. Jest największym dopływem dolnej Odry o długości 129,1 km.

Oprócz wymienionych rzek dużą rolę spełniają liczne mniejsze cieki i kanały, występujące jeziora, małe oczka wodne, torfowiska, bagna i mokradła. Do największych jezior w nadleśnictwie należy zaliczyć:

²¹ *Komputerowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP)*. 2001. <http://gridw.pl>

- Jez. Starzyc - o powierzchni 59,2 ha i objętości 1575,8 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 2,7 m, a maksymalna 6,1 m. Długość linii brzegowej wynosi 5175 m;
- Jez. Kamienny Most - o powierzchni 58,1 ha i objętości 508,2 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 1,0 m, a maksymalna 2,0 m. Długość linii brzegowej wynosi 5700 m;
- Jez. Krzemień - o powierzchni 229,1 ha i objętości 21924,0 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 9,6 m, głębokość maksymalna 29,2 m. Długość linii brzegowej wynosi 8300 m;
- Jez. Szadzko - o powierzchni 83,3 ha i objętości 1184,2 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 1,4 m, głębokość maksymalna 2,6 m. Długość linii brzegowej wynosi 6250 m;
- Jez. Marianowskie - o powierzchni 80,6 ha i objętości 5029,9 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 6,2 m, głębokość maksymalna 10,7 m. Długość linii brzegowej wynosi 5650 m;
- Jez. Sierakowo – o powierzchni 64,8 ha i objętości 3559,3 tys. m³. Średnia głębokość jeziora 5,5 m, głębokość maksymalna 11,7 m. Długość linii brzegowej wynosi 3625 m²².

Ryc.19. Fragment mapy hydrograficznej Polski.

Wody podziemne.

Według Regionalizacji Hydrologicznej Polski obszar nadleśnictwa położony jest w:

Prowincja hydrogeologiczna nizinna

Pasmo zbiorników wód czwartorzędowych.

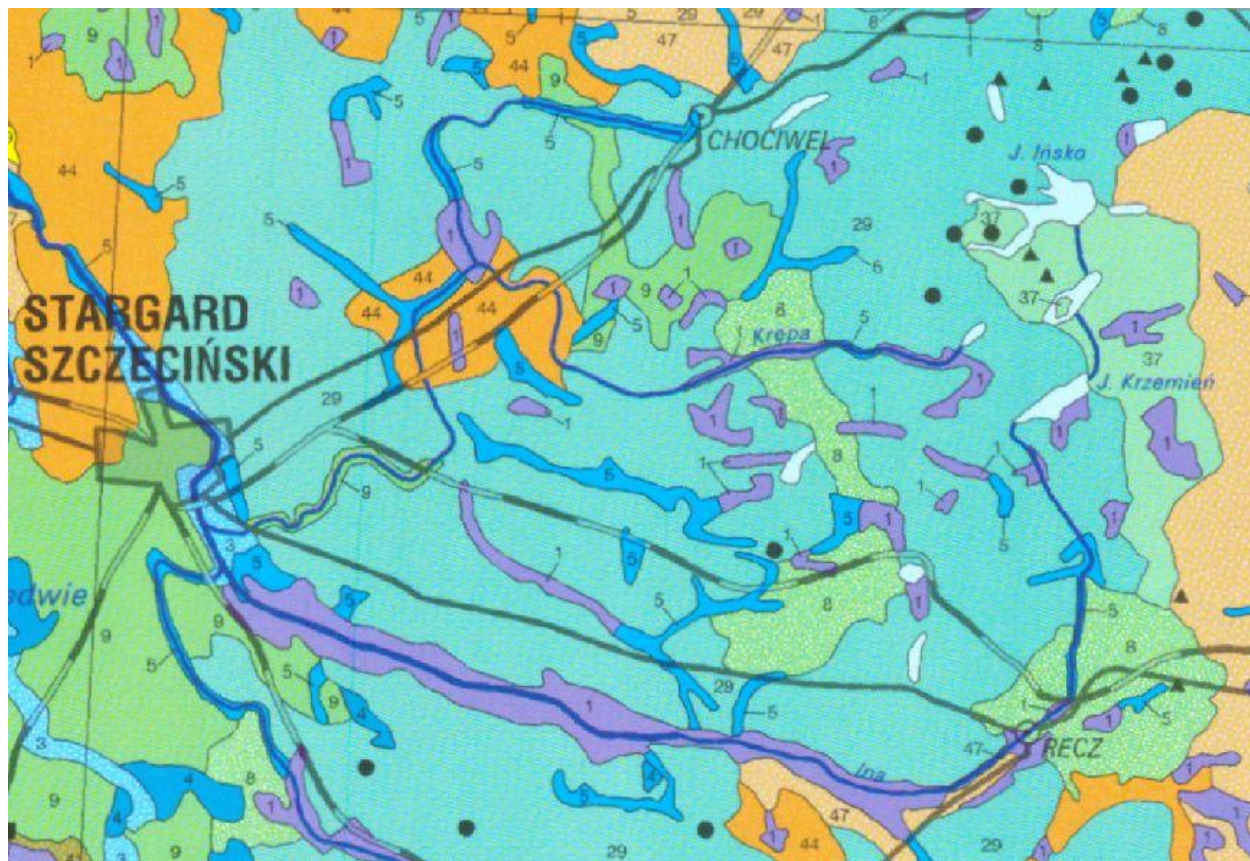
²² J. Jańczak (red.). 1999. *Atlas jezior Polski*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań.

Ochrona zbiorników powinna polegać głównie na niedopuszczeniu do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania, co powinno się osiągnąć przez pełne skanalizowanie miejscowości i budowę sieci wodociągowych.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa nie ma zlokalizowanego żadnego większego zbiornika wód podziemnych²³.

5. Roślinność.

Potencjalną roślinność określono na podstawie Mapy Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski²⁴.

Ryc.20. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski (fragment).

Zespoły roślinne w Nadleśnictwie Dobrzany i odpowiadające (dla zespołów leśnych) im siedliskowe typy lasu (poniżej nazw zespołów występujących w legendzie mapy potencjalnej roślinności podane zostały nazwy naukowe obowiązujące obecnie):

²³ M. Kaczanowska (red.). 2002. *Przyroda Pomorza Zachodniego*. Oficyna In Plus. Szczecin.

²⁴ W. Matuszkiewicz. 1995. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa.

- (1) Ols środkowoeuropejski - *Carici elongate* – *Alnetum* sensu lato
 - *Ribeso nigri* – *Alnetum* – ols porzeczkowy. Zespół w typie olsu typowego (Ol) i niekiedy olsu jesionowego (OlJ).
- *Sphagno squarrosi* – *Alnetum* – ols torfowcowy. Zespół w typie lasu mieszanego bagiennego (LMb) i niekiedy olsu typowego (Ol).
- (3) Niżowe nadrzeczne łągi jesionowo – wiązowe w strefie zalewów epizodycznych - *Ficario* – *Ulmelum typicum*.
- *Ficario* – *Ulmelum minoris* – łąg jesionowo – wiązowy. Zespół w typie lasu łągowego (Lł).
- (5) Niżowe łągi olszowe i jesionowo – olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych - *Circaeo* – *Alnetum*.
- *Fraxino* – *Alnetum* – łąg jesionowo – olszowy. Zespół w typie siedliskowym olsu jesionowego (OlJ).
- (8) Grądy subatlantyckie bukowo – dębowo – grabowe (*Stellario* – *Carpinetum*); postać pomorska uboga.
- *Stellario holosteae* – *Carpinetum betuli* – grąd subatlantycki. Zespół w typie lasu świeżego (Lśw).
- (9) Grądy subatlantyckie bukowo – dębowo – grabowe (*Stellario* – *Carpinetum*), postać pomorska żyzna.
- *Stellario holosteae* – *Carpinetum betuli* – grąd subatlantycki. Zespół w typie lasu świeżego (Lśw) i lasu wilgotnego (Lw).
- (29) Żyzna buczyna niżowa - *Melico* – *Fagetum*.
- *Galio odorati* – *Fagetum* – żyzna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu świeżego (Lśw).
- (37) Kwaśna buczyna niżowa - *Lusulo pilosae* – *Fagetum*.
- *Lusulo pilosae* – *Fagetum* – kwaśna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego (LMśw).
- (44) Subatlantycki acydofilny las bukowo – dębowy typu pomorskiego - *Fago* – *Quercetum petraeae*.
- *Fago* – *Quercetum petraeae* – pomorski las dębowo – bukowy. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego (BMśw), boru mieszanego wilgotnego (BMw) oraz lasu mieszanego świeżego (LMśw).
- (47) Kontynentalne bory mieszane - *Pino* – *Quercetum* auct. polon.

- *Quercus robur* – *Pinetum* – kontynentalny bór mieszany. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego (BMśw), boru mieszanego wilgotnego (BMw), lasu mieszanego świeżego (LMśw) oraz lasu mieszanego wilgotnego (LMw).

bagiennego (Bb) i boru mieszanego bagiennego (BMb).

(▲) Mszary wysokotorfowiskowe - *Sphagnetalia magellanici*

- *Sphagnetum magellanici*.

- *Eriophorum vaginatum* – *Sphagnum fallax*.

(●) Kontynentalny bór bagienny - *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum*

- *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum* – bór sosnowy bagienny. Zespół w typie siedliskowym boru bagiennego (Bb) i boru mieszanego bagiennego (BMb).

Według mapy potencjalnej roślinności w Nadleśnictwie dominuje żyzna buczyna niżowa.

6. Świat zwierzęcy.

W wyniku inwentaryzacji przyrodniczych przeprowadzonych na terenie gmin, w obszarze których położone jest nadleśnictwo, stwierdzono występowanie wielu chronionych i rzadkich gatunków zwierząt.

Obszar Nadleśnictwa jest znaczącym w rejonie siedliskiem rzadkich gatunków ptaków, w tym objętych ochroną strefową, takich jak: bielik *Haliaeetus albicilla*, kania ruda *Milvus milvus*, bocian czarny *Ciconia nigra* i orlik krzykliwy *Aquila pomarina*. Ciekawym elementem awifauny są także ptaki związane z terenami podmokłymi i zbiornikami wodnymi. Gnieźdzą się tutaj takie cenne gatunki jak żuraw *Grus grus*, czajka *Vanellus vanellus*.

Płazy i gady występują w dość znacznej liczbie gatunków. Stwierdzono stanowiska m. in. kumaka nizinnego *Bombina bombina*, traszki grzebieniastej *Triturus cristatus* oraz żmiji zygzakowatej *Vipera berus*.

Wśród gatunków ssaków na uwagę zasługuje występowanie bobra *Castor fiber* i wydry *Lutra lutra*, których stanowiska koncentrują się głównie w dolinach rzek.

7. Typy siedliskowe lasu.

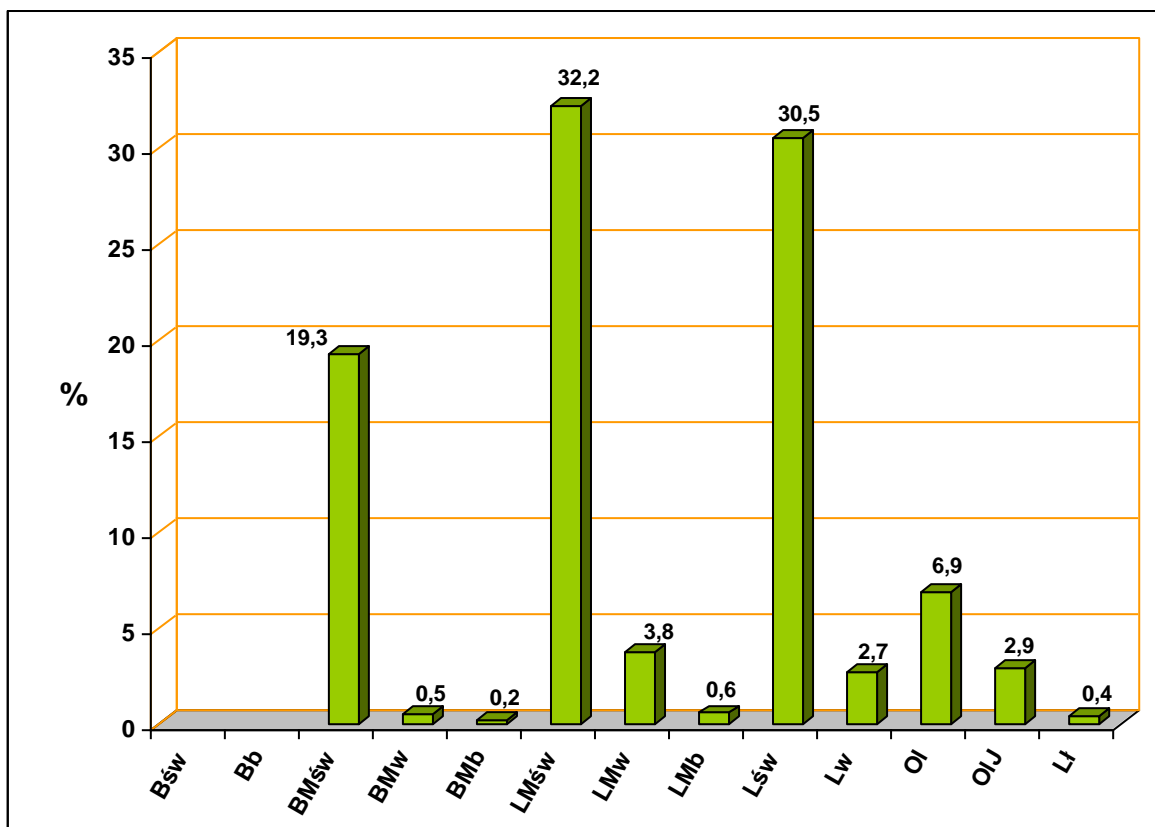
Typ siedliskowy lasu jest podstawową jednostką w systemie klasyfikacji siedlisk leśnych, obejmującą powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych

wynikających z żyzności i wilgotności gleb, podobieństwa klimatu oraz ukształtowania terenu i jego budowy geologicznej.

W Nadleśnictwie Dobrzany występuje 13 typów siedliskowych lasu terenów nizinnych. Na ich podstawie zaproponowano gospodarcze typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw (Zasady Hodowli Lasu 2003 r.).

Tab.29. Zestawienie siedliskowych typów lasu.

Typy siedliskowe lasu	Nadleśnictwo Dobrzany	
	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona.	
	ha	udział %
Bśw	3,24	-
Bb	9,20	-
BMśw	3591,38	19,3
BMw	82,52	0,5
BMb	43,74	0,2
LMśw	5981,15	32,2
LMw	702,86	3,8
LMb	118,80	0,6
Lśw	5657,65	30,5
Lw	497,47	2,7
Ol	1289,57	6,9
OIJ	530,57	2,9
Lł	61,38	0,4
Ogółem	18569,53	100,0

Ryc.21. Struktura typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dobrzany.

8. Drzewostany.

Drzewostany stanowią jedno z kluczowych ogniw ekosystemu leśnego dlatego też w „Programie” przedstawiono je pod kątem:

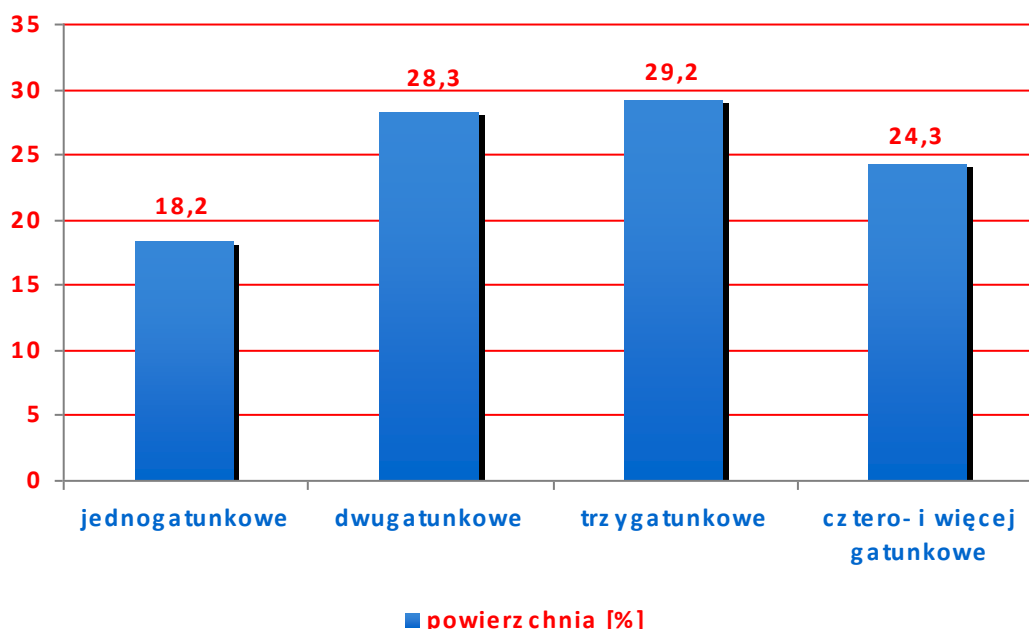
- bogactwa gatunkowego;
- budowy pionowej;
- pochodzenia.

➤ **Bogactwo gatunkowe.**

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tab.30. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego.

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Dobrzany	jednogatunkowe	ha	1183,24	1433,15	726,52	3342,91	18,2
	dwugatunkowe		1606,19	2361,32	1227,57	5195,08	28,3
	trzygatunkowe		2282,12	2183,03	897,98	5363,13	29,2
	cztero- i więcej gatunkowe		1887,98	2072,41	512,10	4472,49	24,3

Ryc.22. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Dobrzany.

Z powyższego zestawienia wynika, że drzewostany w są bardzo zróżnicowane pod względem bogactwa gatunkowego. Przeważają drzewostany trzygatunkowe (29,2% powierzchni), dwugatunkowe stanowią 28,3% powierzchni, cztero- i więcej gatunkowe 24,4% powierzchni.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednogatunkowe: wzrost o 0,3 % powierzchni,
- drzewostany dwugatunkowe: spadek o 0,9 % powierzchni,
- drzewostany trzygatunkowe: wzrost o 3,8 % powierzchni,

- drzewostany cztero i więcej gatunkowe: spadek o 3,2 % powierzchni.

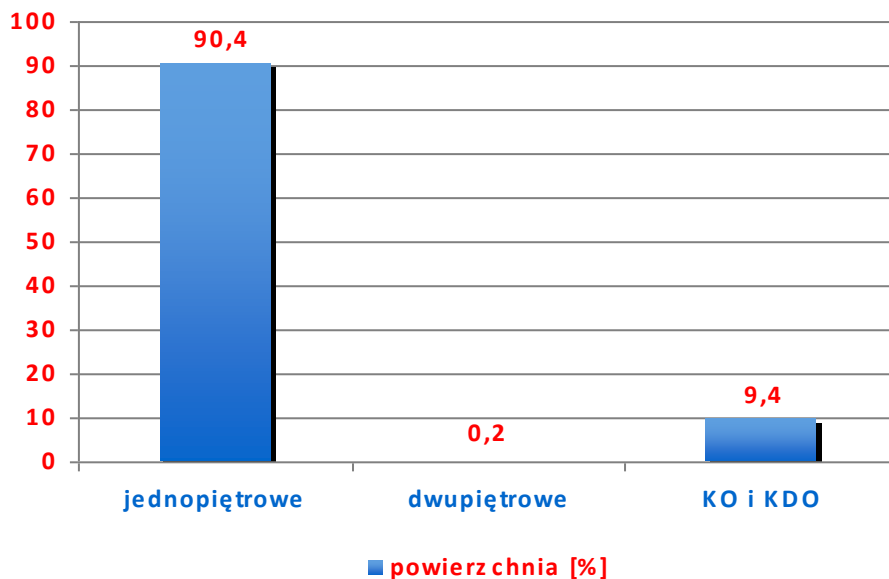
Dominacja drzewostanów dwu i więcej gatunkowych jest korzystna, a stan pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym będzie nadal utrzymywany, co będzie miało znaczenie w przyszłości do utrzymania właściwego bogactwa gatunkowego, a w konsekwencji zwiększając się powierzchnię drzewostanów zbliżonych do naturalnych.

➤ Budowa pionowa

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie wskaźnik ich zwarcia wynosi, co najmniej 3b (zwarcie przerywane, zagęszczenie przerywane miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzewa do danego piętra, należy przyjąć, że drzewo piętra górnego nie powinno wykazywać wysokości niższej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany użytkowane rębiami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębiami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tab.31. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Dobrzany	jednopiętrowe	ha	6951,26	7565,28	2089,20	16605,74	90,4
	dwupiętrowe		0,00	6,07	32,06	38,13	0,2
	w KO i KDO		8,27	478,56	1242,91	1729,74	9,4

Ryc.23. Budowa pionowa w Nadleśnictwie Dobrzany.

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują około 90% powierzchni. Drzewostany dwupiętrowe stanowią znikomą część (około 0,2%). Powierzchnia KO i KDO wynosi 9,4%.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany występują 354 wydzielania, na których zinwentaryzowano podrost o charakterze II piętra, zajmujące ogólną powierzchnię 1230,95 ha, co stanowi 7,1% powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej nadleśnictwa.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednopiętrowe: spadek o 5,1 % powierzchni,
- drzewostany dwupiętrowe: bez zmian,
- drzewostany w KO i KDO: wzrost o 5,1 % powierzchni.

Biorąc pod uwagę sposoby zagospodarowania lasu, wzrost podrostów i podsadzeń należy spodziewać się zwiększenia udziału drzewostanów o złożonej budowie pionowej, co będzie pełniej odpowiadało możliwościom produkcyjnym siedlisk.

➤ Pochodzenie

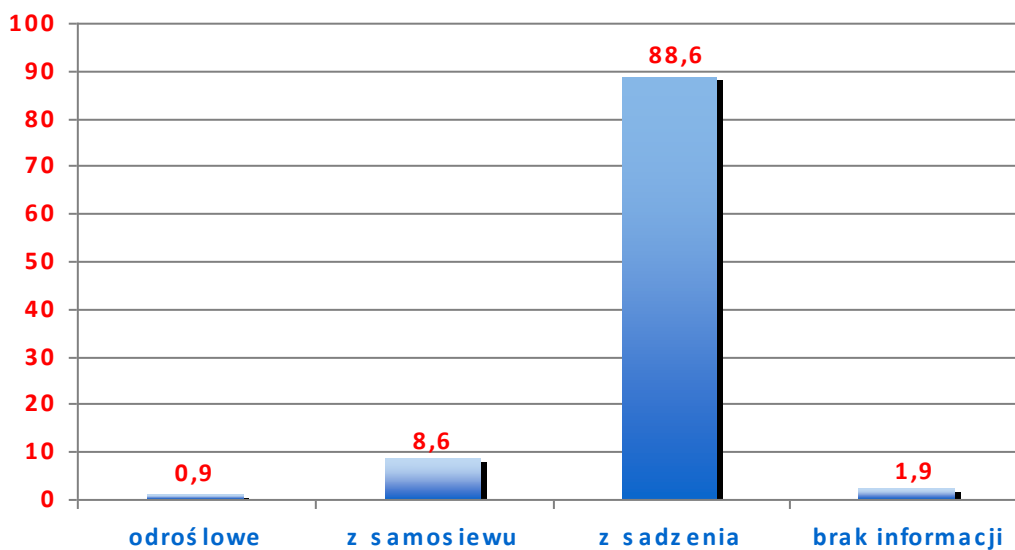
Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urzędzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Dobrzany (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów

pochodzących z lat 1946-2010. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obarczone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Tab.32. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych*.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Dobrzany	plantacje drzew szybkorosnących	ha	2,00	0,00	0,00	2,00	0,0
	odroślowe		30,14	93,98	34,98	159,10	0,9
	z samosiewu		460,36	1033,06	95,09	1588,51	8,6
	z sadzenia		6390,05	6775,35	3108,19	16273,59	88,6
	brak informacji		78,98	147,52	125,91	352,41	1,9

* poszczególne rodzaje drzewostanów mogą się pokrywać

Ryc.24. Struktura pochodzenia drzewostanów w Nadleśnictwie Dobrzany.

Około 89 % powierzchni nadleśnictwa pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie.

9. Ekologiczna ocena stanu lasu.

Na ekologiczną ocenę stanu lasu składa się:

- ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu;
- określenie formy aktualnego stanu siedliska;
- określenie formy degeneracji lasu.

• Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. Ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem dokonano zgodnie z Instrukcją Urządzenia Lasu (2003).

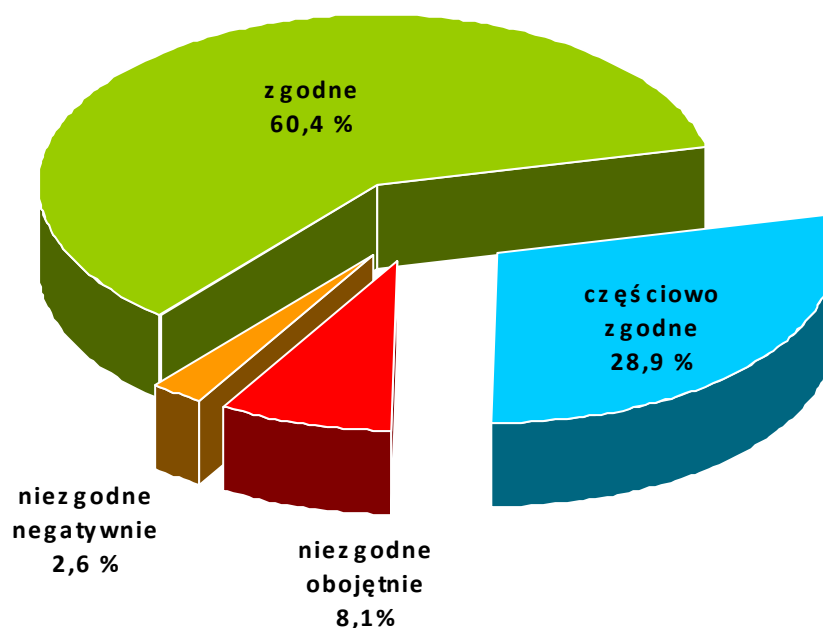
W grupie drzewostanów o składzie niezgodnym wyróżniono dodatkowo zgodnie z instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody (§ 25 ust. 2):

- **niezgodność obojętną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty,
- **niezgodność negatywną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Tab.33. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.

Nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Gospodarczy typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym							
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie		niezgodnym negatywnie	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Dobrzany	BB	So-Brz	3,91	44,8	4,82	55,2	-	-	-	-
	BMB	Brz-So So So-Brz So-Św	6,92	24,3	16,96	59,5	-	-	4,62	16,2
	BMSW	Bk Bk-So Db Db-So So So-Db So-Db-Bk So-Gb-Db	2867,79	80,8	603,56	17,0	6,66	0,2	69,68	2,0
	BMW	Db-Św-So Js-Ol So So-Db So-Św Św-So	21,18	25,7	41,16	49,9	-	-	20,18	24,4
	BŚW	So	3,24	100,0	-	-	-	-	-	-
	LŁ	Js-Db Ol-Js	6,83	12,0	17,98	31,5	-	-	32,19	56,5

Nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Gospodarczy typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym							
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie		niezgodnym negatywnie	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
	LMB	Ol So-Brz	68,79	60,8	33,63	29,7	0,63	0,6	10,11	8,9
	LMŚW	Bk Bk-Db Bk-So Bk-So-Db Db Db-Bk-So Db-So Db-So-Bk Lp-Db So So-Bk So-Db So-Db-Bk So-Gb-Db	3313,31	55,6	2246,48	37,7	36,65	0,6	365,61	6,1
	LMW	Bk Db Db-Bk-So Db-Ol Gb-Db Js-Ol So-Db Św-Db	80,11	11,4	298,15	42,6	73,94	10,6	247,54	35,4
	LŚW	Bk Bk-Db Db Db-Bk Gb-Bk Gb-Bk-Db Gb-Db Gb-Db-Bk Lp-Db Ol-Db So-Gb-Db	3210,94	56,9	1468,84	26,0	348,06	6,2	618,0	10,9
	LW	Bk Db Db-Bk Db-Js Db-Ol Gb-Db Js-Db Js-Wz-Db Ol-Db Ol-Js	125,51	25,4	252,03	51,0	7,37	1,50	109,23	22,1
	OL	Js-Ol Ol So-Brz	1140,73	94,6	53,5	4,4	2,60	0,2	9,38	0,8
	OLJ	Db Js-Ol Ol-Js	253,47	48,2	263,83	50,1	-	-	9,04	1,7
Razem			11102,73	60,4	5300,94	28,9	475,91	2,6	1495,58	8,1

Ryc.25. Ocena zgodności składu gatunkowego.

Największą powierzchnie zajmują w nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem – 60,4 %. Nieco mniejszą zajmują drzewostany częściowo zgodne i stanowią niemalże 29 % powierzchni.

W niektórych drzewostanach młodszych klas wieku, częściowo zgodnych i niezgodnych z GTD zaprojektowano podsadzenia mające na celu przebudowę tych drzewostanów, niektóre drzewostany zaliczono do gospodarstwa przebudowy, wykaz tych drzewostanów zostanie zamieszczony w elaboracie.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany zgodne z siedliskiem: wzrost o 31,4 % powierzchni;
- drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem: spadek o 9 % powierzchni;
- drzewostany niezgodne obojętnie: spadek o 10,4 % powierzchni;
- drzewostany niezgodne negatywnie: spadek o 17,4 % powierzchni.

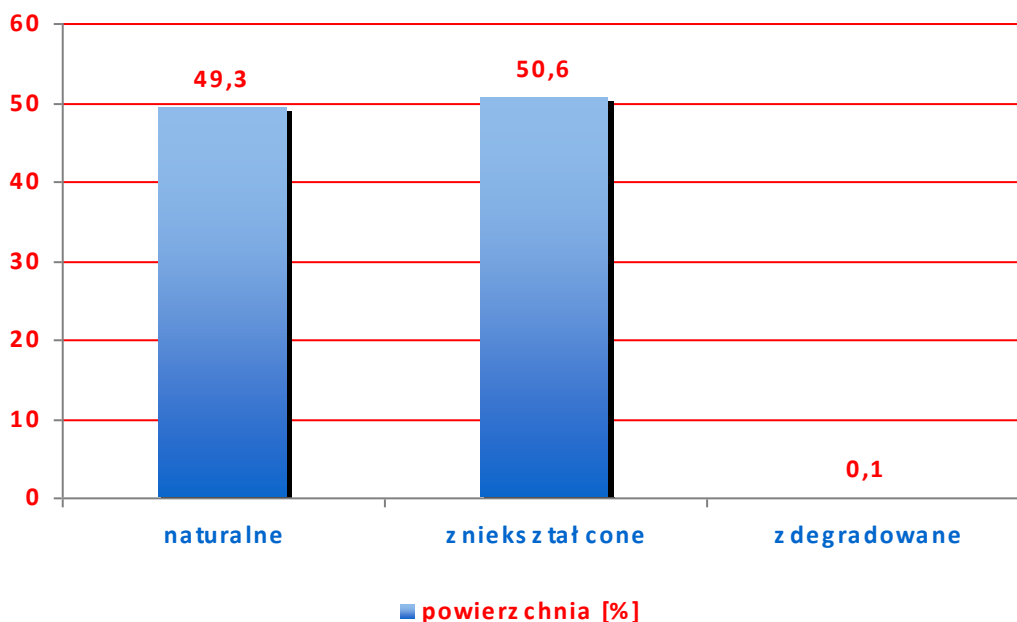
Z powyższego zestawienia wynika bardzo wyraźny wzrost drzewostanów zgodnych z siedliskiem, kosztem drzewostanów częściowo zgodnych. Zwraca uwagę również fakt spadku powierzchni drzewostanów niezgodnych.

- **Formy aktualnego stanu siedliska**

Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo - siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

Tab.34. Zestawienie powierzchni [ha] wg grup typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych.

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nadleśnictwo Dobrzany	bory	naturalne	ha	3,22	7,42	0,00	10,64	0,1
		zniękształcone		1,33	0,00	0,00	1,33	0,0
	bory mieszane	naturalne		653,78	483,00	234,52	1371,30	15,1
		zniękształcone		1071,30	1088,41	127,70	2287,41	24,6
	lasy mieszane	naturalne		819,46	893,88	565,98	2279,32	25,2
		zniękształcone		1823,06	2501,78	170,79	4495,63	48,4
	lasy	naturalne		1445,29	1885,20	2071,81	5402,30	59,6
		zniękształcone		1129,44	1190,22	193,37	2513,03	27,0
		zdegradowane		14,20	0,00	0,00	14,20	100,0
	ogółem	naturalne		2921,75	3269,50	2872,31	9063,56	49,3
		zniękształcone		4034,13	4780,41	491,86	9297,40	50,6
		zdegradowane		14,20	0,00	0,00	14,20	0,1

Ryc.26. Formy stanu siedliska.

W Nadleśnictwie Dobrzany dominują siedliska zniekształcone – 50,6 % powierzchni. Powierzchnia siedlisk naturalnych jest minimalnie niższa i sięga 49,3 %. Odpowiadają one potencjalnym możliwościom produkcyjnym, w których drzewostan i runo są zbliżone do postaci naturalnej w dowolnym stadium wzrostu. Na terenie Nadleśnictwa jest znikoma ilość siedlisk zdegradowanych.

Planowanie zwiększenia udziału gatunków liściastych przy zakładaniu nowych drzewostanów powinno istotnie poprawić powyższy stan rzeczy. Zabiegi trzebieżowe należy wykonywać pod kątem potrzeb hodowlanych.

• Formy degeneracji lasu

Dokonując oceny form degeneracji ekosystemów leśnych brano pod uwagę trzy elementy:

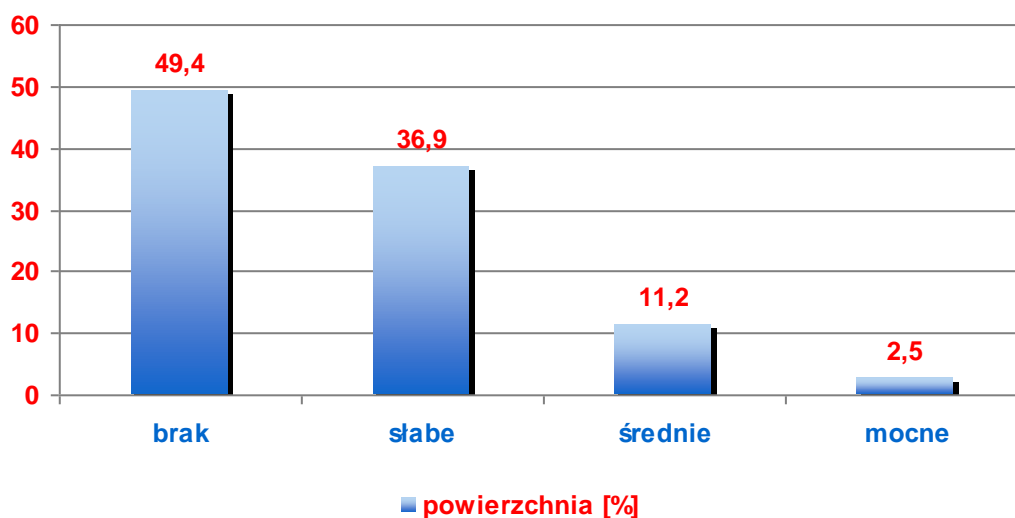
- borowacenie,
- monotypizację,
- neofityzację.

Borowacenie (pinetyzacja) wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- **slabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi:
 - ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych
 - 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych
 - 10 - 30 % na siedliskach lasowych
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi:
 - ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych
 - 30 - 60 % na siedliskach lasowych.
- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tab.35. Zestawienie powierzchni [ha] wg form degeneracji lasu – borowacenie.

Nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]			Ogółem	Ogółem [%]
		Wiek				
		≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Dobrzany	brak	3149,18	3731,61	2195,13	9075,92	49,4
	slabe	2842,07	3197,96	741,65	6781,68	36,9
	średnie	812,76	917,92	334,41	2065,09	11,2
	mocne	155,52	202,42	92,98	450,92	2,5

Ryc.27. Borowacenie w Nadleśnictwie Dobrzany.

Z zestawień wynika, że ponad 49 % powierzchni nadleśnictwa zajmują drzewostany w których pinetyzacja nie występuje. Powierzchnia drzewostanów ze słabym borowaceniem sięga niemal 37 % powierzchni nadleśnictwa. Borowaceniowi silnemu uległo 2,5 % powierzchni nadleśnictwa.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- brak borowacenia: spadek o 8,0%;

- słabe borowacenie: wzrost o 6,2 %;
- średnie borowacenie: wzrost o 1,6 %;
- mocne borowacenie: wzrost o 0,1 %.

Zmniejszania się skali tego zjawiska należy spodziewać się w wyniku dobierania odpowiedniego składu młodego pokolenia oraz przebudowy drzewostanów starszych.

Monotypizacja polega na ujednoczeniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na:

a. monotypizację częściową, gdy:

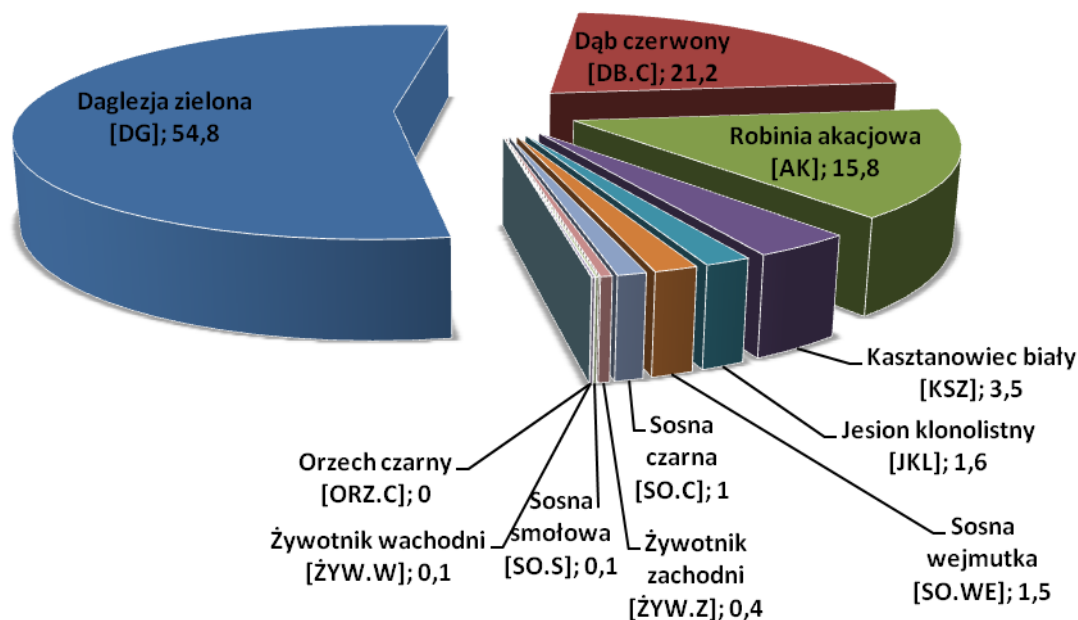
- udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,
- udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %,

b. monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja - sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie nadleśnictwa stwierdzono w udziale drzewostanów 10 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew i podrostów (zapisane w bazie danych Taksator).

powierzchnia [%]

Ryc.28. Neofityzacja w Nadleśnictwie Dobrzany (% powierzchni spośród ogółu powierzchni wydzieleń, w których występują neofity).

Wydzienienia, w których występują neofity (są ujęte w składzie gatunkowym) zajmują w całym Nadleśnictwie Dobrzany 2135,77 ha. Dominującym gatunkiem obcego pochodzenia jest daglezja zielona (54,8%). Duży udział zaznacza również dąb czerwony (21,2%) oraz robinia akacyjowa (15,8%).

Znaczącym problemem jest występowanie czeremchy amerykańskiej, robinii akacyjowej oraz daglezji zielonej w podszycie. Wydzienienia, w których te gatunki się znajdują zajmują 4357,69 ha, co stanowi 26% powierzchni drzewostanów nadleśnictwa. Na odnawianych powierzchniach czeremcha amerykańska jak i robinia mogą stanowić konkurencję dla pożądanych gatunków. Pozostałe gatunki nie są ekspansywne, przez co nie stanowią zagrożenia w gospodarce leśnej. Robinia akacyjowa, czeremcha amerykańska stopniowo powinny być eliminowane z drzewostanów. Przy odnowieniach, dolesieniach należy rezygnować z gatunków obcych, dobór gatunków rodzimej flory pozwala optymalizować składy drzewostanów.

10. Inne obiekty cenne przyrodniczo na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.

• Drzewostany cenne przyrodniczo

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany wytypowano drzewostany, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi – starodrzewy, drzewostany nawiązujące do naturalnych zbiorowisk leśnych, niekiedy ze stanowiskami gatunków chronionych i rzadkich, drzewostany na siedliskach bagiennych, jak też drzewostany pozostawione jako pasy ochronne nad brzegami wód, wzdłuż dróg publicznych.

Tab.36. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.

Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Zabieg	Opis
33c	1,85	OLJ	BRAK WSK.	Wielowiekowy, różnogatunkowy d-stan tworzą olsza (85 lat), buk, grab, jawor (90 lat), miejscami dąb (130 lat), grab, świerk, modrzew.
59f	0,87	LŚW	TP	130-letni drzewostan bukowy, miejscami z dębem, olszą, brzozą, bukiem.
106b	2,79	LŚW	TP	Różnowiekowy drzewostan tworzy buk (145 lat) i olsza (80 lat). Miejscami występuje dąb szypułkowy (145 lat), grab i brzoza.
329i	8,41	LMŚW	TP	Różnogatunkowy drzewostan buduje sosna (115 lat) wraz z dębem (85 i 50 lat). Miejscami klon, brzoza buk. Cenne drzewo: cis pospolity.
341b	3,05	OLJ	BRAK WSK.	Drzewostan położony w zagłębieniu tworzy olsza (80 lat), miejscami z dębem (120 lat).
382m	0,71	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy drzewostan tworzą: dąb, buk (160 lat) i jawor (100 lat), miejscami występują 100-letnie graby, buki i dęby.
383Aa	4,03	LŚW	BRAK WSK.	130-letni drzewostan dębowy. Miejscami występują grab, topola. W podszycie jawor, bez czarny. Występuje bluszcz.
386c	1,52	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy i różnowiekowy d-stan buduje dąb (140 lat), grab, olsza. Miejscami buk (140 lat), jesion. Występuje bluszcz.
386d	1,12	LW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy d-stan tworzą: dąb (140 lat), olsza, jesion (95 lat). Miejscami buk, grab, wiąz. W podszycie leszczyna, bez czarny.
386f	2,44	LŚW	BRAK WSK.	Starodrzew dębowo-bukowy, miejscami świerk, lipa, klon. W podszycie leszczyna, bez czarny.
387a	1,03	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy, różnowiekowy d-stan z dębem (130 lat), bukiem (85 lat) i olszą (110 lat).
388c	1,04	LW	BRAK WSK.	Starodrzew złożony z dęba (145 lat) i olszy (110 lat), miejscami z jesionem (110 lat). w podszycie leszczyna, bez czarny i koralowy.
388f	1,86	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy d-stan położony na stoku tworzą: sosna, modrzew, olsza, dąb, miejscami grab, wiąz, jawor, jesion, olsza, brzoza. Ostoja ksylobiontów.
389g	0,95	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy, różnowiekowy d-stan na stoku budowany jest przez dęby, buki, graby, miejscami z jesionem, olszą, brzozą. Ostoja ksylobiontów.
394Aa	4,49	LŚW	BRAK WSK.	D-stan tworzą 130-letnie dęby, kasztanowce i lipy, w domieszce klon. Miejscami jesion, wiąz. W podszycie bez

Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Zabieg	Opis
				czarny i koralowy, głóg. Występuje bluszcz.
394Ad	2,13	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy, różnowiekowy d-stan tworzy dąb, klon, jesion, osika (60 lat), miejscami wiąz, grab (60 lat), klon, kasztanowiec (130 lat). Występuje bluszcz.
394Af	7,47	LŚW	BRAK WSK.	130-letni starodrzew tworzy dąb, grab, kasztanowiec, lipa, miejscami również wiąz, klon, modrzew, buk. Występuje bluszcz. W części N oraz W bagna.
399Bj	1,11	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy, różnowiekowy d-stan tworzy dąb (200 lat), buk, grab, jawor. Istniejący pomnik przyrody – dąb szypułkowy.
516g	5,50	LMŚW	TP	Wielogatunkowy, różnowiekowy d-stan zbudowany z olszy, brzozy (60 lat), dęba (100 lat). Miejscami 100-letnie olsze, graby, brzozy, osiki.
653s	0,88	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy d-stan na stoku tworzy grab, jesion i olsza, miejscami także osika i jawor. Ostoja ksylobiontów.
653w	0,93	OLJ	BRAK WSK.	d-stan położony na stoku tworzy olsza (90 lat), jesion (60 lat) i dąb (130 lat). W podszycie leszczyna. Ostoja ksylobiontów.
653x	0,91	LŚW	BRAK WSK.	Wielogatunkowy d-stan na stoku tworzy grab, olsza, jawor (90 lat) i dąb (150 lat). Ostoja ksylobiontów.
677c	0,78	LŚW	BRAK WSK.	Drzewostan olszowy położony na stoku. Miejscami brzoza, osika, grab, wierzba, pojedynczo dąb (120 lat). w podszycie leszczyna, bez czarny.

- **Drzewostany o charakterze parkowym**

W Nadleśnictwie Dobrzany zinwentaryzowano trzy drzewostany o charakterze parkowym:

- oddz. 383d, leśnictwo Pęczino, powierzchnia 4,33 ha. Występują tu następujące gatunki drzew: 120-letnie buki, dęby szypułkowe, dęby czerwone, jawory, lipy i 90-letnie jawory, miejscami modrzewie, świerki, daglezie. W podszycie bez czarny. Wskazania gospodarcze: TP;

- oddz. 394Aa, leśnictwo Pęczino, powierzchnia 4,49 ha. Występują 130-letnie dęby, kasztanowce, lipy. Drzewa porasta bluszcz. Nie zaprojektowano zabiegów gospodarczych;

- oddz. 394Af, leśnictwo Pęczino, powierzchnia 7,47 ha. Występują tu 130-letnie dęby, graby, kasztanowce, lipy. Drzewa porośnięte przez bluszcz. Nie zaprojektowano zabiegów gospodarczych.

- **Drzewa cenne**

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się jako proponowane pomniki przyrody.

Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew osiągających rozmiary pomnikowe. Nie należy ich wycinać i uszkadzać. Nie powinno się wprowadzać istotnych zmian w otoczeniu takich drzew (w promieniu do 10 m). Po fizjologicznej śmierci należy je pozostawić na miejscu aż do naturalnego ich rozkładu.

Tab.37. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
1.	22k	Chociwel		C	1
2.	61x	Lublino	Dąb szypułkowy	N	-
3.	101a	Lublino	Sosna zwyczajna	-	1
4.	186g	Karkowo	Dąb szypułkowy	SW	1
5.	186h	Karkowo	Dąb szypułkowy	NE	1
6.	192m	Karkowo	Cis pospolity	C	-
7.	269o	Marianowo	Dąb szypułkowy	SW	1
8.	279m	Marianowo	Dąb szypułkowy	SE	-
9.	282b	Marianowo	Dąb szypułkowy	NW	2
10.	282m	Marianowo	Dąb szypułkowy	E	-
11.	282n	Marianowo	Dąb szypułkowy	NW	1
12.	282o	Marianowo	Dąb szypułkowy	C	-
13.	283i	Marianowo	Dąb szypułkowy	SE	-
14.	286f	Marianowo	Dąb szypułkowy	SE	-
15.	291d	Marianowo	Dąb szypułkowy	SW	-
16.	324Ad	Dobrzany	Buk zwyczajny	W	-
17.	325w	Dobrzany	Buk zwyczajny	NW	2
18.	327g	Dobrzany	Dąb szypułkowy	C	2
19.	329i	Marianowo	Cis pospolity	-	-
20.	383b	Pężino	Dąb szypułkowy	NW	4
21.	383d	Pężino	Dąb szypułkowy	S	1
22.	386b	Pężino	Czereśnia	W	-
23.	391a	Pężino	Czereśnia ptasia	N	1
24.	391i	Pężino	Dąb szypułkowy	W	2
25.	391n	Pężino	Czereśnia	C	-
26.	391Ba	Pężino	Czereśnia	C	-
27.	391Bc	Pężino	Czereśnia	C	-
28.	391Bg	Pężino	Czereśnia	C	-
29.	391Bl	Pężino	Czereśnia	C	-
30.	391Bn	Pężino	Czereśnia	C	-
31.	394f	Pężino	Czereśnia	NW	-
32.	445b	Kielno	Daglezja	-	4
33.	482a	Kozia Góra	Dąb szypułkowy	-	1
34.	495b	Kozia Góra	Buk zwyczajny	-	1
35.	502a	Kozia Góra	Modrzew europejski	-	1
36.	543d	Kielno	Buk zwyczajny	-	1
37.	546i	Kielno	Daglezja	-	1
38.	547f	Kielno	Buk zwyczajny	-	1
39.	553a	Kielno	Modrzew europejski	-	1
40.	553b	Kielno	Daglezja	-	3
41.	553b	Kielno	Modrzew europejski	-	1
42.	553d	Kielno	Daglezja	-	6
43.	553f	Kielno	Daglezja	-	1
44.	554a	Kielno	Daglezja	-	1
45.	574f	Dobrzany	Dąb szypułkowy	-	1
46.	576f	Dobrzany	Dąb szypułkowy	C	1

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
47.	603p	Dobrzany	Daglezja	-	1
48.	630d	Błotno	Dąb szypułkowy	NE	-
49.	636b	Błotno	Daglezja	-	3
50.	637b	Błotno	Daglezja	-	4
51.	638b	Błotno	Daglezja	-	1
52.	643k	Błotno	Dąb szypułkowy	S	-
53.	647h	Błotno	Dąb szypułkowy	C	-

Fot.8. Cenne drzewo – dąb szypułkowy. Fot. B. Matecki.

- **Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie**

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510)) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Dobrzany przedstawia poniższa tabela:

Tab.38. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Dobrzany podlegających ochronie.

Siedlisko		Stan zachowania	Powierzchnia [ha]	
Kod	Nazwa			
3150	Jeziora eutroficzne i starorzecza	A	7,59	29,85
		B	22,26	
		C	-	
3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	A	5,11	20,32
		B	15,21	
		C	-	
6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	A	-	23,80
		B	23,80	
		C	-	
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	A	8,25	112,13
		B	84,70	
		C	19,18	
<i>Razem siedliska nieleśne:</i>				<i>186,10</i>
9110-1	Kwaśne buczyny niżowe	A	15,39	567,50
		B	421,38	
		C	130,73	
9130-1	Żyzne buczyny niżowe	A	54,70	1555,75
		B	1028,01	
		C	473,04	
9160	Grąd subatlantycki	A	37,11	612,47
		B	412,35	
		C	163,01	
9190-2	Śródładowe kwaśne dąbrowy	A	3,48	213,23
		B	178,45	
		C	31,30	
91D0-1*	Brzeziny bagienne i olsy torfowcowe	A	0,76	83,60
		B	61,75	
		C	21,09	
91E0b*	Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe	A	-	1321,38
		B	1001,50	
		C	319,88	
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	A	-	9,39
		B	9,39	
		C	-	
<i>Razem siedliska leśne:</i>				<i>4363,32</i>
<i>Razem siedliska przyrodnicze:</i>				<i>4549,42</i>

* - siedliska priorytetowe

Stan A- Siedlisko wzorcowo, typowo wykształcone,

Stan B- Siedlisko mniej typowo wykształcone, o uproszczonym składzie florystycznym, bez wyraźnych zniekształceń i zagrożeń,

Stan C- Siedlisko zagrożone zanikiem, utratą specyfiki lub znacznym pogorszeniem się jego stanu.

Na etapie tworzenia planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 należy dokonać weryfikacji siedlisk przyrodniczych wykazanych na terenie Nadleśnictwa Dobrzany, ze względu na metodykę stosowaną przy określaniu typów siedlisk przyrodniczych podczas prowadzenia powszechnej inwentaryzacji siedlisk w Lasach Państwowych.

Ogólne wskazania ochronne²⁵:

3150 – zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych, częściowo zanurzonych w wodzie).

3160 – utrzymanie możliwie stabilnego optymalnego poziomu wód gruntowych, zachowanie zgodnego z siedliskiem składu gatunkowego drzewostanów na obszarze zlewni bezpośredniej, zaniechanie wyrębu rębnią zupełną, dążenie do ograniczenia wydeptywania brzegów zbiorników wodnych poprzez budowę kładek i pomostów dla wędkarzy, zaniechanie stosowania nawozów lub innych związków fizyko-chemicznych powodujących zmiany właściwości fizyko-chemicznych wody na obszarze zlewni bezpośredniej i w strefie otwartej wody.

6510 – ochrona czynna poprzez koszenie (raz lub dwa razy w roku), niezbyt intensywny wypas oraz nawożenie (dawki nawozów powinny być dobierane indywidualnie do siedliska). Zakaz zalesiania, zakaz konserwacji rowów melioracyjnych, zakaz lokalizacji zbiorników retencyjnych.

7140 – ochrona powinna być prowadzona zarówno w sposób czynny jak i bierny. Jej dobór zależy od stanu dynamicznego oraz stanu zachowania konkretnego obiektu. Metody ochrony czynnej: korekta warunków wodnych (podnoszenie poziomu wody w torfowisku za pomocą zastawek lub zasypywania rowów odwadniających), okresowe koszenie fitocenoz opanowanych przez krzewy i drzewa, usuwanie drzewostanu i równoczesne piętrzenie wody.

7150 – ochrona przed osuszeniem terenu, podniesieniem trofii i zanieczyszczeniem chemicznym. Zaleca się ochronę bierną.

²⁵ *Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny.*

7230 – utrzymanie lub restytucja warunków hydrologicznych przy równoczesnym utrzymaniu tradycyjnych ekstensywnych metod (wypas lub koszenie). Promowanie obecności dzikiej zwierzyny. Szczegółowe metody ochrony muszą być dobrane do indywidualnych cech konkretnych obiektów.

9110, 9130 – bierne metody ochrony umożliwiają zachowanie walorów buczyn o cechach naturalności. Kierunek ten powinien być przyjęty za podstawę planowania ochrony płatów buczyn w rezerwatach i parkach narodowych. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni częściowych lub stopniowych z długim okresem odnowienia. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu należy pozostawiać do naturalnej śmierci części drzew, fragmentów ekosystemu nietkniętych podczas cięć rębnych, a także zapewnić ciągłą obecność w każdym kompleksie starych, rębnych i przeszlorębnych drzewostanów. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest wprowadzanie do nich gatunków obcego pochodzenia geograficznego.

9160 – dla ochrony fragmentów grądu, które zachowały charakter zbliżony do naturalnego, właściwe jest przestrzeganie zasad ochrony biernej. Bierne metody ochrony dotyczą głównie grądów chronionych rezerwatowo. W lasach gospodarczych należy ograniczyć preferowanie buka na siedliskach grądowych i hodować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

9190 – w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania – w tym nawet rębni zupełnych – jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia unaturalniającej przebudowy: przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych odstąpienia od preferowania świerka i buka.

91D0 – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych oraz zmniejszeniu zwarcia podszytu.

91E0 – podstawą ochrony lasów łęgowych jest przede wszystkim ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych. Bierna ochrona może być stosowana w lasach rezerwatowych. W lasach gospodarczych korzystne jest zastępowanie rębni częściowej rębniami stopniowymi. Unikać

należy wprowadzania gatunków obcych geograficznie oraz gatunków ewidentnie obcych ekologicznie siedliskom łągowym.

91F0 – podstawą ochrony powinna być ochrona warunków siedliskowych, zwłaszcza ochrona warunków wodnych przed przesuszeniem. Korzystne jest zastępowanie rębni częściowej rębniami stopniowymi z wydłużonym okresem odnowienia. W stosunku do płatów o antropogenicznym drzewostanie można stosować przebudowę, polegającą na podsadzaniu właściwych dla tego typu lasu składników.

Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

Dla leśnych siedlisk przyrodniczych na terenie RDLP w Szczecinie przyjęto odmienne gospodarcze typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw.

Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tab.39. Gospodarcze typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla poszczególnych typów siedliskach przyrodniczych – proponowane do stosowania w RDLP w Szczecinie.

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	GTD	Orientacyjny skład gatunkowy upraw	Zalecany rodzaj rębni
1	2	3	4	5	6	7
1.	Brzeziny bagienne	91D0-1	BMb	SoBrz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10	*
			LMb	SoBrz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10	
2.	Kwaśne buczyny niżowe	9110-1	LMśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	II/III/IV
				Bk*	Bk 70 Db, So i inne 30	
			SoBk*	Bk 50 So 30 Db i inne 20		
			Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	
				DbBk*	Bk 70 Db i inne 30	
3.	Żyzne buczyny niżowe	9130-1	LMśw	Bk	Bk 80 Db i inne 20	II/III/IV
			Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	
			Lw	DbBk*	Bk 60 Db 30 Lp i inne 10	
				Bk	Bk 90 Db i inne 10	
4.	Grąd subatlantycki	9160	LMśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	II/III/IV
				SoDbBk*	Bk 50 Db 30 So i inne 20	
				SoGbDb	Db 40 Gb 30 So i inne 30	
			Lśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	
				Bdb.	Db 50 Gb 30 Lp i inne 20	
				GbBk	Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20	
				LpDb	Db 50 Lp 30 Gb i inne 20	
				GbBkDb	Db 40 Bk 30 Gb i inne 30	
				GbDbBk	Bk 40 Db 30 Gb i inne 30	
			Lw	Db	Db 80 Gb i inne 20	
GbDb	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10					
5.	Śródładowe kwaśne dąbrowy	9190-2	BMśw	DbSo*	So 50 Db 30 Bk i inne 20	II/III
				SoDb	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
			LMśw	BkDb	Db 50 Bk 30 So i inne 20	
				SoDb	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
			LMw	SoDb	Db 50 So 30 Brz i inne 20	

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	GTD	Orientacyjny skład gatunkowy upraw	Zalecany rodzaj rębni
1	2	3	4	5	6	7
			Lśw	BkDb	Db 50 Bk 30 Lp i inne 20	
				Db	Db 80 Bk i inne 20	
				DbBk	Bk 50 Db 30 Lp i inne 20	
6.	Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe	91E0-b	LMw	OIJ	Js 50 OI 30 Brz i inne 20	I/II/III
				JsOI	OI 50 Js 30 Brz i inne 20	
			Lw	OIJ	Js 50 OI 30 Brz i inne 20	
				JsDb	Db 50 Js 30 Wz i inne 20	
				DbJs	Js 50 Db 40 OI i inne 10	
				DbOI	OI 50 Db 30 Wz i inne 20	
				OIdb	Db 50 OI 30 Wz i inne 20	
			OIJ	JsOI	OI 60 Js 30 Brz i inne 10	
				OIJ	Js 60 OI 30 Brz i inne 10	
			OI	OI	OI 90 Js i inne 10	
7.	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	Lw	JsWzDb	Db 40 Wz 30 Js i inne 30	II/III

- ad.2 Kwaśne buczyny niżowe – głównym GTD jest wariant Bk, z 90% udziałem Bk w składzie uprawy. Dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C” dopuszcza się pozostałe warianty oznaczone „*”.
- ad.3 Żyzne buczyny niżowe – głównym GTD jest wariant Bk, natomiast DbBk dopuszcza się dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”.
- ad.4 Grąd subatlantycki – grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub drobnokępowym. Na LMśw zasadniczym GTD jest Db, pozostałe tj. SoDbBk oraz SoGbDb dopuszcza się dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”.
- ad.5 Śródładowe kwaśne dąbrowy – przyjęty dla BMw GTD DbSo dopuszcza się tylko dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”.
- symbol „*” w przypadku rębni oznacza zakaz użytkowania rębego, pozostawienie drzew do śmierci fizjologicznej celem wzbogacenia próchnicy, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu.
- Na siedliskach przyrodniczych zlokalizowanych na stokach o stromym nachyleniu, w obrzeżach wód i cieków wodnych, odstąpić od użytkowania rębego.
- W przypadku GTD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje Js, do czasu ustąpienia choroby tego gatunku należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak np. Db, Wz, Jw, OI.

• Zasoby rozkładającego się drewna

Na terenie nadleśnictwa zostały wyznaczone powierzchnie tzw. „ostoje ksylobiontów”.

Ostoje ksylobiontów ustala się celem:

- skutecznej ochrony zasobów rozkładającego się drewna i związanych z nim rzadkich gatunków grzybów, roślin i zwierząt,

- zwiększenia bioróżnorodności w ekosystemach leśnych oraz zwiększenia tzw. oporu środowiska, przez poprawę warunków bytowania i rozwoju organizmów związanych z rozkładającym się drewnem,
- realizacji procedur służących pozostawianiu w lesie posuszu i rozkładającego się martwego drewna w formie grubizny i drzew dziuplastych.

Tab.40. Ostoje ksylobiontów w Nadleśnictwie Dobrzany.

Nadleśnictwo	Pow. jeśli część wydzielenia to pow. zred. [ha]	Miąższość martwego drewna [m ³]		
		IGLASTE	LIŚCIASTE	RAZEM
Dobrzany	629,09	383	4268	4651

- **Refugia**

Refugium (łac. *refugere* - uciec, unikać, ująć cało) – ostoja; w ekologii i ochronie przyrody jest to obszar, na którym występują rzadkie, ginące, zagrożone gatunki roślin lub zwierząt czy zanikające typy ekosystemów. Przykładowo, refugiami dla leśnych gatunków roślin w krajobrazie rolniczym mogą być zarośla śródpolne, „wyspy leśne”.

W biogeografii pojęciem tym określa się stanowisko reliktowych lub izolowanych populacji organizmów niegdyś szerzej rozpowszechnionych. Izolacja może być wynikiem działania czynników klimatycznych lub antropogenicznych (np. wylesienia)²⁶.

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany wytypowano powierzchnie, które proponuje się uznać za refugia (wg propozycji Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego). Są to powierzchnie proponowane do dyskusji podczas sporządzania projektów planów zadań ochronnych dla obszarów sieci Natura 2000.

Wykaz wydzielen, w których zaproponowano tzw. refugia, w rozbiciu na pełnione obecnie funkcje i w przywiązaniu do konkretnego obszaru Natura 2000, przedstawia poniższa tabela.

Tab.41. Wykaz wydzielen, w których zaproponowano tzw. refugia.

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
1.	13a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
2.	13c	GRODZISKO	-	PLB 320008
3.	13d	GRODZISKO	-	PLB 320008
4.	13i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
5.	33a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
6.	33b	D-STAN	OCHR	PLB 320008

²⁶ Źródło: <http://pl.wik18.ipedia.org>

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
7.	33c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
8.	33h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
9.	33i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
10.	34a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
11.	59a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
12.	9a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
13.	10a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
14.	107d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
15.	108b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
16.	108f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
17.	109g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
18.	109h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
19.	109i	BAGNO	-	PLB 320008
20.	60b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
21.	60c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
22.	60g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
23.	60o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
24.	60p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
25.	60x	D-STAN	OCHR	PLB 320008
26.	60r	D-STAN	OCHR	PLB 320008
27.	89b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
28.	89c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
29.	89h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
30.	105i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
31.	105j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
32.	105k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
33.	105l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
34.	105m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
35.	105n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
36.	105p	BAGNO	-	PLB 320008
37.	126a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
38.	126c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
39.	126d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
40.	126f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
41.	126g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
42.	126j	BAGNO	-	PLB 320008
43.	126k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
44.	126l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
45.	126m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
46.	126n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
47.	126o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
48.	126p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
49.	126r	BAGNO	-	PLB 320008
50.	93a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
51.	93c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
52.	93d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
53.	93f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
54.	93h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
55.	93i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
56.	93k	BAGNO	-	PLB 320008
57.	94c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
58.	94f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
59.	94h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
60.	90f	BAGNO	-	PLB 320008
61.	90h	BAGNO	-	PLB 320008
62.	90i	D-STAN	OCHR	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
63.	90j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
64.	91f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
65.	91g	BAGNO	-	PLB 320008
66.	91i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
67.	91k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
68.	91l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
69.	92b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
70.	92d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
71.	92f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
72.	110f	BAGNO	-	PLB 320008
73.	110g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
74.	110h	BAGNO	-	PLB 320008
75.	112j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
76.	112k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
77.	112l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
78.	112n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
79.	112m	BAGNO	-	PLB 320008
80.	113j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
81.	113k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
82.	114k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
83.	115r	D-STAN	OCHR	PLB 320008
84.	115s	D-STAN	OCHR	PLB 320008
85.	116o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
86.	118a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
87.	118b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
88.	118c	BAGNO	-	PLB 320008
89.	118d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
90.	119h	BAGNO	-	PLB 320008
91.	120c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
92.	120f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
93.	121b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
94.	121c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
95.	121f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
96.	121g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
97.	121h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
98.	19d	BAGNO	-	PLB 320008
99.	77f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
100.	77j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
101.	77k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
102.	77g	BAGNO	-	PLB 320008
103.	48c	BAGNO	-	PLB 320008
104.	48m	BAGNO	-	PLB 320008
105.	48p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
106.	78a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
107.	27o	BAGNO	-	PLB 320008
108.	188m	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008
109.	189k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
110.	189l	BAGNO	-	PLB 320008
111.	189m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
112.	191a	JEZIORO	-	PLB 320008
113.	191b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
114.	191c	GRODZISKO	-	PLB 320008
115.	191d	BAGNO	-	PLB 320008
116.	187r	BAGNO	-	PLB 320008
117.	192a	BAGNO	-	PLB 320008
118.	151m	D-STAN	OCHR	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
119.	151n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
120.	160b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
121.	160c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
122.	160j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
123.	160k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
124.	164d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
125.	164f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
126.	164g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
127.	164k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
128.	169f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
129.	169g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
130.	170c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
131.	170g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
132.	173d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
133.	173f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
134.	58d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
135.	177j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
136.	177k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
137.	177l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
138.	183a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
139.	183b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
140.	183c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
141.	184a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
142.	186a	PS	-	PLB 320008
143.	186c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
144.	186f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
145.	186n	BAGNO	-	PLB 320008
146.	187g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
147.	187m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
148.	187n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
149.	187o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
150.	187p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
151.	144a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
152.	144b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
153.	144c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
154.	144d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
155.	144f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
156.	150a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
157.	150b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
158.	150c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
159.	150d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
160.	150f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
161.	150g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
162.	150h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
163.	150i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
164.	150j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
165.	150k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
166.	157a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
167.	157b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
168.	157c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
169.	157d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
170.	157f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
171.	167a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
172.	167b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
173.	197l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
174.	197n	BAGNO	-	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
175.	197o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
176.	197p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
177.	198h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
178.	198i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
179.	199i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
180.	199j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
181.	202b	ZADRZEW	-	PLB 320008
182.	205b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
183.	207k	Ł	-	PLB 320008
184.	208i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
185.	208j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
186.	230a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
187.	230b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
188.	230c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
189.	230d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
190.	230f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
191.	230g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
192.	230h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
193.	230i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
194.	230j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
195.	230k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
196.	230l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
197.	231a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
198.	231b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
199.	231c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
200.	231d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
201.	231f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
202.	231g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
203.	232a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
204.	232b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
205.	232c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
206.	232d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
207.	232f	GRODZISKO	-	PLB 320008
208.	233a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
209.	233b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
210.	233c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
211.	233d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
212.	233f	BAGNO	-	PLB 320008
213.	233h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
214.	233i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
215.	233j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
216.	233m	GRODZISKO	-	PLB 320008
217.	330Aa	D-STAN	OCHR	PLB 320008
218.	330Ab	D-STAN	OCHR	PLB 320008
219.	330Ac	D-STAN	OCHR	PLB 320008
220.	261j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
221.	261k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
222.	261l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
223.	261m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
224.	261n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
225.	305b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
226.	305c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
227.	305d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
228.	305f	BAGNO	-	PLB 320008
229.	305g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
230.	305i	BAGNO	-	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
231.	305j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
232.	306n	BAGNO	-	PLB 320008
233.	306o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
234.	306p	D-STAN	OCHR	PLB 320008
235.	306s	D-STAN	OCHR	PLB 320008
236.	306t	BAGNO	-	PLB 320008
237.	306w	D-STAN	OCHR	PLB 320008
238.	306x	D-STAN	OCHR	PLB 320008
239.	306y	D-STAN	OCHR	PLB 320008
240.	306z	BAGNO	-	PLB 320008
241.	306cx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
242.	306dx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
243.	306fx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
244.	306gx	BAGNO	-	PLB 320008
245.	306ix	D-STAN	OCHR	PLB 320008
246.	307w	D-STAN	OCHR	PLB 320008
247.	307x	D-STAN	OCHR	PLB 320008
248.	308y	D-STAN	OCHR	PLB 320008
249.	308z	D-STAN	OCHR	PLB 320008
250.	308cx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
251.	309g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
252.	309h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
253.	309i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
254.	310c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
255.	310d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
256.	566b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
257.	566d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
258.	566g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
259.	566h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
260.	567b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
261.	567c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
262.	567d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
263.	574a	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
264.	574c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
265.	575c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
266.	575d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
267.	576a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
268.	566c	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
269.	583o	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
270.	583p	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
271.	583r	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
272.	583s	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
273.	584h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
274.	585a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
275.	595a	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
276.	595b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
277.	662a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
278.	662b	ZBIORNIK	-	PLB 320008
279.	662c	BAGNO	-	PLB 320008
280.	662h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
281.	520k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
282.	520l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
283.	517k	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
284.	521b	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
285.	568a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
286.	568b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
287.	569a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
288.	69c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
289.	569d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
290.	569m	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
291.	569n	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
292.	569o	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
293.	569p	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
294.	569w	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
295.	580d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
296.	580f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
297.	580h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
298.	580n	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
299.	580o	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
300.	580p	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
301.	581a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
302.	619a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
303.	619c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
304.	619f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
305.	621a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
306.	621b	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
307.	621c	PS	-	PLB 320008 PLH 320067
308.	621d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
309.	621f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
310.	621g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
311.	629a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
312.	629b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
313.	629f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
314.	629h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
315.	629i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
316.	629j	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
317.	629l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
318.	629n	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
319.	630g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
320.	630h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
321.	452p	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
322.	453g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
323.	453h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
324.	453i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
325.	453k	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
326.	473f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
327.	473h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
328.	473i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
329.	474a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
330.	474b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
331.	474c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
332.	474d	D-STAN	OCHR	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
				PLH 320067
333.	474f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
334.	474g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
335.	474h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
336.	453j	GRODZISKO	-	PLB 320008 PLH 320067
337.	494f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
338.	494g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
339.	495c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
340.	495d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
341.	495h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
342.	496d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
343.	496f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
344.	496g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
345.	497f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
346.	505c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
347.	505d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
348.	506a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
349.	506f	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
350.	506g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
351.	498g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
352.	499a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
353.	499b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
354.	499d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
355.	499f	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
356.	499g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
357.	499h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
358.	500d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
359.,	478b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
360.	479a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
361.	479c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
362.	491b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
363.	437k	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
364.	437l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
365.	438m	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
366.	439g	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
367.	440l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
368.	461b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
369.	461c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
370.	409a	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
371.	424a	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
372.	411a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
373.	411b	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
374.	412a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
375.	412b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
376.	433h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
377.	433i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
378.	433j	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
379.	434i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
380.	434j	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
381.	434k	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
382.	449b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
383.	325g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
384.	325h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
385.	325j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
386.	325k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
387.	325n	BAGNO	-	PLB 320008
388.	325o	D-STAN	OCHR	PLB 320008
389.	325r	D-STAN	OCHR	PLB 320008
390.	325s	D-STAN	OCHR	PLB 320008
391.	325t	D-STAN	OCHR	PLB 320008
392.	325w	D-STAN	OCHR	PLB 320008
393.	326Ai	BAGNO	-	PLB 320008
394.	327d	BAGNO	-	PLB 320008
395.	327j	BAGNO	-	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
396.	306r	BAGNO	-	PLB 320008
397.	88k	BAGNO	-	PLB 320008
398.	88m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
399.	87h	BAGNO	-	PLB 320008
400.	106b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
401.	114i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
402.	69d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
403.	69g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
404.	19a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
405.	19c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
406.	594b	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
407.	594c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
408.	594d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
409.	594h	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
410.	594p	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
411.	594r	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
4412.	595j	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
413.	608d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
414.	608j	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
415.	609d	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
416.	609i	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
417.	422l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
418.	422n	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
419.	424l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
420.	134d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
421.	134h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
422.	134j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
423.	134k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
424.	104c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
425.	105g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
426.	114j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
427.	114k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
428.	446c	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
429.	174a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
430.	174b	POL ŁOW-PS	-	PLB 320008
431.	174r	D-STAN	OCHR	PLB 320008
432.	202a	BAGNO	-	PLB 320008
433.	202c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
434.	202d	BAGNO	-	PLB 320008
435.	202j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
436.	207d	D-STAN	OCHR	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
437.	207i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
438.	207j	ZADRZEW	-	PLB 320008
439.	205a	BAGNO	-	PLB 320008
440.	205f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
441.	202k	HAL	OCHR	PLB 320008
442.	204b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
443.	204c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
444.	204d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
445.	204i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
446.	208a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
447.	203b	BAGNO	-	PLB 320008
448.	576i	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
449.	326c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
450.	326k	BAGNO	-	PLB 320008
451.	615m	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
452.	616j	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
453.	616l	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
454.	617k	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
455.	624b	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
456.	624c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
457.	626a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
458.	627f	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
459.	113l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
460.	339Am	D-STAN	OCHR	PLB 320008
461.	329Aa	D-STAN	OCHR	PLB 320008
462.	260Ad	D-STAN	OCHR	PLB 320008
463.	260Af	D-STAN	OCHR	PLB 320008
464.	260Ag	D-STAN	OCHR	PLB 320008
465.	265g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
466.	281f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
467.	281h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
468.	281i	BAGNO	-	PLB 320008
469.	281j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
470.	281k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
471.	281l	D-STAN	OCHR	PLB 320008
472.	281m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
473.	281n	D-STAN	OCHR	PLB 320008
474.	281o	BAGNO	-	PLB 320008
475.	280g	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008
476.	280i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
477.	280j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
478.	280k	BAGNO	-	PLB 320008
479.	280l	BAGNO	-	PLB 320008
480.	280m	D-STAN	OCHR	PLB 320008
481.	304f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
482.	304g	BAGNO		
483.	304h	D-STAN	OCHR	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
484.	304i	D-STAN	OCHR	PLB 320008
485.	331d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
486.	331h	D-STAN	OCHR	PLB 320008
487.	332a	BAGNO	-	PLB 320008
488.	332b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
489.	332c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
490.	332d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
491.	332f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
492.	332g	D-STAN	OCHR	PLB 320008
493.	333a	BAGNO	-	PLB 320008
494.	333c	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008
495.	333d	D-STAN	OCHR	PLB 320008
496.	333f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
497.	333i	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008
498.	333j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
499.	488j	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
500.	489i	SUKCESJA	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
501.	247Bg	D-STAN	OCHR	PLB 320008
502.	247Bh	ZADRZEW	-	PLB 320008
503.	247Bk	ZADRZEW	-	PLB 320008
504.	247Bm	D-STAN	OCHR	PLB 320008
505.	247Bw	ZADRZEW	-	PLB 320008
506.	247Bx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
507.	247By	D-STAN	OCHR	PLB 320008
508.	247Bz	D-STAN	OCHR	PLB 320008
509.	247Bbx	D-STAN	OCHR	PLB 320008
510.	247Am	D-STAN	OCHR	PLB 320008
511.	247Ap	ZADRZEW	-	PLB 320008
512.	318h	KOP PIAS	-	PLB 320008
513.	318c	KOP PIAS	-	PLB 320008
514.	318f	KOP PIAS	-	PLB 320008
515.	422m	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
516.	423p	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
517.	425g	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
518.	426d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
519.	423o	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
520.	424m	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
521.	431j	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
522.	609a	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
523.	609g	JEZIORO	-	PLB 320008 PLH 320067
524.	594i	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
525.	594j	ZBIORNIK	-	PLB 320008 PLH 320067
526.	132i	BAGNO	-	PLB 320008

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
527.	134g	BAGNO	-	PLB 320008
528.	98p	BAGNO	-	PLB 320008
529.	114b	BAGNO	-	PLB 320008
530.	104d	BAGNO	-	PLB 320008
531.	106d	BAGNO	-	PLB 320008
532.	69i	BAGNO	-	PLB 320008
533.	69k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
534.	70c	BAGNO	-	PLB 320008
535.	19b	BAGNO	-	PLB 320008
536.	7a	D-STAN	OCHR	PLB 320008
537.	7b	D-STAN	OCHR	PLB 320008
538.	7c	D-STAN	OCHR	PLB 320008
539.	283k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
540.	283l	BAGNO	-	PLB 320008
541.	290a	BAGNO	-	PLB 320008
542.	290f	D-STAN	OCHR	PLB 320008
543.	290g	BAGNO	-	PLB 320008
544.	290i	BAGNO	-	PLB 320008
545.	290j	D-STAN	OCHR	PLB 320008
546.	290k	D-STAN	OCHR	PLB 320008
547.	288d	BAGNO	-	PLB 320008
548.	289c	BAGNO	-	PLB 320008
549.	328h	BAGNO	-	PLB 320008
550.	330c	BAGNO	-	PLB 320008
551.	331b	BAGNO	-	PLB 320008
552.	475d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
553.	476d	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
554.	477j	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
555.	599i	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
556.	599j	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
557.	599k	ZADRZEW	-	PLB 320008 PLH 320067
558.	599l	PS	-	PLB 320008 PLH 320067
559.	599m	BAGNO	-	PLB 320008 PLH 320067
560.	599n	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
561.	599o	ZADRZEW	-	PLB 320008 PLH 320067
562.	462c	PS	-	PLB 320008 PLH 320067
563.	471h	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
564.	472g	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
565.	473k	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
567.	540g	POL ŁOW-PS	-	PLB 320008 PLH 320067
568.	541b	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067

Lp.	Oddział pododdział	Rodzaj powierzchni	Funkcja	Obszar Natura 2000
569.	541c	POL ŁOW-PS	-	PLB 320008 PLH 320067
570.	541d	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
571.	541f	POL ŁOW-PS	-	PLB 320008 PLH 320067
572.	542a	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
573.	543a	Ł	-	PLB 320008 PLH 320067
574.	540c	D-STAN	OCHR	PLB 320008 PLH 320067
575.	540d	PS	-	PLB 320008 PLH 320067
576.	271i	Ł	-	PLB 320008
577.	271m	POL ŁOW	OCHR	PLB 320008
578.	272h	PS	-	PLB 320008
579.	281b	POL ŁOW-Ł	-	PLB 320008
580.	202l	Ł	-	PLB 320008
581.	204a	BAGNO	-	PLB 320008
582.	174d	PS	-	PLB 320008

- Zadrzewienia i remizy**

Zadrzewienia i remizy pełnią ważną funkcję biocenotyczną. Jako nie użytkowane enklawy stanowią spokojne miejsca bytowania zwierząt oraz miejsca spontanicznego rozwoju roślinności.

W Nadleśnictwie Dobrzany stwierdzono 48 zadrzewień o łącznej powierzchni 90,17 ha.

Tab.42. Zestawienie zbiorcze zadrzewień.

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Rodzaj pow.
1.	83s	0,76	ZADRZEW
2.	134b	0,67	ZADRZEW
3.	195f	0,65	ZADRZEW
4.	202b	0,39	ZADRZEW
5.	202n	1,95	ZADRZEW
6.	207j	6,80	ZADRZEW
7.	220a	17,48	ZADRZEW
8.	225Ag	0,72	ZADRZEW
9.	247Ap	5,77	ZADRZEW
10.	247As	1,20	ZADRZEW
11.	247Bh	1,15	ZADRZEW
12.	247Bk	1,42	ZADRZEW
13.	247Bw	5,43	ZADRZEW
14.	326Bg	0,11	ZADRZEW
15.	329Ba	3,40	ZADRZEW
16.	334Cd	0,09	ZADRZEW
17.	334Cf	0,06	ZADRZEW
18.	377Ba	0,06	ZADRZEW
19.	377Bc	0,11	ZADRZEW
20.	383g	0,40	ZADRZEW

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Rodzaj pow.
21.	400Gp	0,23	ZADRZEW
22.	463b	0,07	ZADRZEW
23.	599k	0,16	ZADRZEW
24.	599o	0,95	ZADRZEW
25.	613o	0,64	ZADRZEW
26.	669Aa	1,23	ZADRZEW
27.	669Ab	0,26	ZADRZEW
28.	669Ag	3,10	ZADRZEW
29.	669Al	0,07	ZADRZEW
30.	669Ao	0,70	ZADRZEW
31.	669Ar	0,48	ZADRZEW
32.	669Aw	0,07	ZADRZEW
33.	686i	0,06	ZADRZEW
34.	182x	0,16	LZ-Ł
35.	194Af	0,30	LZ-Ł
36.	194Ag	0,36	LZ-Ł
37.	194Ap	0,02	LZ-Ł
38.	209Ac	1,55	LZ-Ł
39.	393k	1,26	LZ-Ł
40.	209Af	4,61	LZ-PS
41.	209Al	4,65	LZ-PS
42.	689Bd	0,70	LZ-PS
43.	689Bl	0,21	LZ-PS
44.	689Bo	0,33	LZ-PS
45.	194Ak	0,38	LZ-R
46.	202i	0,29	LZ-R
47.	209Ad	14,45	LZ-R
48.	209Ar	4,26	LZ-R

W nadleśnictwie Dobrzany stwierdzono 10 remiz o powierzchni 5,91 ha.

Tab.43. Zestawienie remiz.

Lp.	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
1.	15h	0,83
2.	61w	0,97
3.	132s	0,57
4.	133f	0,96
5.	182b	0,39
6.	282k	0,40
7.	284i	0,08
8.	370c	0,61
9.	479b	0,72
10.	503j	0,38

Na terenie nadleśnictwa znajduje się 40 remiz nie stanowiących osobnych wydziełów. Ich lokalizację oraz powierzchnię przedstawia poniższa tabela.

Tab.44. Zestawienie remiz – powierzchni nie tworzących osobnych wydziełów.

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
1.	42r	0,30	S
2.	141j	0,08	W
3.	142n	0,15	NE
4.	143f	0,03	S
5.	156h	0,30	NE
6.	207g	0,15	S
7.	219Af	0,25	W
8.	242m	0,30	C
9.	284k	0,05	SE
10.	290c	0,10	SE
11.	298h	0,45	NE
12.	299k	0,35	SE
13.	300n	0,45	NE
14.	305Aj	0,25	W
15.	305Am	0,15	C
16.	306Ab	0,05	C
17.	307Aa	0,04	S
18.	326b	0,10	N
19.	344d	0,15	C
20.	344Ad	0,24	S
21.	344Ah	0,08	NW
22.	344Ba	0,04	C
23.	394a	0,20	N
24.	400Cw	0,32	S
25.	400Cax	0,30	S
26.	400Cax	0,15	S
27.	521i	0,20	SE
28.	521j	0,10	SE
29.	525b	0,10	NE
30.	526c	0,45	N
31.	545a	0,20	SW
32.	546a	0,30	SE
33.	615l	0,05	W
34.	615l	0,05	SE
35.	615m	0,05	W
36.	642a	0,30	C
37.	662p	0,12	S
38.	663j	0,20	SW
39.	683a	0,05	C
40.	714Ag	0,20	S

- **Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji**

W Nadleśnictwie Dobrzany pozostawiono grunty do naturalnej sukcesji w 58 wydzieleniach o łącznej powierzchni 108,74 ha. Obejmują one grunty gdzie nie planuje

się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne.
Wykaz takich powierzchni przedstawia poniższa tabela:

Tab.45. Wykaz gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji.

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Funkcja lasu
1.	98f	1,90	OL	OCHR
2.	155h	2,51	BMB	OCHR
3.	184l	0,47	BB	OCHR
4.	188m	1,16	LMB	OCHR
5.	194d	0,95	BMB	OCHR
6.	212g	1,02	LMW	OCHR
7.	218m	1,12	OL	GOSP
8.	219Ak	0,92	OL	GOSP
9.	221b	2,97	OL	GOSP
10.	222d	2,14	OL	GOSP
11.	280g	1,41	OL	OCHR
12.	281g	1,73	OL	OCHR
13.	305Ag	0,72	LMŚW	OCHR
14.	315j	0,43	OL	OCHR
15.	320Ah	0,71	OL	OCHR
16.	333c	6,98	OL	OCHR
17.	333i	2,30	OL	OCHR
18.	339Aa	0,58	LW	OCHR
19.	339Ab	0,64	OL	OCHR
20.	348p	1,39	OL	OCHR
21.	383An	1,68	LW	GOSP
22.	383Ap	1,17	OL	GOSP
23.	391a	1,54	LŚW	OCHR
24.	397i	0,85	LŁ	OCHR
25.	398a	0,58	LŁ	OCHR
26.	398d	2,95	LŁ	OCHR
27.	405a	1,37	OL	OCHR
28.	405i	2,04	LMB	OCHR
29.	406d	1,58	OL	OCHR
30.	408g	0,90	OL	OCHR
31.	409a	11,24	BMB	OCHR
32.	410b	1,30	OL	OCHR
33.	411h	0,61	LMB	OCHR
34.	426f	0,41	OL	OCHR
35.	426i	0,32	OL	OCHR
36.	437g	1,65	OL	OCHR
37.	443b	1,30	LMB	OCHR
38.	488j	2,22	OL	OCHR

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Funkcja lasu
39.	489i	0,62	OL	OCHR
40.	521j	2,02	OL	OCHR
41.	522m	0,03	OL	OCHR
42.	522n	0,04	OL	OCHR
43.	522s	0,08	OL	OCHR
44.	522bx	0,68	OL	OCHR
45.	530f	1,74	OL	OCHR
46.	587g	0,53	LMB	OCHR
47.	599g	0,62	OLJ	OCHR
48.	603fx	0,83	OL	OCHR
49.	660c	0,58	OL	OCHR
50.	660d	0,41	OL	OCHR
51.	667b	6,04	OL	GOSP
52.	669j	5,97	OL	GOSP
53.	669Ay	0,60	OL	GOSP
54.	670j	3,65	OL	GOSP
55.	670k	5,40	OL	GOSP
56.	676d	2,25	OL	GOSP
57.	703f	1,69	OL	OCHR
58.	399Bd	8,66	OL	OCHR

- **Bagna**

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany występuje **866** osobno wydzielonych bagien. Tereny bagienne zajmują ogólną powierzchnię **903,33 ha**, co stanowi **4,4%** ogólnej pow. nadleśnictwa. Prócz bagien ewidencyjnych występują bagna nie stanowiące wydzielen o ogólnej powierzchni 125,54 ha.

Ważność tych biotopów i ich znaczenie dla ekosystemu jest oczywista. Bagna - mokradła najczęściej położone są w nieckach terenowych, w przedłużeniach rynien jeziornych itp., stanowią enklawy wśród leśnych siedlisk świeżych.

Fot.9. Bagno. Fot. B. Malecki.

Wskazania ochronne:

- bagna wyłączone są z prowadzenia zabiegów hodowlanych;
- nie odwadniać;
- wokół bagien i siedlisk bagiennych należy pozostawiać min. 30 m pas ochronny w drzewostanach przeznaczonych do użytkowania rębego.

Tab.46. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Dobrzany.

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
1g	9,03	217b	0,56	348o	0,72	515o	2,39
2a	12,96	217d	3,59	349p	0,52	515t	0,33
2f	2,38	217p	0,50	350d	0,78	516c	4,34
3b	4,00	217s	1,78	351j	1,15	516f	3,22
4d	1,98	217Ac	2,59	351Ab	0,51	517f	0,52
4o	1,28	218i	0,37	351Af	0,51	517i	0,50
5b	0,44	218j	0,449	357m	0,49	517k	1,67
5h	0,33	219c	1,97	358b	0,50	518f	0,53
12c	1,18	219p	2,68	358d	2,01	518j	0,31
15g	0,27	219Ad	0,30	363k	0,41	519d	1,24
17a	3,09	219Ag	0,48	363l	0,24	519j	0,41
19b	2,26	219Ah	0,14	365g	0,11	519l	0,17
19d	0,81	219Aj	0,79	365i	0,22	521b	3,44

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
20a	0,48	223b	0,56	367h	0,30	522b	0,89
21j	0,50	223f	0,26	369d	0,80	522g	0,27
23g	0,33	225Ac	0,11	376h	0,33	523c	2,21
23n	0,33	233f	0,93	376m	0,10	525l	2,07
24a	0,82	233h	1,36	376n	0,35	528b	0,28
27o	0,50	235f	0,35	376o	0,05	528f	0,31
37c	0,37	235s	1,49	376Ai	0,92	528k	0,31
38g	0,94	236h	5,91	377Ac	0,43	528m	0,62
38h	0,43	237b	3,76	377Bd	9,56	530c	0,27
39c	0,28	238c	0,94	377Bj	1,70	531b	1,82
40f	1,32	238g	0,83	378b	1,41	531g	0,62
40n	0,28	238i	0,55	378c	1,00	542g	0,37
41f	0,27	238j	1,38	378d	0,27	543i	0,19
43f	0,54	238m	0,39	378i	1,24	543j	0,17
48c	0,27	239n	0,33	378k	2,05	544b	0,20
48d	0,62	239o	0,34	378n	0,34	545d	0,53
48m	0,91	241a	1,26	379p	0,33	545f	0,17
52n	2,69	241j	0,38	378ax	0,80	545g	0,26
53p	0,48	242k	0,44	373c	0,54	546b	0,50
54c	2,16	242o	0,08	391p	0,92	546d	0,17
59j	0,61	243b	0,28	391s	0,28	547j	0,21
60t	0,41	244c	1,21	391w	1,05	548d	0,47
60w	0,44	244g	0,39	394Ac	2,59	548i	0,63
61d	0,52	246f	0,72	399Ac	0,28	548k	0,18
61j	0,14	246h	1,18	399Ad	0,86	549b	0,10
61l	0,53	247h	0,42	399Ah	0,19	549m	0,18
61t	1,20	247j	0,25	399Bh	0,28	549o	0,28
61y	0,44	247Ag	2,18	399Bi	0,14	549r	0,23
62d	0,40	247Aj	0,32	399Bk	0,91	550b	0,32
62h	0,43	247Al	0,65	400j	9,58	550d	0,26
62j	0,27	247An	1,15	400Af	0,25	550i	0,25
64c	0,29	247Ao	2,31	400Cb	0,09	551k	0,26
64f	0,37	247Ar	1,75	400Cf	0,12	554Aj	0,11
64h	0,30	247Ba	0,57	400Ch	0,23	554Al	0,07
64j	0,60	247Bf	0,96	400Cp	0,28	554Am	0,21
65j	0,60	247Bl	5,55	400Cr	0,54	55An	0,05
66d	0,23	247Bo	0,41	400Ct	0,38	554Ao	0,70
66f	0,47	247Bp	0,10	400Cz	1,52	557b	0,67
66j	0,36	247Bt	6,35	400Cfx	0,36	557g	0,74
68f	0,48	247Bcx	0,36	400Cgx	0,33	558l	1,37
69i	5,02	247d	0,43	400Chx	0,41	558n	0,96
70c	0,27	253h	0,39	400Da	1,63	560c	0,37
70i	0,59	253k	1,35	400Dj	1,29	563d	4,84
71p	0,90	254c	1,03	400Dn	0,11	564h	1,31
74k	0,37	256m	0,26	400Dp	0,25	565c	0,95
75n	1,85	257l	2,00	400Dx	2,96	566c	0,23
75o	0,89	257n	0,70	400Dax	0,18	567i	0,58
76g	0,56	258f	0,58	400Dcx	0,41	570f	0,30
76p	1,22	260c	0,54	400Dgx	0,16	570h	0,36
77g	0,74	260f	0,36	400Gd	0,54	571i	2,66
77r	0,90	264d	1,33	400Gl	0,16	572f	0,42
77s	2,92	264h	0,31	401j	0,56	572n	0,44
78j	1,05	266g	1,90	401Ac	0,04	573b	0,29
78n	0,75	268m	0,72	401Af	0,54	574a	0,30
81f	1,15	269n	0,28	401Ag	0,14	576i	0,24
81l	0,46	270c	0,61	401Ah	0,91	577b	0,35
82c	0,28	270h	0,24	401Ai	0,28	578j	0,48
83h	1,33	270i	0,22	401Aj	0,08	579f	0,47
83t	0,39	271a	0,51	401Bl	0,17	580b	0,28
84c	0,58	271c	0,39	401Bm	0,06	580d	0,58
84f	1,11	271f	0,25	401Bn	0,27	581Af	0,14

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
84i	1,23	272b	0,40	401Bo	0,12	581Aj	0,14
84k	0,48	273c	0,59	401Bw	0,07	583b	0,43
85a	0,51	274b	0,84	401Bx	0,48	583o	0,57
85g	4,24	275c	0,32	401By	0,11	583r	0,32
85l	1,16	275d	0,71	401Bz	0,03	584c	0,25
85o	0,40	278b	0,29	401Cb	0,16	585g	0,50
85Ab	0,26	278g	0,86	401Cc	0,27	589c	0,34
85Ad	2,28	278i	2,32	401Cf	0,05	589i	0,38
85Ag	0,09	279c	0,35	402f	1,26	590c	0,79
85Ar	0,64	280k	1,07	402k	0,66	591b	0,25
86f	0,70	280l	0,37	403d	0,29	592d	1,12
86g	1,76	281i	1,31	405m	0,72	592Af	0,58
86j	1,21	281o	2,52	406h	0,27	592Aj	0,19
86l	0,40	282d	0,97	406j	0,59	592Ak	0,03
87h	1,49	282h	0,41	406l	1,65	593f	0,20
88g	0,73	283l	3,23	408b	0,87	593g	0,61
88k	0,80	284f	0,55	408d	0,94	594b	1,47
90f	0,45	284m	0,41	408h	1,40	594i	4,26
0h	0,66	284r	0,34	409g	0,14	595a	2,68
91c	0,58	286g	0,79	411b	2,61	595f	0,26
91g	4,03	286l	0,51	413i	0,37	595j	0,37
93k	0,76	287a	0,66	415d	0,36	595l	1,00
94o	1,31	287c	1,71	415g	0,96	596c	0,29
98g	0,30	287m	0,40	416c	0,26	596i	0,51
98o	5,98	288d	7,25	416d	0,27	597d	0,81
101k	6,22	289c	4,82	417a	0,91	599m	0,10
102g	0,82	290a	3,90	417f	0,29	603o	0,96
103f	0,55	290g	1,06	417g	0,67	603r	0,27
103i	2,65	290i	1,56	417i	0,99	604g	0,29
104d	1,52	291b	0,86	417m	0,28	605h	0,25
105p	2,36	291f	0,88	417p	0,47	608d	0,53
106d	0,64	291g	0,41	417r	0,29	609f	0,62
109c	0,33	292d	2,98	418f	2,02	613i	1,26
109i	1,72	292g	0,74	418g	0,39	613m	0,33
110b	0,80	292h	0,20	418j	0,31	615k	1,00
110f	1,65	292j	0,18	418p	0,27	616i	1,24
110h	1,74	293b	0,26	419f	0,07	617i	1,77
111h	1,88	294c	0,33	420g	0,38	618f	4,82
112m	1,10	295f	0,42	420Ab	1,51	621b	0,28
114b	8,62	297d	0,97	420Ad	0,24	622d	0,47
115g	0,46	297l	0,21	420Af	0,07	626h	0,39
115k	0,22	297p	0,05	420Ai	0,31	627f	2,21
115n	1,36	297r	0,03	420Aj	0,27	628k	1,47
116j	1,02	298g	0,47	420Ak	0,05	631c	0,23
117b	0,36	299b	0,81	420Al	0,46	632h	0,95
117f	0,55	299c	0,69	420Am	0,22	633c	1,12
117h	0,33	299g	0,44	421d	0,32	633d	0,60
118c	0,75	299h	0,32	421k	0,27	636k	0,60
119h	0,60	299i	0,64	422b	0,30	638f	1,07
121t	2,60	299j	0,47	422c	0,24	639c	0,50
122f	1,74	300b	0,35	422h	1,13	640b	0,24
122p	1,55	300h	0,24	422k	0,31	640f	0,56
123c	1,56	300l	0,04	422m	4,57	642f	0,80
124d	0,66	300m	1,95	423d	0,52	643j	3,45
125m	0,73	300o	0,64	423f	0,47	644c	1,81
126j	1,60	302h	0,39	423k	0,29	644j	0,78
126r	1,26	302j	3,98	423o	0,30	646n	0,54
127b	0,16	303c	1,18	423p	0,27	646p	0,65
127g	0,31	304g	0,52	423s	0,45	647f	0,27
127h	0,34	304Ab	0,82	424a	2,26	650c	0,36
127l	12,13	305f	0,42	424g	0,26	650g	1,34

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
128c	0,40	305i	0,28	424m	2,98	653t	0,05
128f	0,41	305Af	1,44	425d	0,24	654d	0,97
128k	5,55	306b	0,15	425g	2,22	654n	0,78
129f	1,42	306d	0,20	425l	1,43	654z	0,45
129k	0,77	306f	0,18	425n	0,23	655k	0,87
130a	0,66	306h	0,12	426d	2,62	656d	4,71
130j	0,62	306n	1,80	426o	0,61	657a	0,61
131f	3,76	306r	5,05	427k	0,92	657i	0,23
131j	1,22	306t	0,66	431j	3,90	657m	0,88
132i	0,28	306z	0,39	432b	1,07	659i	0,22
132l	1,95	306gx	0,27	433b	1,88	662c	2,73
132n	0,40	307c	0,38	433j	0,94	665n	0,26
134g	5,07	307m	0,32	434j	0,26	665r	0,43
134n	2,52	307Ab	1,76	434k	3,04	666k	1,59
135g	0,71	308i	1,06	435a	0,44	666n	0,34
135l	0,23	308Db	0,36	435g	0,88	667d	0,66
136c	0,42	309t	0,62	435h	0,76	668b	7,46
137b	0,81	310l	0,24	435k	0,30	668h	1,24
137k	0,41	310m	0,31	435Ab	0,40	668m	0,12
137o	0,62	310p	1,61	436f	0,48	669a	0,33
138f	6,71	310s	0,86	436h	1,44	669Ac	0,04
138h	0,91	311g	0,45	436Ab	0,11	669Ah	0,16
139b	1,01	311h	0,49	436Ac	0,09	669Ai	0,11
148j	0,42	311k	0,25	436Af	0,33	669Aj	0,11
153h	0,23	311n	1,15	436Bc	2,12	669Ak	0,15
166g	0,60	311Ab	0,33	436Bg	0,18	669An	0,06
175l	0,64	311Af	0,10	437c	0,28	669As	0,03
176h	2,02	311Ah	2,54	437d	0,93	669cx	0,03
176k	0,79	311Aj	0,51	438f	1,33	670Ad	0,37
177a	0,86	311Am	0,25	439b	0,34	670Af	0,07
179b	0,26	312d	3,75	439j	0,30	670Ag	0,04
180n	1,04	313a	1,43	440b	0,25	670Ah	0,02
181c	7,67	313c	2,10	446c	0,61	670Ai	0,01
182d	0,51	313Ab	0,79	446h	0,51	670Aj	0,02
182g	1,29	313Af	0,03	447b	0,33	670Ak	0,02
182p	4,09	314b	1,30	448c	0,28	671h	3,27
182w	0,08	316g	0,80	449g	1,39	672s	0,02
182y	0,26	316t	1,08	452d	0,26	672t	0,02
184f	4,81	320Ac	1,44	452m	0,94	674d	1,29
184m	0,58	320Bc	0,08	452o	0,97	675g	1,10
186k	1,54	320Bd	0,52	453b	0,60	675i	1,47
186n	4,00	320Bh	0,12	453Ab	0,10	676g	4,86
187d	0,59	320Bi	0,09	453Ac	0,03	677a	0,19
187r	5,06	322Ab	0,35	453Ad	0,04	677i	1,44
188a	0,33	323c	0,24	453Af	0,12	678a	0,38
188f	0,58	323d	0,25	453Ah	0,08	678i	0,34
189l	1,23	324Af	0,35	453Ai	0,05	680b	0,99
190j	1,29	325n	1,19	453Ak	0,06	681d	0,62
191d	2,72	325p	1,56	466b	0,36	683f	1,34
192a	8,70	326k	0,90	473b	0,16	686a	0,45
192o	0,46	326Ai	3,13	473d	0,14	687Af	0,13
193a	1,96	326Bh	0,08	475d	3,98	687Ai	0,11
194c	1,49	326Bl	0,05	476d	5,55	688Ad	7,44
194f	0,62	326Bn	0,06	476i	0,31	688Al	0,78
194An	0,23	327c	1,25	477c	0,57	689Ab	0,29
194Ar	0,34	327d	5,43	477j	0,55	689Ag	0,56
196n	0,48	327j	2,47	477o	1,27	689Ak	0,07
197n	2,80	327Ad	0,90	481c	0,53	689Bc	0,11
198c	1,73	327Bn	0,81	484j	0,67	689Bf	0,03
199b	2,61	328h	9,74	487b	0,29	689Bh	0,09
200g	0,57	329Ah	3,85	487d	0,54	689Bax	0,21

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
202a	4,55	330c	4,63	487g	0,34	689Bcx	0,56
202d	1,00	331b	0,68	488b	0,25	691Bi	0,89
202h	0,50	331f	0,70	494i	0,80	691Bj	0,32
202m	0,22	332a	0,32	496c	0,30	694f	1,65
202o	0,27	332n	0,24	497b	1,18	694i	0,56
202p	0,25	332o	0,18	499f	5,62	694t	0,77
202z	0,85	333a	0,40	500d	2,07	695Ad	0,10
203b	1,03	333b	0,08	503c	0,38	697d	0,29
204a	9,02	333o	0,62	503l	0,46	697f	1,50
205a	2,40	334Ah	0,14	505h	0,30	698b	0,35
206h	0,49	335f	1,43	506h	1,15	698c	4,65
206k	0,62	336f	0,43	506j	0,95	699d	2,28
207m	0,28	337b	0,32	506k	1,59	701mx	0,08
209a	1,78	337m	0,43	510o	0,38	704d	0,52
209Ai	0,22	339Ad	1,86	511g	3,47	704i	1,27
209Aj	0,16	344Bc	0,63	513k	0,80	707h	0,27
214h	2,39	344Bh	0,09	514d	2,00	708g	1,19
214l	2,53	346b	1,10	514i	1,50	708l	0,28
216b	0,70	346l	1,46	514l	0,35	708Ac	0,50
216f	0,62	347d	0,28	515c	0,74		
216h	0,69	348i	0,44	515l	0,38		

Tab.47. Wykaz bagien nie stanowiących wydziałów w Nadleśnictwie Dobrzany.

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
4g	0,18	133b	0,08	339Aj	0,06	521h	0,30
4i	0,08	133b	0,09	342b	0,05	522f	0,10
4k	0,22	133d	0,11	342d	0,10	522f	0,10
5z	0,06	133d	0,06	346m	0,10	522h	0,10
9b	0,10	133d	0,07	349k	0,05	523a	0,05
9b	0,05	133d	0,03	350f	0,20	525g	0,10
9f	0,05	133i	0,13	350i	0,20	525p	0,10
13j	0,08	133i	0,05	351a	0,10	526g	0,10
14d	0,05	133k	0,05	351Aa	0,15	528a	0,07
14r	0,05	133k	0,35	351Aa	0,20	529b	0,06
15j	0,05	133m	0,10	358c	0,06	529c	0,08
15k	0,05	134a	0,06	358c	0,07	529g	0,04
15m	0,08	134a	0,10	360a	0,05	529i	0,06
15m	0,05	134a	0,10	360g	0,06	530b	0,05
17b	0,05	134d	0,10	364a	0,05	530b	0,25
17b	0,10	134f	0,06	364l	0,04	530k	0,08
17b	0,05	134f	0,12	365b	0,08	530l	0,04
18b	0,10	134f	0,18	365d	0,05	530l	0,10
19f	0,12	134j	0,08	365d	0,10	531c	0,06
20g	0,08	134o	0,10	365h	0,03	531d	0,05
21i	0,18	134o	0,03	365j	0,05	531d	0,05
24f	0,11	134o	0,06	366d	0,15	531f	0,08
27l	0,07	134r	0,04	366f	0,04	540b	0,04
33d	0,05	134r	0,10	369Aa	0,40	542f	0,05
34b	0,10	134t	0,08	371a	0,05	542h	0,07
34c	0,05	135a	0,20	371c	0,05	542h	0,03
34c	0,05	135d	0,03	371d	0,10	542h	0,03
34f	0,05	135f	0,05	371g	0,25	543c	0,03
34i	0,10	135i	0,25	373b	0,10	543c	0,03
34l	0,15	135k	0,09	377Ag	0,30	543c	0,01
34n	0,10	135k	0,04	378a	0,15	543d	0,07
34o	0,05	135n	0,10	378a	0,10	543g	0,08

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
34p	0,05	136a	0,30	378w	0,20	543g	0,12
34r	0,15	136a	0,04	380Ad	0,15	543g	0,08
35c	0,30	136g	0,15	380Ad	0,05	543g	0,10
35c	0,05	137a	0,12	381i	0,15	543h	0,03
35d	0,05	137c	0,03	382i	0,15	543h	0,05
35k	0,10	137g	0,05	383b	0,05	544a	0,04
35l	0,10	137h	0,03	394Af	0,10	544c	0,05
36b	0,15	137h	0,04	394Af	0,05	544c	0,04
37a	0,05	137l	0,03	396h	0,25	544d	0,05
37b	0,05	137l	0,04	397d	0,10	546a	0,03
38b	0,05	137m	0,03	397g	0,10	546a	0,05
38d	0,25	137n	0,08	397h	0,20	546f	0,05
38d	0,20	137n	0,06	399c	0,08	546g	0,03
38d	0,10	148d	0,03	399Bb	0,14	546j	0,03
38d	0,05	156f	0,10	400b	0,05	546l	0,03
38d	0,10	166h	0,05	400b	0,05	547a	0,05
38f	0,05	167c	0,12	400d	0,05	547b	0,05
38f	0,05	171f	0,07	400d	0,05	547b	0,01
38f	0,05	173d	0,06	400d	0,05	547c	0,05
39d	0,15	173l	0,04	400n	0,05	548a	0,03
39f	0,05	173n	0,07	400Bm	0,30	548a	0,05
39f	0,10	174s	0,07	401a	0,05	548a	0,12
40a	0,10	176i	0,07	401g	0,05	548a	0,06
40k	0,10	176j	0,06	401g	0,05	548a	0,03
40k	0,05	176j	0,04	401l	0,10	548b	0,10
40k	0,05	176l	0,07	401n	0,05	548h	0,07
40m	0,15	177b	0,05	401Aa	0,10	548h	0,05
40m	0,10	177c	0,05	401Aa	0,35	548h	0,03
40m	0,10	177c	0,05	401Aa	0,07	548h	0,05
40m	0,05	178d	0,04	401Bb	0,30	549d	0,06
41d	0,24	178f	0,03	401Cd	0,45	549f	0,10
41d	0,04	180b	0,07	402c	0,10	549g	0,15
41k	0,04	180g	0,07	402c	0,10	549i	0,03
41m	0,05	181b	0,08	402d	0,05	549j	0,03
42j	0,04	181f	0,16	403f	0,15	549k	0,03
42l	0,10	182j	0,08	404a	0,10	549l	0,04
42n	0,04	182k	0,30	404a	0,05	549n	0,07
42n	0,11	182l	0,09	405c	0,10	549p	0,08
42y	0,05	187n	0,45	405f	0,05	549p	0,18
43r	0,15	187o	0,25	405k	0,05	549p	0,06
48h	0,12	188g	0,30	406i	0,05	549p	0,15
49a	0,09	188i	0,40	406i	0,05	549p	0,04
49h	0,11	189k	0,35	406i	0,05	550a	0,15
50f	0,10	199d	0,04	406i	0,05	550c	0,08
50f	0,08	199j	0,10	407c	0,10	550h	0,10
51i	0,34	205f	0,20	407c	0,05	550h	0,05
51i	0,21	209d	0,04	407c	0,05	550j	0,05
53m	0,15	209h	0,06	407f	0,28	551a	0,06
59h	0,05	209n	0,04	408i	0,20	551c	0,10
59i	0,05	210k	0,07	408i	0,45	551g	0,10
61p	0,05	213b	0,13	408l	0,15	552b	0,20
61p	0,05	213c	0,04	408l	0,10	552f	0,10
61x	0,10	214b	0,09	408l	0,07	552l	0,10
61x	0,15	214b	0,25	409d	0,07	553a	0,05
61x	0,05	214c	0,05	409d	0,12	553a	0,010
61z	0,10	214g	0,07	410a	0,10	553b	0,10
61z	0,10	217Aa	0,30	410a	0,10	553c	0,05
61z	0,10	217Aa	0,05	410d	0,18	553c	0,15
62a	0,10	217Aa	0,25	411g	0,16	553h	0,05
62a	0,05	217Aa	0,15	411g	0,47	553h	0,05
62c	0,10	218g	0,10	411i	0,20	553i	0,20

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
62c	0,10	218g	0,10	411i	0,08	553i	0,30
62c	0,05	219d	0,15	411j	0,05	553l	0,10
62c	0,05	219Am	0,20	412c	0,14	554a	0,05
62c	0,05	223a	0,35	412h	0,14	554a	0,10
62f	0,05	223a	0,25	413c	0,05	554a	0,05
62f	0,05	225Ab	0,10	413d	0,10	554a	0,15
62k	0,15	232k	0,10	413j	0,05	557j	0,05
63a	0,10	238b	0,03	414h	0,05	558k	0,05
63c	0,05	239i	0,10	415a	0,10	558m	0,05
63c	0,10	240k	0,05	415i	0,10	558m	0,05
63g	0,05	240k	0,08	416a	0,05	558m	0,05
63g	0,05	241b	0,08	416a	0,05	559a	0,15
63h	0,10	241b	0,10	416b	0,05	559a	0,05
63j	0,05	241g	0,05	416b	0,05	559a	0,10
63k	0,05	241k	0,07	416b	0,05	559c	0,10
63k	0,05	241l	0,25	416b	0,05	559d	0,40
64a	0,10	241l	0,02	416b	0,05	559d	0,25
64a	0,10	241l	0,20	416f	0,05	559d	0,20
64a	0,10	242n	0,04	416f	0,05	559d	0,40
64d	0,10	244d	0,10	416h	0,05	560b	0,05
64d	0,10	244d	0,05	416h	0,05	560b	0,10
64d	0,10	245a	0,10	416h	0,05	560b	0,10
64g	0,15	245a	0,08	416i	0,05	560b	0,10
64g	0,05	245a	0,10	417b	0,05	560b	0,05
64g	0,05	245b	0,08	417j	0,05	560b	0,10
64g	0,05	246b	0,03	417l	0,05	560d	0,10
64i	0,05	246i	0,25	417n	0,05	560f	0,05
64k	0,05	246i	0,30	417n	0,05	560h	0,05
65k	0,10	247c	0,07	418a	0,05	560h	0,05
65k	0,10	247i	0,01	418a	0,05	560i	0,05
66a	0,05	247l	0,03	418i	0,05	560i	0,05
66a	0,05	247m	0,10	420a	0,20	562j	0,11
66a	0,05	247n	0,07	420c	0,08	563a	0,05
66a	0,05	247n	0,25	420f	0,05	564f	0,18
66a	0,05	247o	0,07	420i	0,18	564k	0,02
66b	0,10	247Aa	0,07	420Ah	0,14	565b	0,10
66b	0,05	247Bx	0,07	421a	0,21	565d	0,05
66c	0,05	247Bax	0,05	421a	0,24	565f	0,05
66c	0,05	248a	0,08	421a	0,22	565f	0,05
66i	0,25	248b	0,02	421f	0,16	565f	0,05
67a	0,05	248b	0,04	421f	0,18	565g	0,05
67d	0,10	248f	0,08	421i	0,23	565g	0,10
67d	0,05	248f	0,04	422a	0,13	565g	0,05
67f	0,05	248j	0,01	422d	0,10	565g	0,05
67f	0,10	248l	0,02	422n	0,04	565g	0,05
67f	0,01	249c	0,07	423a	0,20	566a	0,05
67g	0,10	249g	0,05	423a	0,16	566a	0,05
67h	0,05	249h	0,10	423a	0,18	566a	0,05
67i	0,10	249k	0,04	423a	0,12	567a	0,05
67i	0,05	249k	0,03	423b	0,20	567f	0,05
68a	0,07	250j	0,10	423b	0,25	567f	0,05
69f	0,06	250l	0,08	423b	0,16	567f	0,15
69l	0,08	251f	0,07	423b	0,10	567f	0,05
69l	0,03	251m	0,15	423c	0,10	567g	0,15
70b	0,05	252d	0,10	423n	0,05	567g	0,05
70d	0,15	252d	0,10	424h	0,15	567g	0,05
70g	0,15	252l	0,40	424h	0,12	567g	0,05
70h	0,25	252p	0,02	424l	0,13	569s	0,10
70j	0,12	252p	0,03	424n	0,22	569b	0,05
70j	0,03	253a	0,03	425a	0,33	571n	0,03
71k	0,04	253i	0,10	425a	0,19	571n	0,10

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
72b	0,10	253i	0,10	425c	0,18	572c	0,10
73a	0,03	254b	0,05	425f	0,10	572c	0,19
73k	0,03	254b	0,07	425i	0,20	577a	0,12
74n	0,10	254f	0,04	425k	0,12	577a	0,10
75m	0,15	255f	0,09	425k	0,15	577a	0,10
77f	0,10	255i	0,28	426a	0,19	577a	0,09
77k	0,10	255i	0,08	426h	0,15	577a	0,07
79f	0,25	255j	0,15	426j	0,17	577a	0,07
81k	0,10	255j	0,10	426k	0,12	577k	0,14
82t	0,15	255j	0,20	426k	0,15	577k	0,11
82w	0,05	255j	0,12	426n	0,10	579b	0,10
83i	0,03	255j	0,07	426p	0,07	580f	0,07
83k	0,10	255k	0,15	428h	0,13	571n	0,10
84b	0,10	256a	0,10	431c	0,15	581p	0,10
86k	0,15	256a	0,08	431d	0,05	591Ac	0,08
86t	0,05	256h	0,08	431d	0,10	574h	0,05
87f	0,10	256h	0,10	434c	0,15	574h	0,05
87f	0,10	256i	0,15	434f	0,10	585a	0,19
87g	0,10	256j	0,12	434f	0,10	587c	0,06
88h	0,05	256l	0,10	435d	0,20	588a	0,04
88l	0,05	256l	0,05	435f	0,20	588a	0,06
88l	0,05	257i	0,12	436Aa	0,03	588i	0,03
88l	0,20	257m	0,04	436Ba	0,04	589d	0,20
88m	0,10	257m	0,15	436Ba	0,05	589g	0,04
88n	0,10	257m	0,10	436Ba	0,03	589h	0,09
89a	0,15	257m	0,10	437i	0,07	590a	0,17
89b	0,10	258c	0,12	437k	0,20	590d	0,21
89i	0,10	260d	0,15	437k	0,14	590f	0,14
89j	0,05	260d	0,06	437m	0,04	591g	0,16
89j	0,05	265g	0,07	438g	0,07	592j	0,10
89j	0,05	265i	0,08	439a	0,20	594p	0,05
89k	0,05	269c	0,10	439a	0,09	595d	0,10
89o	0,10	269m	0,10	439a	0,28	596b	0,10
90b	0,05	271h	0,05	439a	0,12	596b	0,05
90c	0,25	278c	0,20	439f	0,08	596f	0,05
90c	0,15	278d	0,10	440a	0,20	597a	0,13
90d	0,15	278p	0,15	440a	0,17	597b	0,05
90g	0,05	279d	0,05	440a	0,10	597b	0,04
90k	0,05	282n	0,03	440d	0,46	597b	0,05
90k	0,05	282o	0,03	442a	0,08	597c	0,08
90k	0,10	282o	0,10	442b	0,03	598a	0,18
91a	0,10	284k	0,10	442b	0,03	598h	0,05
91a	0,10	284o	0,15	442b	0,03	602b	0,10
91b	0,05	285d	0,17	446g	0,04	602c	0,06
91b	0,05	286i	0,05	447g	0,04	603a	0,07
91d	0,15	286i	0,02	447h	0,04	603c	0,05
91m	0,10	286j	0,14	448d	0,06	603c	0,04
91o	0,05	286k	0,15	449b	0,08	603j	0,05
91p	0,15	287k	0,06	449c	0,04	603m	0,04
92g	0,10	287n	0,06	449c	0,3	603w	0,06
92h	0,10	287n	0,20	450b	0,08	603y	0,45
92h	0,10	287n	0,02	450c	0,03	603dx	0,11
92h	0,05	288a	0,08	450d	0,08	604m	0,08
92h	0,05	288c	0,02	450g	0,03	608j	0,15
92h	0,05	290k	0,20	450g	0,09	609b	0,03
92h	0,05	290l	0,30	450j	0,03	613a	0,14
92h	0,05	291d	0,05	450j	0,03	613a	0,03
93c	0,05	291d	0,05	450j	0,06	619d	0,25
93i	0,05	292f	0,05	450j	0,05	621g	0,20
94l	0,10	292f	0,08	450k	0,03	621g	0,10
94m	0,10	292f	0,18	451a	0,03	621i	0,04

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
94n	0,10	294h	0,10	451a	0,03	621i	0,10
94n	0,05	295a	0,15	451a	0,05	622g	0,08
94s	0,25	295b	0,06	451g	0,08	622h	0,12
95f	0,10	296g	0,12	451h	0,07	624i	0,03
95f	0,20	296k	0,10	451j	0,04	629c	0,08
95f	0,05	296l	0,06	452f	0,04	629d	0,03
95g	0,05	297f	0,10	452i	0,06	629d	0,08
95g	0,20	297g	0,10	452l	0,03	629f	0,07
95h	0,10	297j	0,12	452p	0,03	629f	0,04
95i	0,10	297j	0,12	453g	0,03	629k	0,03
96a	0,10	297s	0,17	453g	0,03	629l	0,15
96a	0,10	298b	0,24	453g	0,04	629n	0,25
96c	0,10	298c	0,20	453g	0,03	630a	0,08
96c	0,10	299a	0,20	453g	0,05	630a	0,04
96h	0,10	299f	0,10	453g	0,05	630a	0,12
98d	0,40	301d	0,08	453Ag	0,33	630f	0,03
99n	0,07	301d	0,05	455h	0,06	630f	0,03
99o	0,09	301f	0,06	457c	0,10	630g	0,02
101m	0,05	301i	0,20	458g	0,07	630g	0,10
101o	0,05	301i	0,10	458i	0,06	631g	0,10
102h	0,05	302c	0,10	458i	0,15	631i	0,15
102h	0,05	302d	0,20	458i	0,05	631j	0,03
103b	0,10	303a	0,10	458i	0,09	631k	0,15
103c	0,10	304h	0,13	459a	0,08	632b	0,02
103g	0,25	304Ad	0,08	459a	0,04	632c	0,07
103g	0,05	304Af	0,10	459a	0,09	632d	0,10
103j	0,25	305c	0,10	459a	0,10	632f	0,03
104a	0,10	305c	0,05	459d	0,05	633h	0,05
105a	0,05	305c	0,05	459g	0,04	636c	0,05
105o	0,20	305d	0,13	463h	0,08	636j	0,05
106h	0,10	305h	0,28	463k	0,10	637c	0,15
106i	0,25	305k	0,10	464a	0,06	637c	0,03
110g	0,10	305k	0,08	464a	0,06	637g	0,05
110g	0,15	305Aa	0,08	464a	0,03	638a	0,10
110g	0,10	306k	0,05	464a	0,03	639d	0,05
111f	0,10	306ax	0,12	464b	0,10	640a	0,10
111j	0,20	307j	0,10	464b	0,08	640a	0,15
112a	0,05	307j	0,12	466a	0,07	641d	0,05
113h	0,05	307Aa	0,06	466c	0,08	641d	0,05
114c	0,08	309b	0,04	467d	0,11	641d	0,04
114f	0,06	309f	0,08	467f	0,06	641g	0,05
115a	0,04	309s	0,09	467f	0,04	641h	0,05
115o	0,04	309w	0,07	468b	0,07	642a	0,14
116o	0,04	310k	0,12	469f	0,03	645l	0,10
116o	0,04	311i	0,16	470a	0,03	645b	0,05
119d	0,09	311m	0,15	470b	0,04	647d	0,10
119d	0,14	311Ai	0,08	470b	0,04	647i	0,20
119g	0,09	312c	0,03	472c	0,04	649c	0,08
121j	0,04	312c	0,07	472c	0,03	649i	0,07
121k	0,18	313b	0,04	473a	0,02	649k	0,10
122d	0,20	313b	0,06	473c	0,04	652c	0,12
122h	0,05	313i	0,08	473c	0,03	653k	0,07
122h	0,05	313l	0,13	473c	0,06	653k	0,13
122h	0,05	313m	0,06	473c	0,04	653o	0,03
122m	0,05	314c	0,06	473f	0,02	654l	0,07
123b	0,06	315i	0,08	473g	0,07	655g	0,07
124d	0,12	316w	0,08	473i	0,02	657c	0,04
125k	0,11	316ax	0,03	473i	0,10	657j	0,06
125t	0,22	316cx	0,12	473i	0,03	657j	0,06
126c	0,45	316dx	0,22	473l	0,03	657j	0,07
126p	0,04	316fx	0,22	474a	0,04	657j	0,07

Nadleśnictwo Dobrzany							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
127a	0,04	316gx	0,10	474c	0,05	663o	0,05
127c	0,20	317b	0,03	475g	0,05	665a	0,05
128b	0,30	317j	0,05	475g	0,06	665a	0,05
128b	0,04	319n	0,08	479g	0,03	666i	0,10
128b	0,45	320Af	0,03	480g	0,04	666j	0,05
128b	0,48	320Af	0,20	480j	0,12	666j	0,10
128b	0,48	320Ca	0,03	481d	0,03	666o	0,10
128i	0,09	322j	0,23	482d	0,15	666o	0,05
128j	0,10	323a	0,07	483b	0,06	666p	0,05
128o	0,15	323b	0,28	483b	0,05	666r	0,10
128o	0,10	324g	0,10	483b	0,08	666r	0,15
129l	0,07	324g	0,10	483f	0,10	666cx	0,35
130b	0,03	324Ac	0,15	483f	0,08	669Ad	0,30
130b	0,05	325m	0,25	484c	0,04	669Aax	0,25
130h	0,12	325m	0,20	484g	0,05	670b	0,05
130h	0,10	325x	0,05	484g	0,05	675h	0,05
130h	0,11	326h	0,15	486j	0,15	676a	0,15
130h	0,08	326i	0,05	487a	0,10	677x	0,10
131a	0,03	326j	0,10	488a	0,10	677x	0,10
131a	0,04	326j	0,10	488a	0,10	677cx	0,15
131a	0,03	326Aa	0,15	488c	0,05	677cx	0,05
131d	0,03	326Aa	0,10	489b	0,20	677cx	0,10
131h	0,03	326Aa	0,15	490f	0,25	679i	0,10
131i	0,12	326Aa	0,15	503o	0,05	683c	0,15
131i	0,05	326Ah	0,15	503o	0,05	683d	0,10
131i	0,05	326Aj	0,05	504b	0,25	686h	0,05
131i	0,10	326Al	0,10	506b	0,05	688l	0,05
132a	0,04	326Bd	0,25	506b	0,05	688l	0,10
132a	0,05	327f	0,05	506b	0,10	689Aa	0,10
132a	0,12	327Bi	0,20	506b	0,10	689Ai	0,10
132a	0,06	327Bl	0,15	506d	0,10	691Bh	0,10
132d	0,13	327Bp	0,05	510l	0,05	692h	0,05
132f	0,15	327Cc	0,20	510p	0,05	694s	0,05
132f	0,08	327Cc	0,20	513j	0,20	697a	0,10
132h	0,03	327Cd	0,05	514a	0,05	698g	0,05
132h	0,04	327Cf	0,10	514o	0,05	698g	0,05
132h	0,05	327Cg	0,35	516d	0,10	699g	0,10
132j	0,25	327Ch	0,05	517b	0,06	701w	0,10
132m	0,04	329Bc	0,05	518b	0,10	703d	0,05
132m	0,10	329Bd	0,05	518d	0,12	703g	0,05
132m	0,08	329Bd	0,05	518g	0,12	704g	0,05
132o	0,03	329Bd	0,05	519i	0,06	704j	0,05
133b	0,03	330Ab	0,10	519i	0,04	704m	0,05
133b	0,04	332j	0,05	519i	0,08	707d	0,05
133b	0,05	339Ah	0,05	519i	0,12		
133b	0,08	339Aj	0,07	520m	0,24		
133b	0,10	339Aj	0,05	521g	0,15		

- **Źródłiska**

Źródła, naturalne wycieki wodne występują w formie enklaw na olsach, olsach jesionowych, lasach wilgotnych, lasach świeżych, na zboczach, skarpach itp.

Tab.48. Wykaz stwierdzonych źródeł.

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Liczba
1.	18b	SE	1
2.	388d	NW	1

Wskazania ochronne dla źródeł:

- w pobliżu źródeł rezygnować z zabiegów hodowlanych;
- w przypadku drzewostanów zakwalifikowanych do użytkowania rębego wokół źródeł pozostawiać pas ochronny szer. 20- 30 m;
- chronić w czasie zrywki drewna.

- **Wyłączone drzewostany nasienne**

Na terenie Nadleśnictwa Dobrzany wyłączone drzewostany nasienne zajmują dwa wydzielania o łącznej powierzchni 7,72 ha:

- 467i – 2,01 ha, Bk 115 lat, rok uznania 1996;
- 468c – 5,71 ha Bk 115 lat, rok uznania 1996.

Powierzchnia i lokalizacja WDN jest zgodna z aktualnym rejestrem wyłączonych drzewostanów nasiennych RDLP w Szczecinie.

- **Drzewa mateczne**

Na terenie nadleśnictwa uznano 39 sztuk drzew matecznych:

Tab.49. Wykaz drzew matecznych w Nadleśnictwie Dobrzany.

Oddz.poddz.	Gat.-liczba	Nr w rej.IBL
543c, 547f, 495b	Bk – 3 szt.	8051, 10081, 8048
482a, 574d	Dbs – 2 szt.	8050, 10082
553b, 445b, 553c, 546j, 603n, 638b, 637b, 636b, 603n,	Dg – 27 szt.	1778, 1779, 1781, 8044, 8045, 8046, 8047, 1774, 1776, 1777, 1782, 4064, 2374, 8040, 8041, 8042, 8043, 2367, 2368, 2369, 2370, 2372, 2363, 2364, 2366, 10083
553a, 553b, 502a	Md – 3 szt.	1297, 1298, 8049
101a	So – 1 szt.	1536
603n	Św – 3 szt.	10084, 10085, 10086
Razem	39	

- **Gospodarcze drzewostany nasienne**

W Nadleśnictwie Dobrzany uznano 306,83 ha gospodarczych drzewostanów nasiennych. Drzewostany te cechuje dobra jakość hodowlana i techniczna.

- **Żubry w Nadleśnictwie Dobrzany**

W roku 2006 Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze rozpoczęło działania nad projektem „Program ochrony żubra w Polsce: rozwój i ochrona stada zachodniopomorskiego”, którego celem miało być stworzenie dwóch satelitarnych stad żubrów.

W projekcie przewidziano realizację następujących zadań:

- utworzenie 2 stad satelitarnych żubrów;
- monitoring telemetryczny nowo utworzonych stad;
- dokarmianie wszystkich żubrów i opieka weterynaryjna w okresie 2008 - 2009.

Pierwszym etapem projektu była budowa zagród aklimatyzacyjnych o powierzchni 4 ha każda, ogrodzonych siatką leśną wzmocnioną poprzeczną żerdzią i zabezpieczonych pastuchem elektrycznym w Nadleśnictwach Dobrzany i Łobez. Zagroda dobrzańska oddalona była od centrum areału wolnego stada żubrów w Nadleśnictwie Mirosławiec o 47 km w linii prostej, zagroda łobeska o 38 km. Odległość między zagrodami (dobrzańską i łobeską) wynosiła 14 km. Dnia 21.03.2008 r. do zagrody w Dobrzanach przywieziono 6 samic żubra z Białowieskiego Parku Narodowego i 2 samce z Nadleśnictwa Niepołomice. Trzy najstarsze osobniki (2 krowy + 1 byk) zostały poddane immobilizacji i założono im obroże telemetryczne GPS. Po 3 miesiącach adaptacji stado (8 sztuk) żubrów zostało uwolnione. Zagroda została rozebrana.

Stado w Nadleśnictwie Dobrzany do września 2008 r. zajęło rewir o powierzchni nie większej niż 3000 ha wokół zagrody adaptacyjnej. Jesienią i zimą stado zaczęło podejmować dalsze wędrówki i zaczęło regularnie żerować na polach uprawnych, wyraźnie unikając paśników. Wykładanie karmy poza paśnikami powodowało najczęściej opuszczenie danego terenu przez żubry. Od grudnia 2008 do kwietnia 2009 żubry z zagrody dobrzańskiej zajęły areał prawie trzykrotnie większy niż latem, rozciągnięty w kierunku wschód – zachód na przestrzeni 16 km. Od stycznia zaczęły podejmować wędrówki w kierunku wschodnim, dwukrotnie wkraczając przy tym w areał drugiego stada. Trzecia „wycieczka” żubrów ze stada dobrzańskiego zakończyła się spotkaniem stad i trwałym połączeniem obu grup. Dość niespodziewanie żubry wybrały jako swój stały rewir ubogie siedliska borowe na sandrze Drawy. W okresie od połączenia stad (30 kwietnia 2009 r.) do sierpnia 2009 r. zwierzęta nie podejmowały prób przejścia do żyznych lasów Nadleśnictwa Dobrzany. Z 7 samic zdolnych

do rozrodu urodziło się 5 cieląt, z których 3 miesiące przeżyło co najmniej 3. Monitorowanie stad utrudnione jest przez wysoką zawodność użytych obroży telemetrycznych²⁷.

11. Cenne obiekty kultury materialnej na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.

Obiekty kultury materialnej na terenie Nadleśnictwa Dobrzany:

- grodzisko wczesnośredniowieczne w rejonie południowo-zachodniego brzegu jeziora Woświn - oddz. 13c, leśnictwo Lublino, gmina Chociwel, pow. 0,30 ha. Obiekt zaewidencjonowany w ramach AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski) pod nr Wieleń Pomorski, stan 2 (AZP 29-14/6), wpisany do rejestru zabytków pod nr 738 (decyzja nr Kl.I.6801/20/72 z dnia 15 grudnia 1972 r.);

- grodzisko wczesnośredniowieczne położone w rejonie jeziora Woświn – oddz. 13d, leśnictwo Lublino, gmina Chociwel, pow. 0,38 ha. Obiekt zaewidencjonowany w ramach AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski) pod nr Wieleń Pomorski, stan 1 (AZP 29-14/5), wpisany do rejestru zabytków jako Cieszyno pod nr 623 (decyzja nr Kl.I.6801/16/69 z dnia 10 grudnia 1969 r.);

- grodzisko wczesnośredniowieczne położone w rejonie jeziora Woświn – oddz. 13k, leśnictwo Lublino, gmina Węgorzyno, pow. 1,26 ha. Obiekt zaewidencjonowany w ramach AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski) pod nr Cieszyno, stan 1 (AZP 29-14/1), wpisany do rejestru zabytków pod nr 622 (decyzja nr Kl.I.6801/16/69 z 10 grudnia 1969 r.);

- grodzisko słowiańskie datowane na IX – X w położone nad jeziorem Karkowo – oddz. 191c, leśnictwo Karkowo, gmina Chociwel, pow. 0,16 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/30/68) z dnia 16 grudnia 1968 r.

- grodzisko słowiańskie datowane na IX – X w – oddz. 217h, leśnictwo Kania, pow. 0,88 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/10/70) z dnia 09 grudnia 1970 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne na wywyższeniu przy rzece Krąpiel – oddz. 232f, leśnictwo Karkowo, pow. 0,97 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/27/71) z dnia 22 listopada 1971 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne o kształcie kolistym, z podgrodzem, nad rzeką Krąpiel – oddz. 233m, leśnictwo Karkowo, pow. 0,89 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/27/71) z dnia 22 listopada 1971 r.

²⁷ Kaliciuk J., Wysocki D., Bereszyński A, Tracz Magda, Tracz Maciej „Nowe stada żubrów w województwie zachodniopomorskim rok po utworzeniu”.

- grodzisko wczesnośredniowieczne – oddz. 284g, leśnictwo Marianowo, pow. 0,66 ha. obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.680129/71) z dnia 10 grudnia 1971 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne z IX – X w, o nieregularnym kształcie, nad rzeką Krąpiel – oddz. 389b, leśnictwo Pęczino, pow. 1,28 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/32/68) z dnia 16 grudnia 1968 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne z IX – X w (wywyższona równina otoczona wałem i fosą) nad jeziorem Linówko – oddz. 403b, leśnictwo Kielno, pow. 1,02 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/28/68) z dnia 16 grudnia 1968 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne z IX – X w, z zachowanymi wałami kamiennoziemnymi – oddz. 453j, leśnictwo Kielno, pow. 0,30 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/27/68) z dnia 16 grudnia 1968 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne/średniowieczne z XI – XIII w, otoczone podwójnym wałem do wysokości 5m, zachowane ślady fosy – oddz. 472d, leśnictwo Kielno, pow. 0,42 ha. Obiekt chroniony decyzją WKZ (Kl.I.6801/26/68) z dnia 16 grudnia 1968 r.

- grodzisko wczesnośredniowieczne położone na rozległym płaskowyzu, majdan lekko wklęsły, wały słabo czytelne, od strony południowej widoczna fosa – oddz. 710n, leśnictwo Suchań, pow. 0,72 ha. obiekt wpisany do księgi rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego pod nr C-2 (Nr KW: SZ1T/00104091/6);

- grodzisko – oddz. 711g, leśnictwo Suchań, pow. 2,01 ha;

- cmentarz – oddz. 191h, leśnictwo Karkowo, pow. 0,48 ha;

- cmentarz – oddz. 21f, leśnictwo Chociwel, pow. 0,53 ha;

- cmentarz – oddz. 77y, leśnictwo Chociwel, pow. 0,16 ha.

12. Inne obiekty kultury materialnej i przyrodnicze zlokalizowane w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Barzkowice – pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z 1229 r. i opisywane są jako własność joannitów. Znajduje się tu zabytkowy zespół pałacowy: dziewiętnastowieczny pałac eklektyczny, rozbudowany w 1911 r., z wyposażeniem architektonicznym o motywach klasycystycznych i neorenesansowych (nr rej. 872 z 21. 06. 1979 r.) oraz park pałacowy (nr rej. A-34 z 14. 04. 2000 r.).

Biała – zabytkowy kościół filialny p.w. MB Bolesnej z końca XV w. (nr rej. 364 z 12. 09. 1958 r.).

Białuń – wieś założona w XIII w jako własność biskupów Schwerińskich. Od średniowiecza do 1945 r. zarządzana była przez 10 różnych właścicieli. Po II wojnie światowej zabudowania pofolwarczne przeszły na własność PGR. We wsi znajduje się zabytkowy, kamiennie-ceglany, gotycki kościół p.w. św. Michała Archaniola (nr rej. 483 z 21. 12. 1963 r.), zbudowany na planie prostokąta, z dobudowaną na początku XX w. drewnianą wieżą. W świątyni znajduje się XIX-wieczny ołtarz oraz witraże z 1909 r. W pobliżu kościoła znajduje się, obecnie nieczynny, cmentarz przykościelny.

Bobrowniki – w centrum wsi wznosi się kamienny kościół z przełomu XV i XVI w p.w. Narodzenia NMP (nr rej. 360 z 12. 09. 1958 r.). Jest to budowla jednosalowa, bez wyodrębnionego prezbiterium. W okresie późniejszym została dobudowana drewniana dzwonnica, która jednak nie tworzy integralnej całości ze świątynią. W miejscowości znajduje się również park dworski z początku XIX w. (nr rej. 998 z 27. 10. 1982 r.).

Bród – we wsi znajdują się: zabytkowy kościół filialny p.w. śś. Piotra i Pawła z 1490 r. i cmentarz przykościelny (nr rej. A-710 z 28. 09. 2010 r.), zespół pałacowy z 2 połowy XIX w., na który składają się pałac (nr rej. 1044 z 25. 09. 1984 r.) i park (nr rej. 973 z 1. 07. 1982 r.).

Bytowo – we wsi znajduje się kościół p.w. św. Wojciecha z XVII w. (nr rej. 469 z 21. 12. 1963 r.). Zachowany zespół pałacowy pochodzący z XIX w.: zrujnowany pałac (nr rej. A-81 z 23. 10. 2001 r.) i park (nr rej. 981 z 02. 07. 1982 r.). Młyn wodny z końca XIX w. (nr rej. 1077 z 20. 12. 1988 r.).

Chlebowo – we wsi zachowały się pozostałości ewangelickiego cmentarza z połowy XVIII w. i cmentarza dawnych właścicieli Chlebowa. Oba cmentarze mocno zdewastowane.

Chociwel – na przełomie X – XII w. istniał tu gród pomorski o czym świadczą pozostałości wczesnośredniowiecznego grodziska (nr rej. 589 z 16. 12. 1968 r.). Prawa miejskie otrzymał w 1338 r. jako własność rodu Wedłów. Do dzisiejszych czasów zachował się dawny układ urbanistyczny. Do rejestru zabytków wpisano teren starego miasta (nr rej. 80 z 27. 02. 1956 r.). W mieście znajduje się również zabytkowy kościół p.w. MB Bolesnej (nr rej. 63 z 30. 07. 1965 r.). Jego budowę rozpoczęto w 1408 r., a ukończono w 1460 r. W miejscowości znajduje się także pałac wzniesiony w latach 60-tych XIX w., przebudowany następnie na przełomie XIX i XX w. (nr rej. 1051 z 22. 03. 1985 r.).

Fot.10. Zabytkowy kościół p.w. MB Bolesnej w Chociwlu. Fot. B. Malecki.

Dalewo – znajdują się tu: ruiny kościoła z XIV w. (nr rej. A-234 z 22. 10. 1957 r.), cmentarz ewangelicki z XIX w. (nr rej. A-1227 z 07. 07. 1993 r.).

Długie – pierwsi osadnicy zamieszkiwali wieś już w okresie starożytności. Znaleźiska archeologiczne świadczą, że na tym obszarze żyli ludzie już w okresie lateńskim, w czasach kultury jastofarskiej, tj. od ok. 6000 r. p.n.e. Do dzisiejszych czasów zachowały się pozostałości wczesnośredniowiecznego grodziska (nr rej. 578 z 16. 12. 1968 r.).

Dobrzany – w miejscowości zachował się zabytkowy kościół, dawniej ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, p.w. św. Michała Archanioła z 1782 r. (nr rej. A-1210 z 19. 03. 1992 r.). Znajdują się tu także domy o budowie ryglowej pochodzące z XVIII i XIX w.

Dolice – we wsi znajduje się zabytkowy kościół poewangelicki, po 1945 r. cerkiew prawosławna, obecnie nieużytkowany (nr rej. A-1178 z 19. 03. 1991 r.). Wzniesiony został prawdopodobnie jednocześnie z lokacją wsi w połowie XVIII w. pierwotnie była to budowla szachulcowa. W 1896 r. na miejscu pierwotnej świątyni wybudowano nową, murowaną. Kościół posadowiony jest pośrodku wsi, stanowi dominantę układu przestrzennego. Obiekt częściowo zdewastowany (m. in. zniszczone witraże, nieszczelne pokrycie). W południowo-

zachodniej części wsi znajduje się nieczynny cmentarz ewangelicki pochodzący z XIX w. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1868 r.

Dzwonowo – pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1248 r. Od średniowiecza do XIX w. stanowiła ona lenno rodziny von Wedel, następnie zaś do 1945 r. majątek kilkakrotnie zmieniał właścicieli, a po zakończeniu II wojny światowej stanowił własność PGR. We wsi zachował się zespół pałacowy, który stanowi pałac (obecnie w ruinie) z XVIII w. (nr rej. A-1357 z 16. 12. 1997 r.) i park z przełomu XVIII i XIX w. (nr rej. A-1363 z 30. 01. 1998 r.). Zabytkowy kościół filialny p.w. św. Jana Ewangelisty z XV w. (nr rej. 359 z 12. 09. 1958 r.).

Gogolewo – dawniej *Pegelow*; przed 1945 r. istniał tu barokowy pałac, rozebrany w okresie powojennym. Do dzisiejszych czasów zachował się kościół, obecnie kościół filialny p.w. MB Częstochowskiej z XV w. (nr rej. 1110 z 30. 10. 1989 r.).

Golina – wieś w kształcie owalnicy. Znajduje się tu kościół p.w. MB Pośredniczki Łask z 1820 r., dwa cenne cmentarze (z XIX i XX w) oraz dom szachulcowy z połowy XIX w. (nr rej. 793 z 28. 12. 1976 r.).

Kamienny Most – zachowany zespół pałacowy z przełomu XIX i XX w., w skład którego wchodzi pałac (nr rej. 1064 z 31. 10. 1984 r.) i park z łąkami i parkiem leśnym (nr rej. 850 z 26. 01. 1979 r.). We wsi znajduje się także nieczynny już cmentarz ewangelicki (nr rej. A-282 z 20. 11. 2006 r.).

Kania – zabytkowy kościół filialny p.w. św. Stanisława Kostki z XV w. (nr rej. 470 z 21. 12. 1963 r.). Zespół pałacowy z XIX w., który stanowi pałac (nr rej. 1047 z 25. 09. 1984 r.) i park z łąkami i parkiem leśnym (nr rej. 977 z 1. 07. 1982 r.). Most kolejowy wąskotorowy nad rzeką Iną (nr rej. A-111 z 21. 12. 2002 r.).

Karkowo – zabytkowy zespół pałacowy z XVIII – XIX w.: ruiny pałacu (nr rej. A-1122 z 27. 04. 1990 r.) i park (nr rej. A-976 z 01. 07. 1982 r.).

Kępno – we wsi zachowany kościół ewangelicki z 1-ej połowy XIX w., obecnie rzymskokatolicki, filialny, p.w. św. Józefa (nr rej. A-1211 z 19. 03. 1992 r.). Wieża szachulcowa z XVIII w. (nr rej. 537 z 22. 12. 1965 r.).

Kicko – kościół filialny p.w. MB Częstochowskiej z XV w. (nr rej. 471 z 21. 12. 1963 r.).

Krzemień - kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, filialny, p.w. Wniebowzięcia NMP z XIX w. (nr rej. A-1212 z 20. 03. 1992 r.).

Krzywnica – kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa z XVI w. (nr rej. 538 z 22. 12. 1965 r.).

Linówko – pochodząca z przełomu XVII i XVIII w. zabytkowa dzwonnica drewniana (wieża) przy kościele p.w. MB Różańcowej (nr rej. A-1213 z 20. 04. 1992 r.). Znajduje się tu malowniczo położony nad jeziorem Linówko park dworski (nr rej. 997 z 27. 10. 1982 r.).

Lisowo – we wsi znajduje się ciekawy kościół p.w. MB Częstochowskiej zbudowany z kamienia polnego, częściowo obrobionego, na planie prostokąta. Nie posiada wieży ani wyodrębnionego prezbiterium. Obok kościoła zachowały się pozostałości po dawnym cmentarzu (nr rej. 975 z 01. 07. 1982 r.) w postaci kilku żeliwnych krzyży nagrobnych. Do rejestru wpisano także park dworski z XIX w. (nr rej. 975 z 01. 07. 1982 r.).

Lutkowo – kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, filialny, p.w. Chrystusa Króla i cmentarz przykościelny (nr rej. A-1321 z 15. 10. 1996 r.).

Łęczycza – pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1523 r., prawdopodobnie ma ona jednak starszy rodowód. We wsi wznosi się kamienny kościół z XV w. p.w. Ofiarowania NMP (nr rej. 95 z 15. 05. 1956 r.). Jest to świątynia jednosalowa, z wieżą, bez wyodrębnionego prezbiterium. Przy kościele znajduje się cmentarz. Całość otoczona jest kamiennym murem, w którym znajduje się brama z gotyckiej cegły i kamienia polnego.

Marianowo – początki wsi sięgają XIII w. We wsi przetrwał, pochodzący z tego okresu, zespół klasztorny cystersów (nr rej. A-1228 z 25. 08. 1993 r.). Z zabudowań klasztornych najlepiej zachowały się do naszych czasów: ceglany gotycki kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP (nr rej. 358 z 12. 09. 1958 r.) z dobudowaną wieżą z 1892 r., na której znajdują się dzwony z 1825 r. i 1890 r., skrzydło klasztorne, budynki gospodarcze, cmentarz przykościelny, ogrodzenie i część ogrodu, z którym rośnie pomnikowy dąb „Sydonia”.

Miałka – zespół dworski z XIX w.: dwór (nr rej. A-1378 z 30. 06. 1998 r.) i park (nr rej. A-982 z 02. 07. 1982 r.).

Nosowo – XV-wieczny kościół filialny p.w. św. Franciszka z Asyżu (nr rej. 1071 z 04. 01. 1988 r.).

Nowa Dąbrowa – jest tu kościół filialny p.w. MB Pocieszenia z XV w, z dobudowaną w 1757 r. wieżą (nr rej. 475 z 21. 12. 1963 r.). Zachował się także zespół pałacowy z XIX w.: pałac (nr rej. A-1081 z 08. 06. 1988 r.) i park (nr rej. 1185 z 31. 05. 1991 r.).

Odargowo – kościół zabytkowy z XV w., filialny, p.w. Przemienienia Pańskiego (nr rej. 476 z 21. 12. 1963 r.).

Ognica – zabytkowy kościół z 1600 r., dawniej ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, filialny, p.w. św. Piotra i Pawła (nr rej. 477 z 21. 12. 1963 r.).

Oświno – park dworski założony na początku XIX w., w stylu krajobrazowym (nr rej. 972 z 01. 07. 1982 r.).

Parlino – we wsi ruiny kościoła z końca XVII w. (nr rej. 369 z 06. 06. 1959 r.) oraz cmentarz przykościelny (nr rej. 1119 z 10. 01. 1990 r.).

Pężino – w X - XI w. istniał tu już gród strażniczy. We wsi znajduje się zabytkowy późnogotycki kościół p.w. Wniebowzięcia NMP (nr rej. 62 z 30. 07. 1955 r.) z XV-XVI w., przebudowany w XX w. Posiada ozdobny szczyt oraz renesansowe epitafia. Zespół zamkowy (nr rej. Kl. V-O/1/55 z 22. 04. 1955 r.): późnogotycki zamek z połowy XVI w., przebudowany w 1853 r. i park z XIX w., w którym znajdują się liczne pomniki przyrody.

Rosowo – na przełomie XV i XVI w. został we wsi wzniesiony kościół p.w. św. Katarzyny (nr rej. 478 z 21. 12. 1963 r.). Jest to świątynia zbudowana na planie prostokąta z kamieni polnych, dekorowana blendami.

Sadłowo – pochodzący z XVI w. kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (nr rej. 479 z 21. 12. 1963 r.).

Słodkowo – we wsi kościół filialny z XV w. p.w. św. Józefa z wieżą drewnianą z XIX w. (nr rej. 539 z 22. 12. 1963 r.).

Słodkówko – XV-wieczny kościół filialny p.w. MB Szkaplerznej, drewniana wieża z XVIII w. (nr rej. 482 z 21. 12. 1963 r.).

Stara Dąbrowa – we wsi mieści się kościół p.w. św. Józefa wzniesiony w XV w. z kamienia polnego. Jest to świątynia późnogotycka, salowa, bez wyodrębnionego prezbiterium. W XIX w. świątynię częściowo przebudowano. Znajduje się tu również zabytkowy zespół dworski z przełomu XVIII i XIX w.: dwór (nr rej. A-1184 z 24. 05. 1991 r.) i park (nr rej. A-1183 z 24. 05. 1991 r.).

Starzyce – park pałacowy, naturalistyczny z XIX w. (nr rej. 979 z 01. 07. 1982 r. oraz B-1027 z 29. 09. 1983 r.).

Strachocin – pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1229 r., kiedy to znajdowała się ona w posiadaniu zakonu joannitów. Wykopy archeologiczne świadczą jednak o wcześniejszym osadnictwie na tym terenie. We wsi warto zobaczyć granitowy kościół z XIII w. odbudowany w latach 1992 – 2003 z ruin oraz cmentarz przykościelny z XIX w. (nr rej. A-1129 z 03. 07. 1990 r.).

Suchanówko – we wsi znajduje się cenny kościół filialny p.w. Chrystusa Króla z XIII w. wraz z przyległym cmentarzem (nr rej. A-1191 z 02. 09. 1991 r.). Zachował się również młyn wodno-elektryczny, szachulcowy, z 1827 r. (nr rej. 778 z 24. 07. 1976 r.).

Suchań – w okresie wczesnośredniowiecznym był tu gród sięgający swymi początkami X w. W 1295 r. książęta pomorscy oficjalnie przekazali te tereny zakonowi joannitów. Prawa miejskie Suchań otrzymał w 1487 r. Do naszych czasów przetrwał pochodzący z XV w.

gotycki kościół p.w. NMP Nieustającej Pomocy (nr rej. 291 z 05. 07. 1958 r.). Zachował się także dawny młyn wodny, obecnie elektryczny, z XIX w. (nr rej. A-143 z 03. 12. 2003 r.).

Sulibórz – osada o metryce średniowiecznej, założona na prawie polskim, na tzw. surowym korzeniu przed 1296 r. jako *Sylber*. Znajduje się tu zabytkowy kościół p.w. św. Wojciecha z XV w., odbudowany z ruin po 1990 r. (nr rej. A-600 z 02. 07. 1990 r.). W świątyni znajduje się dzwon z 1557 r. do rejestru zabytków wpisano także cmentarz przykościelny (nr rej. A-600 z 02. 07. 1990 r.).

Szadzko – zachowane liczne ślady związane z osadnictwem na tym terenie m. in. punkty osadnicze kultury łużyckiej nad jez. Dobrzany (nr rej. 717 i 718 z 14. 12. 1971 r.) i grodzisko wczesnośredniowieczne (nr rej. 678 z 22. 12. 1970 r.). W miejscowości zachowały się ruiny kamienno-ceglanego kościoła z XV w. (nr rej. A-1150 z 01. 10. 1990 r.). Podczas walk w 1945 r. świątynia uległa uszkodzeniu, a jej wyposażenie przeniesiono do kościoła w Odargowie. Pod kościołem znajduje się krypta grobowa rodziny Dewitzów. Na placu przed kościołem znajduje się żeliwny pomnik – obelisk upamiętniający poległych w czasie I wojny światowej mieszkańców Szadzka. W miejscowości znajdują się także pozostałości obronnego zamku z XIV w. (nr rej. A-279 z 28. 09. 2006 r.) z dobrze czytelnymi bastionami, głębokimi fosami i wałami ziemnymi.

Święte – wieś typu owalnicy z centralnie położonym zabytkowym kościołem p.w. św. Antoniego z Padwy (nr rej. 164 z 28. 08. 1956 r.), który wzniesiony został z XV w. przez joannitów. W świątyni znajdują się: wapienna chrzcielnica z przełomu XIII i XIV w. oraz piętnastowieczny tryptyk.

Tolcz – ruiny dworu z 1835 r. (nr rej. 1056 z 25. 09. 1984 r.).

Trzebiatów – znajduje się tu kościół p.w. Narodzenia NMP (nr rej. 235 z 22. 10. 1957 r.), cmentarz przykościelny (nr rej. 1117 z 10. 01. 1990 r.) oraz dawny dwór (obecnie dom) z 1850 r. (nr rej. A-311 z 31. 06. 2007 r.).

Tychowo – wieś średniowieczna, rozplanowana w kształcie owalnicy. Dominującym akcentem miejscowości jest późnogotycki kościół z XV w. p.w. Podwyższenia Krzyża (nr rej. 165 z 28. 08. 1956 r.). Położony jest on w centrum wsi, zbudowany z kamieni narzutowych, salowy, z trójbocznie zamkniętym od wschodu prezbiterium. Częściowo przebudowano go w XIX w., jak również dobudowano wieżę zakończoną latarnią z ośmiobocznym hełmem. We wnętrzu świątyni znajdują się: ołtarz barokowy z 1736 r. oraz ambona renesansowa, nieco zmieniona w 1720 r. do zabytków wsi należy zaliczyć również wiatrak typu holenderskiego zbudowany ok. 1860 r. (nr rej. 799 z 30. 06. 1977 r.) oraz cmentarz, dawniej ewangelicki, obecnie katolicki.

Ulikowo – cmentarzysko kurhanowe (nr rej. 722 z dn. 17. 08. 1972 r.).

Wiechowo – zabytkowy kościół filialny p.w. Miłosierdzia Bożego z XV w. (nr rej. 1110 z 30. 10. 1989 r.).

Żukowo – kościół filialny p.w. św. Antoniego z końca XV w. (nr rej. 363 z 12. 09. 1958 r.).

D. ZAGROŻENIA.

Fot.11. Poważone drzewo. Fot. B. Malecki.

Lasy Nadleśnictwa Dobrzany są narażone na ujemne działanie kilku czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne
- abiotyczne
- antropogeniczne.

Zagadnienie to zostało szczegółowo omówione w Elaboracie.

1. Czynniki biotyczne.

Spośród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządzają:

- grzyby
- owady
- zwierzyna płowa

- **Grzyby**

Najbardziej podatne na zagrożenia od patogenicznych grzybów są drzewostany na gruntach porolnych. Całkowitą powierzchnię występowania chorób powodowanych przez patogeniczne grzyby trudno jest ustalić, gdyż szkody występują z reguły pojedynczo i widoczne są w dłuższym przedziale czasowym. Do najistotniejszych patogenów należą: mączniak dębu, huba korzeni.

- **Owady**

Szkody od owadów zainwentaryzowano na powierzchni 17,44 ha, w czterech wydzieleniach.

- **Zwierzyna płowa**

Spośród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządza zwierzyna płowa w drzewostanach w wieku do 20 lat. szkody wyrządzane przez jelenie i sarny polegają głównie na zgryzaniu sadzonek i spalowaniu drzew. Szkody te dotyczą większości gatunków drzew leśnych. Ochrona upraw i młodników przed zwierzyną polega głównie na grodzeniu upraw. Ważnym elementem jest również utrzymywanie populacji jeleni na odpowiednim poziomie, co czyni powstałe szkody gospodarczo znośnymi.

Na terenie nadleśnictwa zainwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez zwierzynę na ogólnej powierzchni 682,64 ha (215 wydzieleni).

2. Czynniki abiotyczne.

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe znaczenie mają zagrożenia wywołane zmianą stosunków wodnych, silnie wiejącymi wiatrami, w mniejszym stopniu zagrożenia związane z ekstremami temperatur (przymrozki wczesne, późne, okiść, listwy mrozowe itp.).

- **Opady**

Głównym czynnikiem kształtującym, jak i wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów. Susza szczególnie niebezpieczna jest na nowo zakładanych uprawach wiosną i wczesnym latem, powodując znaczne ubytki wysadzanych drzew. W starszych drzewostanach susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe,

szczególnie w drzewostanach iglastych. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew, zwłaszcza starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych. Dążyć należy do hamowania spływu i parowania wody z ekosystemów leśnych poprzez wprowadzanie podsadzeń, pozostawianie pasów ochronnych przy jeziorach, rzekach, źródłiskach, bagnach, utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów wód powierzchniowych tam, gdzie jest to możliwe.

- **Wiatry**

W ostatnich latach wyraźnie wzrosło zagrożenie od silnie wiejących wiatrów. Na pogodowe huśtawki i zawirowania ma wpływ nie tyle ściernie się klimatu morskiego i kontynentalnego, co zmiany klimatyczne będące następstwem zakłócenia bilansu dwutlenku węgla w atmosferze. Zmiany te przyczyniają się do powstania licznych fal huraganowych wiatrów, gwałtownych burz z silnymi wiatrami, gradem.

- **Przymrozki**

Dość poważnym zagrożeniem dla upraw, podrostów i szkółek są przymrozki późne (wiosenne). Są przyczyną obumierania młodych pędów i liści, szczególnie dębów i buków. Zagrożenia te występują corocznie, ale w ostatnich latach nasilają się w związku z przesuwaniem się w kierunku późnej wiosny, a nawet wczesnego lata, terminów występowania pierwszych i ostatnich przymrozków wiosennych.

- **Okiść**

Śnieg najgroźniejsze szkody wyrządza w postaci okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze powyżej 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążenie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody, zwłaszcza w nie pielęgnowanych młodnikach. Osłabione drzewa stanowią dogodne warunki rozwoju szkodników wtórnych i patogenów grzybowych. Aby zapobiec okiści korzystniej jest wykonywać trzebieże częściej i o słabszym nasileniu.

3. Czynniki antropogeniczne.

- **Pożary**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta na terenach atrakcyjnych turystycznie, przy torach kolejowych, drogach publicznych. Warto także wspomnieć, że na obszarach sąsiadujących z lasami dochodzi stosunkowo często, szczególnie w okresie przedwiośnia, do wypalania suchej roślinności trawiastej.

W minionym dziesięcioleciu (2001 – 2010) zanotowano 25 pożarów na łącznej powierzchni 9,60 ha.

- **Zanieczyszczenia powietrza²⁸**

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie zachodniopomorskim jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne i w niewielkim stopniu oddziałują na jakość powietrza atmosferycznego. Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z działalności przemysłowej, emisję z sektora bytowego oraz emisję komunikacyjną ze środków transportu samochodowego.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza. W północnej części – w rejonie pasa nadmorskiego Bałtyku, gdzie występują korzystne warunki przewietrzania i gdzie nie ma zakładów o szczególnej uciążliwości dla powietrza – stężenia zanieczyszczeń są niskie. W części zachodniej województwa, gdzie zlokalizowane są największe punktowe źródła emisji, rejestruje się stężenia wyższe. Najwyższe poziomy substancji zanieczyszczających w powietrzu rejestrowane są w Szczecinie oraz lokalnie, na obszarach o specyficznym położeniu, gdzie istotny wpływ na jakość powietrza ma zarówno emisja niska z ogrzewania mieszkań jak też emisje ze źródeł przemysłowych i transportu samochodowego.

Spośród 11 zanieczyszczeń, objętych oceną pod kątem ochrony zdrowia, dla siedmiu z nich: dwutlenku siarki, benzenu, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu i niklu, nie stwierdzono przekroczeń poziomów stężeń dopuszczalnych i docelowych.

²⁸Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim w 2008 roku. 2009. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Szczecin. <http://www.wios.szczecin.pl/bip/files/>

Podobnie jak w innych rejonach Polski, również w województwie zachodniopomorskim największy problem stanowią zanieczyszczenia pyłowe, głównie drobne cząstki pyłu zawieszonego PM10 oraz zawarty w tym pyłe benzo(a)piren. Największy udział w emisji tych zanieczyszczeń do powietrza ma emisja powierzchniowa, z ogrzewania mieszkań.

Największe ilości zanieczyszczeń pyłowych emitowane są w powiatach: gryfińskim, szczecineckim, aglomeracji szczecińskiej oraz mieście Koszalin, a więc poza zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.

Obserwowany w ostatnich latach rozwój transportu samochodowego sprawia, że również ten sektor jest postrzegany jako zagrożenie dla ludzi i środowiska. Oprócz aglomeracji szczecińskiej i innych większych miast województwa, zagrożenia związane z emisją z transportu samochodowego mogą występować w skali lokalnej na obszarach zabudowanych, przez które przebiegają główne szlaki komunikacyjne.

Zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy nie tylko bezpośrednio pogarszają jakość powietrza w rejonach z intensywnym ruchem drogowym. Biorą także udział w reakcjach fotochemicznych związków azotu i lotnych związków organicznych zachodzących w atmosferze, wpływając na wzrost stężeń ozonu.

W świetle oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w 2008 r. dokonanej pod kątem ochrony roślin obszar województwa zachodniopomorskiego (z wyjątkiem aglomeracji Szczecin) sklasyfikowano jako strefę klasy C, wskazana do opracowania programu ochrony powietrza z powodu przekroczenia poziomu docelowego ozonu w powietrzu.

- **Stan czystości wód**

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zanieczyszczenia pochodzące z następujących źródeł;

- punktowe zrzuty ścieków komunalnych i bytowo-gospodarczych z miejskich i wiejskich systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty ścieków przemysłowych zrzucanych za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty zanieczyszczonych wód opadowych z terenów zurbanizowanych i przemysłowych;

- rozproszone zrzuty ścieków ze zurbanizowanych terenów miejskich i wiejskich nie wyposażonych w systemy kanalizacyjne;
- zanieczyszczenia obszarowe głównie z rolnictwa spowodowane spływami powierzchniowymi zanieczyszczeń zawierających związki biogenne, środki ochrony roślin, z niewłaściwego rolniczego zagospodarowania odchodów zwierzęcych, soków kiszonkowych oraz ścieków bytowo-gospodarczych lub produkcyjnych²⁹.

Stan czystości rzek kontroluje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Spośród rzek, które w latach 2004 – 2007 objęte były badaniami WIOŚ w Szczecinie w zasięgu Nadleśnictwa Dobrzany znajdują się rzeki: Ina, Krąpiel oraz Pęczinka. Zgodnie z opracowanymi przez RZGW Szczecin wykazami, wody tych rzek znajdują się w wykazie wód będących środowiskiem życia ryb łososiowatych (Ina, Krąpiel) i karpowatych (Pęczinka).

W świetle wymagań rozporządzenia w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych tylko wody rzeki Iny w punkcie diagnostycznym Ina poniżej jez. Krzemień spełniają wymagania norm ustalone dla II klasy czystości, odpowiadającej wodom dobrej jakości. Do klasy III, odpowiadającej wodom zadowalającej jakości, zaliczono wody Iny w rejonie Stargardu szczecińskiego oraz wody Krąpieli. Wody rzeki Iny poniżej Recza zaliczono do klasy IV, co odpowiada wodom niezadowalającej jakości. Wskaźnikami obniżającymi jakość wody są: miano Coli oraz wskaźniki zanieczyszczeń powodujących eutrofizację wód będące jej następstwem, zawartość związków azotu, koncentracja chlorofilu „a”, a także barwa wody.

Na żadnym stanowisku pomiarowym nie były dotrzymane normy jakości zdefiniowane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych. Na wszystkich stanowiskach przekraczane były wartości graniczne dla stężeń fosforu ogólnego, azotu azotanowego i BZT₅ (biochemiczne zapotrzebowanie tlenu)³⁰.

²⁹ *Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim w 2008 roku*. 2009. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Szczecin. <http://www.wios.szczecin.pl/bip/>

³⁰ *Program Ochrony Środowiska Powiatu Stargardzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016*. Stargard Szczeciński. 2008.

- **Przedsiębiorstwa mające największy wpływ na jakość środowiska w Nadleśnictwie Dobrzany:**

- Oczyszczalnia komunalna w Stargardzie Szczecińskim;
- Komunalna oczyszczalnia ścieków Chociwel;
- Komunalna oczyszczalnia ścieków Ińsko;
- Oczyszczalnia Dolice;
- Oczyszczalnia Dobrzany;
- Oczyszczalnia Suchań;
- Oczyszczalnia Stara Dąbrowa;
- Przedsiębiorstwo energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Stargardzie Szczecińskim;
- Krajowa Spółka Cukrowa S.A. w Toruniu, Oddz. „Cukrownia Kluczewo” Stargard Szczeciński;

- **Negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze.**

- znaczna presja ludzka na lasy;
- istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt;
- wypalanie ściernisk, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk;
- zaśmiecanie lasu oraz istnienie dzikich wysypisk śmieci;
- niepełne skanalizowanie miejscowości, gromadzenie ścieków w szambach o wątpliwej szczelności oraz ich wylewanie do rowów i rzek;
- spływ do wód środków ochrony roślin i nawozów sztucznych;
- niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich zwiększone dawkowanie na polach;
- niszczenie tablic i urządzeń;
- nielegalne pozyskanie drewna;
- kłusownictwo.

E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE.

Fot.12. Wielogatunkowy drzewostan. Fot. B. Malecki.

1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.

Pełną charakterystykę gospodarki leśnej przedstawia Elaborat Nadleśnictwa Dobrzany.

Na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy, a także przyjętych celów gospodarowania z uwzględnieniem zdolności produkcyjnych siedlisk zastosowano jednostki regulacyjne zwane gospodarstwami (Instrukcja Urządzania Lasu 2003). Są to:

- gospodarstwo specjalne
- gospodarstwo lasów ochronnych
- gospodarstwo zrębowe
- gospodarstwo przerębowo-zrębowe
- gospodarstwo przebudowy

2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.

Tworzenie coraz większej liczby obszarów objętych różnymi formami ochrony, czy też ochrona gatunkowa, jest tylko częścią działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wraz z rozwojem form i metod ochrony przyrody muszą iść w parze działania, które pozwalają korzystać z zasobów przyrody bez wyraźnych szkód, a jednocześnie poprawią jej stan. Zachowanie ciągłości zasobów przyrody i poprawa jej stanu są warunkami determinującymi gospodarkę leśną. W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych;
- stosowanie maszyn i urządzeń napędzanych przez silniki spalinowe z katalizatorami;
- stosowanie bioolei jako smarów silnikowych oraz do smarowania łańcucha w pilarkach;
- unikanie zniszczeń runa i ściółki leśnej m. in. wykonywanie zrywki zimą przy pokrywie śnieżnej lub przy użyciu urządzeń zabezpieczających;
- ochronę stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i cennych podczas trzebieży i innych zabiegów m. in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, przebieg szlaków zrywkowych, pozostawienie kęp starodrzewu;
- dostosowanie okresu pozyskania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lasu od owadów i patogenów grzybowych, wiatru i śniegu oraz możliwości wykorzystania przez zwierzynę kopytną cienkiej kory na drzewach leżących;
- stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz drzewostanów o dużym stopniu naturalności (buczyny, grądy itp.);
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- ochronę i pielęgnację niektórych elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego (parki, aleje, cmentarze, mogiły, itp.);
- otoczenie opieką istniejących, projektowanych i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie proponowanych form ochrony przyrody.

Ponadto na terenie Ińskiego Parku Krajobrazowego powinno się dostosować do zaleceń zawartych w planie ochrony Ińskiego Parku Krajobrazowego, który w odniesieniu do gospodarki leśnej określa następujące sposoby udostępnienia i korzystania z obszarów Parku obowiązujące na całym terenie:

- 1) dopuszcza się prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej z pozostawieniem naturalnych refugium (oczek wodnych, torfowisk, mokradeł, parowów) oraz ochroną siedlisk i drzewostanów cennych faunistycznie i florystycznie;
- 2) zaleca się przebudowę drzewostanów składających się z gatunków obcych i niezgodnych z siedliskiem;
- 3) dopuszcza się usuwanie z lasu martwych drzew i pozostałości po nich wyłącznie w sytuacjach, gdy jest to niezbędne dla ochrony lasu i bezpieczeństwa ludzi;
- 4) dopuszcza się stosowanie środków chemicznych w hodowli i ochronie lasów wyłącznie po wyczerpaniu innych metod (zwłaszcza biologicznych);
- 5) zaleca się konsultacje prowadzenia prac zrębowych w okresie od 1 kwietnia do 31 sierpnia ze służbami ochrony przyrody;
- 6) zaleca się pozostawianie okrajka lasu, to jest ograniczenie do niezbędnych cięć w ramach mniej intensywnych zabiegów hodowlanych w strefie 30 m od zewnętrznej granicy lasu i pozostawianie drzew skrajnych;
- 7) zaleca się traktowanie niżej wymienionych gatunków domieszkowych na terenach leśnych jako „gatunków specjalnej troski” i oszczędzanie ich przy wszelkich cięciach: czereśnia ptasia *Cerasus avium*, dereń świdwa *Cornus sanguinea*, jabłoń dzika *Malus sylvestris*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, szakłak pospolity *Rhamnus catharica*, wiąz *Ulmus sp.* – wszystkie gatunki;
- 8) zaleca się przy wykonywaniu zrębów zupełnych oraz wielkopowierzchniowych rębni częściowych w lasach liściastych zachowywać drzewostan na 3 % dla powierzchni manipulacyjnej powyżej 10 ha i 5 % dla powierzchni do 10 ha w formie biogrup, zwłaszcza w miejscach występowania gatunków chronionych, z dobrze wykształconym runem lub przylegających do miejsc podmokłych;
- 9) zaleca się w gospodarce łowieckiej dążyć do utrzymywania optymalnych stanów zwierzyny łownej w liczebności nie powodującej istotnych szkód gospodarczych;
- 10) zaleca się odtwarzanie i utrzymywanie śródleśnych łąk;
- 11) zaleca się utrzymanie istniejącej nieregularnej granicy rolniczo – leśnej;
- 12) wyklucza się wprowadzanie do lasów inwazyjnych, obcych gatunków drzew i krzewów (robinia akacyjowa *Robinia pseudoacacia*, czeremcha amerykańska *Padus*

serotina, klon jesionolistny *Acer negundo*, dąb czerwony *Quercus rubra*, świdośliwka *Amelanchier sp.*, bez koralowy *Sambucus racemosa*, tawlina jarzębolistna *Sorbaria sorbifolia*, śnieguliczka biała *Symphoricarpos albus*);

- 13) wyklucza się wykonywanie odnowień do skraju torfowisk, oczek wodnych i jezior bez postanowienia co najmniej 5-metrowej strefy bezdrzewnej, umożliwiającej regenerację lub powrót seminaturalnych zbiorowisk otwartych, charakterystycznych dla stref ekotonowych;
- 14) wyklucza się ścinanie drzew i krzewów stanowiących podpory dla bluszczu i wiciokrzewu pomorskiego oraz przecinania pędów bluszczu i wiciokrzewu pomorskiego;
- 15) wyklucza się usuwanie na powierzchniach manipulacyjnych (tj. objętych zabiegami hodowlanymi) wszystkich drzew:
 - a) stanowiących siedlisko bogatej flory epifitycznej;
 - b) o rozmiarach pomnikowych (niezależnie od ich statusu prawnego), tj. osiągających obwód: 320 cm - dęby, buki, 300 cm - sosny, lipy, 250 cm - jawory, jesiony, 200 cm - brzozy, graby, 100 cm - czeremcha zwyczajna, grusza;
 - c) dziuplastych i z gniazdami przekraczającymi 0,4 m średnicy;
- 16) wyklucza się wykonywanie zrębów zupełnych z wyjątkiem:
 - a) drzewostanów sosnowych, świerkowych, olchowych;
 - b) drzewostanów, w których natychmiastowe wycięcie podyktowane jest względami sanitarnymi;
- 17) wyklucza się stosowanie rębni zupełnej, a w lasach liściastych także wielkopowierzchniowych rębni częściowych na zboczach nad jeziorami, mokradłami oraz źródłiskami.

F. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY.

1. Ochrona różnorodności biologicznej.

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Dobrzany, w oparciu o wyżej wymienione dokumenty, zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- pozyskiwać materiał siewny z jak największej liczby osobników oraz z różnych miejsc nadleśnictwa;
- ograniczać neofity oraz promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do typów siedliskowych lasu, ważne jest by gatunki liściaste osiągały maksymalny udział;
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i gospodarczym typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- przywracanie naturalnego stanu w przypadku siedlisk zniekształconych;
- dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- sadzenie na większą skalę gatunków drzew owocowych, wiązów, klonów, lipy drobnolistnej, dęba szypułkowego, cisa pospolitego, jarzębów w odnowieniach, uzupełnieniach, dolesieniach;
- pozostawienie w lesie jak największej biomasy (części stojących drzew martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory) jako jednego z czynników bioróżnorodności o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu (zakaz palenia gałęzi na powierzchniach zrębowych) oraz nie przyczynia się do eutrofizacji siedlisk w miejscach niepożądanych;
- zachowanie w lasach jak największej liczby starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewu, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól

rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;

- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych;
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk, wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- unikać zalesiania śródleśnych łąk, bagien, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (zachowanie bogactwa i różnorodności krajobrazowej), granice lasów powinny mieć charakter łagodny i w miarę możliwości nie załamywać się pod kątem prostym lub ostrym;
- wywieszanie drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni przeznaczonych do naturalnej sukcesji;
- ochronę gleb leśnych;
- udostępnienie wlotów i wejść do niezamieszkałych budynków dla sów, nietoperzy;
- w ramach zagospodarowania łowiska proponuje się wykaszanie łąk śródleśnych, co najmniej raz na dwa lata, stosując tzw. koszenie wczesnojesienne – ściółkowe, po 15 sierpnia;
- uczestniczyć w procesie zachowania i przywracania drożności korytarzy ekologicznych.

2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody.

Zaleca się:

- ochronę istniejących, projektowanych i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych (zgodnie z przepisami prawa);
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- obiektom zaproponowanym do ochrony prawnej zapewnić ochronę także przed wprowadzeniem tej ochrony;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk chronionych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;

- przed przystąpieniem do czynności gospodarczych należy przeprowadzić ocenę ich wpływu na populacje roślin chronionych i zagrożonych występujących w danym wydzieleniu;
- przestrzeganie obowiązujących regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd);
- proponowanie do wyznaczenia kolejnych stref ochronnych dla ptaków, monitorowanie już istniejących. W rezerwatach, gdzie nie wyznacza się stref, prowadzić zabiegi ochronne tak, jakby one istniały.

3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin naczyniowych.

W stosunku do gatunków roślin, których indywidualne stanowiska są wymienione w Programie, zaleca się:

- upowszechnianie wiedzy o tych gatunkach roślin (ich wymaganiach ekologicznych, stwierdzonych stanowiskach) wśród pracowników służby leśnej w nadleśnictwie;
- wymienianie stanowisk tych gatunków w waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa i coroczną aktualizację tej waloryzacji;
- regularne monitorowanie stanowisk najcenniejszych i najrzadszych roślin na terenie nadleśnictwa, śledzenie rozwoju ich populacji;
- eliminowanie gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańska) zagrażających bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;
- wykonywanie jakichkolwiek zabiegów pielęgnacyjnych tak, by nie szkodziły one cennym elementom miejscowej flory. Należy stosować zasadę oszczędzania wszystkich osobników gatunków cennych na naturalnych stanowiskach;
- wykonanie jakichkolwiek czynności gospodarczych w wydzieleniu ze stanowiskami cennych roślin powinno być poprzedzone oceną wpływu tych czynności na populacje gatunków.

4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.

- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa

leżące na dnie lasu, jak też pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowli lasu. Zwraca się uwagę na indywidualne traktowanie każdego drzewostanu i dążenie do kompromisu z wymaganiami ochrony lasu.

- Pozostawiać w miarę możliwości stare, grube drzewa na terenie nadleśnictwa.
- Chronić drzewa wskazane w niniejszym programie jako cenne (nie wycinać, nie uszkadzać, nie wprowadzać istotnych zmian w ich otoczeniu), prowadzić ich bieżącą inwentaryzację.
- Chronić drzewostany wskazane jako drzewostany cenne (w stosunku do nich stosować ochronę zachowawczą).
- Chronić powierzchnie uznane za ostoje ksylobiontów.

5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.

- Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew o rozmiarach pomnikowych oraz drzew o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szczytłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew.). Informacje na temat rozmieszczenia takich drzew należy gromadzić w bazie danych nadleśnictwa.

- Istniejące pomniki przyrody na terenie nadleśnictwa są w bardzo dobrym i dobrym stanie zdrowotnym (1 i 2 stopień w skali Pacyniaka i Smólskiego), w związku z tym nie wymagają zabiegów ochronnych. Zaleca się jednak monitorowanie stanu zachowania tych drzew i w zależności od potrzeb, podjęcie odpowiednich działań ochronnych.

- Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, składować odpadów zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawić na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.

- Należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

- W czasie wykonywania cięć rębnych należy pozostawiać drzewa reprezentujące pełną zmienność drzewostanu.

6. Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców.

- Zgłaszanie do służb ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych.
- Należy przestrzegać obowiązujących regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochrony gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Bezwzględnie chronić drzewa dziuplaste. W drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.

7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców.

- Na skraju lasu realizować biologiczną zabudowę granicy lasu wprowadzając od zewnętrznej strony granicy pas krzewów i co najmniej 3 – 4 m szeroki pas do spontanicznego rozwoju zbiorowisk okrajowych.
- Na „ciepłych” siedliskach i w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie usuwać drzew i krzewów rodzimych gatunków liściastych, wykazujących objawy osłabienia i zamierania, w tym szczególnie dębów, buków, klonów i wiązów. Pozostawiać martwe drzewa, w tym zwłaszcza wszystkie grube i eksponowane na nasłonecznienie. Jeżeli to możliwe odsłaniać na takich siedliskach pozostałości martwych, grubych drzew, eksponując je na nasłonecznienie. Mikrosiedliska takie są potencjalnymi biotopami cennych gatunków chrząszczy.
- Dbać o zachowanie pełni bogactwa gatunkowego dendroflory ekosystemów leśnych. Pozostawiać wszystkie spontanicznie pojawiające się gatunki domieszkowe, w tym także osikę. Wprowadzać domieszki zgodne z naturalnymi składami gatunkowymi drzewostanów.
- Chronić wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych.
- Chronić stare drzewa owocowe.

- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu jak i pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowlano-ochronnych.

- W miarę możliwości pozostawiać stare i grube drzewa na terenie nadleśnictwa, chronić je. Chronić drzewostany wskazane jako cenne (w stosunku do nich prowadzić ochronę zachowawczą).

- Tolerować obecność osiki, także w sąsiedztwie drzewostanów sosnowych.

8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach.

- Chronić pozostałości dawnych cmentarzy. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- Proponuje się oznakowanie grodzisk i kurhanów, które w terenie są mało widoczne poprzez ustawienie pojedynczych tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.

- W waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.

- Pojedyncze drzewa gatunków egzotycznych (daglezja, kasztanowiec, żywotnik i in. znajdujące się na terenie nadleśnictwa) należy traktować jako pamiątki kultury leśnej

i poddawać ochronie polegającej na pozostawianiu tych drzew w cięciach pielęgnacyjnych i rębnych.

- Chronić stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.
- W parkach wiejskich chronić stare drzewa oraz elementy runa. W razie konieczności uporządkować, ograniczyć nadmierny rozwój podszytu, wprowadzać nowe nasadzenia, udrożnić ścieżki będące elementami kompozycji parkowej.

9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogeniczych w lasach.

Zaleca się:

- zachowanie warunków wodnych nadleśnictwa poprzez:
 - utrzymanie naturalnego poziomu wód gruntowych;
 - przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych na odwodnionych torfowiskach;
 - utrzymanie naturalnego charakteru brzegów jezior, bagien, cieków, rzek;
 - zachowanie i ochronę istniejących torfowisk i mokradeł.
- pozostawienie w trakcie cięć rębnych min. 30 m pas starodrzewu wzdłuż bagien, zbiorników i cieków wodnych oraz innych mokradeł;
- ochronę źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych poprzez pozostawienie w najbliższym otoczeniu (min. 30 m) i traktowanie go jako otuliny; ewidencjonowanie kolejnych zidentyfikowanych i uznanie za podlegające ochronie;
- wyłączenie z użytkowania rębnych drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach;

10. Kształtowanie strefy ekotonowej.

W lasach Nadleśnictwa Dobrzany zaleca się pozostawienie w trakcie cięć rębnych 30 – 50 m pas drzewostanu wzdłuż użytków rolnych, ważniejszych dróg publicznych, bagien, zbiorników i cieków wodnych. Ponadto należy dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej, ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników do wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

11. Zalesienia porolne.

Racjonalna gospodarka leśna i ochrona przyrody ściśle powiązane są z wielkością i kształtem kompleksu leśnego. Jednym ze sposobów ochrony szaty roślinnej jest planowanie, w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zalesień i zadrzewień.

Poprzez zalesienia powiększa się zasoby przyrodnicze i drzewne, racjonalnie wykorzystuje się gleby o słabej bonitacji i rekultywuje tereny przekształcone, a także poprawia się stosunki wodne.

Grunty mało przydatne do produkcji rolnej to:

- gleby rolniczo nieprzydatne i grunty orne niskich klas bonitacji (V i VI), zwłaszcza znajdujące się w strefach alimentacji poziomu użytkowego wód podziemnych, w strefach wododziałowych i na terenach zagrożonych erozją;
- tereny słabych gleb przylegające bezpośrednio do kompleksów leśnych (wyrównanie granicy polno-leśnej).

Tereny do zalesienia typują gminy.

Wyłącza się z zalesień:

- torfowiska, tereny podmokłe – wszelkie nieużytki naturalne;
- skarpy z roślinnością kserotermiczną;
- tereny udokumentowanych złóż surowców mineralnych i tereny o pozytywnych wynikach zwiadów geologicznych za kruszywem mineralnym;
- tereny przeznaczone dla przemysłu opartego na miejscowej bazie surowcowej, którego działalność nie powoduje degradacji środowiska przyrodniczego (głównie dotyczy zanieczyszczenia wód);
- tereny położone w obszarach Natura 2000;
- siedliska przyrodnicze.

Przed przekwalifikowaniem gruntu na grunt przeznaczony do zalesienia konieczna jest ścisła współpraca między organami zajmującymi się ochroną środowiska, poszczególnymi gminami i nadleśnictwem w celu przeprowadzenia ich z możliwie największą korzyścią dla przyrody (ochrona ewentualnych stanowisk cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt, cennych zbiorowisk) i gospodarki.

12. Promocja i edukacja ekologiczna.

Fot.13. Tablica informacyjna Nadleśnictwa Dobrzany. Fot. B. Małcki.

PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA W NADLEŚNICTWIE DOBRZANY na lata 2011 – 2020 – projekt przekazany do zatwierdzenia przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, zawiera podsumowanie dotychczasowej działalności edukacyjnej oraz określa zadania pozwalające osiągnąć wyznaczone cele w zakresie rozwoju świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zgodnie z w/w programem promocję i edukację leśną społeczeństwa na terenie administracyjnym Nadleśnictwa Dobrzany należy prowadzić na bazie naturalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych nadleśnictwa, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury edukacyjnej.

Działalność edukacyjna ukierunkowana jest na następujące grupy odbiorców:

- przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich;
- turyści wypoczywający na terenie ośrodków wypoczynkowych, pól namiotowych;
- społeczeństwo lokalne.

Na spotkaniach edukacyjnych, pogadankach, wycieczkach do lasu przedstawia się jak ważny jest las, jak wygląda praca leśnika, jak korzystać z lasu nie czyniąc w nim szkody, ucząc i bawiąc jednocześnie.

Obiekty edukacji leśnej Nadleśnictwa Dobrzany:

- ścieżka edukacyjna „Sierakowo” o charakterze przyrodniczo-leśnym, w kształcie pętli o długości 2,2 km, położona nad jez. Sierakowskim. Wyposażona jest w tablice informacyjne i tematyczne. Ze względu na duży stopień uszkodzenia obiektów ścieżkę planuje się przenieść na teren szkółki leśnej;
- punkt edukacyjny „Karkowo” o charakterze przyrodniczo-leśnym. Wyposażony jest w parking, wiatę z ławami i stołami, miejsce na ognisko oraz tablice tematyczne;
- szkółka leśna , która niejednokrotnie jest stałym punktem wycieczek dydaktycznych i poznawczych;
- planowane jest utworzenie tzw. „Zielonej klasy” oraz utworzenie ścieżki edukacyjnej nad rzeką Karpiel (wspólnie z Forum Chociwelskim i Gminą Chociwel).

W realizacji zadań edukacyjnych bardzo ważna jest współpraca z samorządami, instytucjami oraz organizacjami z terenu działania nadleśnictwa. Nadleśnictwo powinno także podejmować działania w kierunku pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu edukacji leśnej społeczeństwa.

Program opracowała:

Magdalena Małecka

Mapy:

Waldemar Grzesiek

MAPY PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Do Programu sporządzono mapy walorów przyrodniczo – kulturowych w skali 1 : 25 000.

WYKAZ STANOWISK GATUNKÓW CHRONIONYCH

Do Programu sporządzono (jako osobny tom) „Wykaz stanowisk gatunków grzybów, roślin i zwierząt chronionych, rzadkich zagrożonych oraz lokalizacja stref ochrony zwierząt” .

SPIS AKTÓW PRAWNYCH

Dyrektywa Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. tzw. Dyrektywa Ptasia, w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. tzw. Dyrektywa Siedliskowa, w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy Dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (dokument nr C (2010) 9669) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L33 z dnia 8 lutego 2011 r.).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25 z 4 lutego 2011 r., poz. 133).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r. Nr 60, poz. 533).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu (Dz. U. z 2005 r. Nr 256, poz. 2151).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko żyjących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237) na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765).

Rozporządzenie Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96 z dnia 26.11.2008 r., poz. 2078).

Rozporządzenie Nr 48/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96, poz. 2079).

Rozporządzenie Nr 10/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Ozy Kiczarowskie” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 113, poz. 1931).

Rozporządzenie Nr 75/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 31 października 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Ozy Kiczarowskie” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 113, poz. 1931).

Rozporządzenie Nr 62/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Krzemieńskie Źródlika (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 108 z dnia 8.XI.2007 r., poz. 1863).

Rozporządzenie Nr 74/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 29 października 2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Bórbagno Miałka” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 108 z dnia 8.XI.2007 r., poz. 1875).

Rozporządzenie Nr 124/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Gogolewo” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 114, poz. 2170).

Rozporządzenie Nr 14/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie Ińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 64 z dnia 11 sierpnia 2005 r., poz. 1377).

Rozporządzenie Nr 36/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie planu ochrony Ińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92 z 2005 r., poz. 1874).

Rozporządzenie Wojewody Zachodniopomorskiego Nr 2/99 z dnia 30 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Gorzowskiego, Wojewodę Koszalińskiego, Wojewodę Pilskiego, Wojewodę Słupskiego oraz Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zach. z 1999 r. Nr 7, poz. 71).

Uchwała Nr XXXI/198/09 Rady Gminy w Marianowie z dnia 25 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 65, poz. 1770).

Uchwała Nr XVII/162/2008 Rady Miejskiej w Ińsku z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 60, poz. 1357).

Uchwała Nr XXXVI/244/2006 Rady Gminy Stara Dąbrowa z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie ustanowienia drzew za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 92, poz. 1727).

Uchwała Nr XXXIII/226/06 Rady Gminy w Starej Dąbrowie z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie utworzenia Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego „Parlino-Lęczyca”

położonego na terenie gminy w Starej Dąbrowie (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 46 z 2006 r., poz. 838).

Uchwała Nr XXXVIII/272/2006 Rady Gminy Stargard Szczeciński z dnia 26 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 84, poz. 1505).

Uchwała Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 66, poz. 1804).

Ustawa o lasach z 28 września 1991 r. (tekst jednolity – Dz. U. Nr 45 z 2005 r., poz. 435, z późniejszymi zmianami).

Ustawa o Ochronie Przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880), tekst jednolity z dnia 25 sierpnia 2009 r. (Dz. U. Nr 151, poz. 1220).

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 kwietnia 1985 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 7 z 23.IV.1985 r., poz. 60).

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 maja 1974 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 20 z 1974 r., poz. 121).

Zarządzenie Nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11 maja 1999 r. (zn. spr. ZG-7120-2/99), zmieniające Zarządzenie Nr 11 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych (zn. spr. ZZ-710-13/95).

Zarządzenie Nr 25/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Głowacz”.

PIŚMIENNICTWO

- Atlas hydrologiczny Polski*. IMiGW. Wyd. Geolog. Warszawa 1987 r.
- Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa. 1994.
- Baraniecki J. (red.). *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*. 2005. <http://www.bip.um-zachodniopomorskie.pl>
- Elaborat glebowo – siedliskowy Nadleśnictwa Dobrzany*. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 1999.
- Elaborat Nadleśnictwa Dobrzany*. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2001.
- Głowaciński Z. (red.) *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce*. PWN. Warszawa. 2002.
- Głowacki Z., Nowacki J. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. 2004.
- Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.
- Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie*. Warszawa. 1996.
- Instrukcja urządzania lasu*. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa. 2003.
- Jańczak J. (red.) *Atlas jezior Polski*. Bogucki Wyd. Nauk. Poznań. 1997.
- Jasnowska J., Jasnowski M. *Zagrożone gatunki flory torfowisk*. (w:) *Chrońmy Przyr. Pol.* 33. (4) 1977.
- Kaczanowska M. (red.) *Przyroda Pomorza Zachodniego*. Oficyna In Plus. Szczecin. 2002.
- Kaliciuk J., Wysocki D., Bereszyński A., Tracz Magda, Tracz Maciej. *Nowe stada żubrów w województwie zachodniopomorskim rok po utworzeniu*.
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (red.). *Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe*. PAN. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Instytut Ochrony Przyrody. Kraków. 2001.
- Komputerowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP)*. <http://www.gridw.pl>
- Kondracki J. *Geografia regionalna Polski*. PWN. Warszawa. 2001.
- Liro A. (red.). *Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA*. Fundacja IUCN Poland. Warszawa. 1995.
- Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1 : 2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa. 1994.
- Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa. 1995.

- Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*. PWN. Warszawa. 2001.
- Pawlaczyk P. *Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych – propozycja społeczna*. 2008. <http://www.kp.org.pl>
- Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – praca zbiorowa*. Warszawa. 2004.
- Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006 – 2007*. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Szczecin. 2008. <http://www.wios.szczecin.pl>
- Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego*. Urząd Statystyczny. Szczecin. 2008.
- Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim w 2008 r.* Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Szczecin. 2009. <http://www.wios.szczecin.pl>
- Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 50000 (arkusze Szczecin, Świdwin)*. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa. 1999.
- Trampler T. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna na podstawach ekologiczno – fizjograficznych*. PWRiL. Warszawa. 1990.
- Wiśniewski J., Gwiazdowicz D.J. *Ochrona przyrody*. Wydawnictwo AR im. A. Cieszkowskiego. Poznań. 2004.
- Wojewoda W., Ławrynowicz M. *Czerwona Lista Grzybów Wielkoowocnikowych Zagrożonych w Polsce*. 2006. <http://www.grzyby.pl>
- Woś A. *Klimat Polski*. PWN. Warszawa. 1999.
- Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8) (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa. 1994.
- Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2009 r.* BULiGL. Warszawa. 2009.
- Zaręba R. *Puszcze, bory i lasy Polski*. PWRiL. Warszawa. 1986.
- Zasady Hodowli Lasu*. Ośrodek Rozwojowo – Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu. Warszawa. 2003.

WYKAZ TABEL

Tab. 1. Dane meteorologiczne.	16
Tab. 2. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Dobrzany.	18
Tab. 3. Zestawienie grup funkcji lasu w Nadleśnictwie Dobrzany.	18
Tab. 4. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu.	19
Tab. 5. Charakterystyka kompleksów leśnych.	19
Tab. 6. Ogólna charakterystyka rezerwatów.	27
Tab. 7. Zestawienie powierzchni Ińskiego Parku Krajobrazowego.	31
Tab. 8. Zestawienie powierzchni OChK „D”- Choszczno – Drawno.	32
Tab. 9. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Dobrzany.	35
Tab. 10. Zestawienie wspólnych powierzchni obszarów Natura 2000.	36
Tab. 11. Zestawienie powierzchni PLH 320004.	36
Tab. 12. Zestawienie powierzchni PLH 320005.	40
Tab. 13. Zestawienie powierzchni PLH 320067.	43
Tab. 14. Zestawienie powierzchni PLB 320008.	46
Tab. 15. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.	50
Tab. 16. Wykaz proponowanych pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.	52
Tab. 17. Wykaz użytków ekologicznych istniejących na gruntach Nadleśnictwa Dobrzany.	54
Tab. 18. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach innej własności, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Dobrzany.	55
Tab. 19. Użytki ekologiczne – proponowane.	56
Tab. 20. Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe proponowane w Nadleśnictwie Dobrzany.	57
Tab. 21. Stanowisko dokumentacyjne proponowane w Nadleśnictwie Dobrzany.	58
Tab. 22. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów.	60
Tab. 23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.	61
Tab. 24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt.	64

Tab. 25. zestawienie powierzchni rzeczywistej stref ochrony w Nadleśnictwie Dobrzany.	70
Tab. 26. Gospodarstwo specjalne.	71
Tab. 27. Lasy ochronne.	72
Tab. 28. Zestawienie powierzchni rezerwatów, lasów ochronnych i pozostałych.	72
Tab. 29. Zestawienie siedliskowych typów lasu.	82
Tab. 30. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego.	84
Tab. 31. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.	85
Tab. 32. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.	87
Tab. 33. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.	88
Tab. 34. Zestawienie powierzchni [ha] wg grup typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych.	91
Tab. 35. Zestawienie powierzchni [ha] wg form degeneracji lasu – borowacenie.	93
Tab. 36. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.	96
Tab. 37. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.	98
Tab. 38. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Dobrzany podlegających ochronie.	100
Tab. 39. Gospodarcze typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych – proponowane do stosowania w RDLP w Szczecinie.	103
Tab. 40. Ostoje ksylobiontów w Nadleśnictwie Dobrzany.	105
Tab. 41. Wykaz wydziełów, w których zaproponowano tzw. refugia.	105
Tab. 42. Zestawienie zbiorcze zadrzewień.	119
Tab. 43. Zestawienie remiz.	120
Tab. 44. Zestawienie remiz – powierzchni nie tworzących osobnych wydziełów.	121
Tab. 45. Wykaz gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji.	122
Tab. 46. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Dobrzany.	124
Tab. 47. Wykaz bagien nie stanowiących wydziełów w Nadleśnictwie Dobrzany.	128
Tab. 48. Wykaz stwierdzonych źródeł.	133
Tab. 49. Wykaz drzew matecznych w Nadleśnictwie Dobrzany.	134

WYKAZ RYCIN

Ryc. 1. Podział Nadleśnictwa Dobrzany na leśnictwa.	12
Ryc. 2. Granice rezerwatu przyrody „Głowacz”.	22
Ryc. 3. Granice rezerwatu przyrody „Krzemieńskie Źródlika”.	24
Ryc. 4. Granice rezerwatu przyrody „Bórbagno Miałka”.	26
Ryc. 5. Położenie Ińskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny na tle Nadleśnictwa Dobrzany.	30
Ryc. 6. Położenie OChK „D” – Choszczno-Drawno na tle Nadleśnictwa Dobrzany.	33
Ryc. 7. Położenie Nadleśnictwa Dobrzany na tle obszarów Natura 2000.	35
Ryc. 8. Położenie obszaru PLH 320004 Dolina Iny koło Recza.	37
Ryc. 9 . Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320004 Dolina Iny koło Recza (wg SDF).	37
Ryc. 10. Położenie obszaru PLH 320005 Dolina Krąpieli.	40
Ryc. 11. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320005 Dolina Krąpieli (wg SDF).	41
Ryc. 12. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLH 320067 Pojezierze Ińskie (wg SDF).	43
Ryc. 13. Położenie obszaru PLH 320067 Pojezierze Ińskie.	44
Ryc. 14. Położenie obszaru PLB 320008 Ostoja Ińska.	48
Ryc. 15. Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLB 320008 Ostoja Ińska (wg SDF).	48
Ryc. 16. Fragment mapy geologicznej.	75
Ryc. 17. Struktura typów gleb.	76
Ryc. 18. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/.	77
Ryc. 19. Fragment mapy hydrograficznej Polski.	78
Ryc. 20. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski (fragment).	79
Ryc. 21. Struktura typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Dobrzany.	83
Ryc. 22. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Dobrzany.	84
Ryc. 23. Budowa pionowa w Nadleśnictwie Dobrzany.	86
Ryc. 24. Struktura pochodzenia drzewostanów w Nadleśnictwie Dobrzany.	87
Ryc. 25. Ocena zgodności składu gatunkowego.	90
Ryc. 26. Formy stanu siedliska.	92
Ryc. 27. Borowacenie w Nadleśnictwie Dobrzany.	93
Ryc. 28. Neofityzacja w Nadleśnictwie Dobrzany (% powierzchni spośród ogółu powierzchni wydzieleń, w których występują neofity).	95

WYKAZ FOTOGRAFI

Fot. 1. Siedziba Nadleśnictwa Dobrzany.	11
Fot. 2. Tablica przy użytku ekologicznym.	20
Fot. 3. Tablica informacyjna w rezerwacie „Głowacz”.	23
Fot. 4. Tablica urzędowa i tablica informacyjna w rezerwacie „Krzemieńskie Źródlika”.	25
Fot. 5. Fragment rezerwatu przyrody „Krzemieńskie Źródlika”.	25
Fot. 6. Użytek ekologiczny „Bagno Ciszewo”.	55
Fot. 7. Szczawik zajęczy <i>Oxalis acetosella</i> .	60
Fot. 8. Cenne drzewo – dąb szypułkowy.	99
Fot. 9. Bagno.	124
Fot. 10. Zabytkowy kościół p.w. MB Bolesnej w Chociwlu.	139
Fot. 11. Powalone drzewo.	145
Fot. 12. Wielogatunkowy drzewostan.	151
Fot. 13. Tablica informacyjna Nadleśnictwa Dobrzany.	163

KRONIKA

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. wykaz siedlisk przyrodniczych zinwentaryzowanych na terenie Nadleśnictwa Dobrzany.

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	3150	B	114b
		B	124i
		B	98o
		B	550d
		A	511j
		B	523c
		B	528m
		B	530c
		B	531b
		A	563f
		B	594j
		A	609g
B	394Ab		
Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	3160	A	2a
		A	517k
		A	521b
		B	662b
Nizowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	6510	B	472g
		B	473k
		B	542a
		B	543a
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	7140	C	1g
		B	2a
		B	2f
		B	3b
		B	69i
		B	127l
		B	128k
		B	91g
		A	184f
		B	184l
		B	184m
		B	187d
		B	188a
		B	188f
		B	191d
		B	192a
		B	405m
		B	406j
		B	406l
		B	417a
		B	431j
		B	433j
		B	434k
C	517f		
B	517k		
A	521b		
C	570f		
C	570h		
C	571i		
C	592d		
C	306r		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	327d
		C	603o
		B	662b
		B	662c
		B	20h
		B	21d
		B	5l
		B	5x
		B	6a
		B	6b
		B	6c
		B	7c
		B	7d
		B	77y
		B	140a
		B	143i
		B	144a
		B	145s
		B	148k
		B	151i
		B	151j
		B	156b
		B	156j
		B	156s
		B	161m
		B	161n
		B	162k
		B	163g
		C	166c
		C	166f
		C	166h
		B	219Am
		B	220a
		C	220b
		B	226k
		B	227c
		B	227d
		B	114j
		B	118a
		B	118k
		B	12j
		B	123m
		B	125d
		B	125g
		B	125i
		B	125r
		B	126f
		C	128i
		B	15c
		B	15l
		B	15o
		B	16a
		B	18b
		C	33b
		B	35g
		B	38a
		B	38c
		C	59l
		B	60a
		B	60b
		C	60g
		C	60h

Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)

9160

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	60m
		C	89k
		B	186h
		B	201c
		B	212f
		B	212l
		B	230c
		B	230d
		B	230g
		C	230j
		B	230k
		B	232a
		B	233a
		B	233b
		B	235h
		B	420k
		B	405g
		B	406g
		B	430f
		B	445i
		B	451i
		C	453i
		B	453k
		B	473j
		B	542f
		B	546g
		B	551i
		C	260d
		C	260g
		C	261n
		C	263f
		C	263h
		B	268f
		B	270b
		B	270d
		B	271h
		C	272d
		B	273h
		B	273i
		B	275i
		B	283f
		B	284h
		B	284o
		B	291d
		C	304b
		C	328b
		C	328g
		C	329a
		C	329b
		C	329j
		C	333k
		B	334An
		B	510j
		B	510m
		C	511c
		B	511d
		B	511f
		B	513h
		A	520m
		A	521h
		B	522f
		C	528g

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	528j
		C	528l
		C	561b
		B	571j
		B	572i
		C	578g
		C	578k
		C	578l
		C	583p
		B	583r
		C	592b
		C	592c
		B	592g
		B	594c
		C	594h
		B	306bx
		B	306hx
		B	308p
		C	308r
		B	310d
		C	314a
		A	325o
		C	326Ad
		C	587h
		B	588a
		B	588d
		B	588f
		B	588i
		C	589a
		B	589f
		B	598g
		B	599c
		A	600f
		A	601a
		C	601j
		C	345f
		B	369f
		B	369Ah
		B	371c
		B	371f
		B	374p
		C	375a
		B	379d
		B	381b
		B	381h
		B	381n
		B	382g
		B	382h
		B	382l
		C	384a
		C	384c
		B	386c
		B	386d
		B	387d
		B	388d
		B	389g
		B	389i
		B	389j
		B	391b
		B	391f
		B	391i
		B	394b

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	394c
		B	394f
		B	394Aa
		C	394Ad
		C	394Af
		C	395c
		C	395d
		B	396b
		B	396c
		B	396d
		C	619b
		B	620h
		B	621d
		B	621g
		B	621h
		B	621i
		A	621k
		B	627b
		B	627k
		B	629b
		B	629k
		B	629c
		B	629d
		B	629g
		B	629j
		A	630a
		A	630c
		B	630d
		B	630f
		B	630g
		B	631i
		C	631j
		A	632f
		C	634g
		B	635a
		B	635c
		C	635d
		B	636b
		A	636l
		C	642b
		C	647g
		B	647h
		B	647i
		B	647j
		C	647k
		C	653p
		B	653s
		B	653x
		B	704f
		B	712h
		B	243a
		B	247At
		B	248b
		C	249j
		C	249k
		B	399Bj
		B	46o
		C	75b
		B	151d
		B	152h
		B	160g
		B	161i
Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	9110-1		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	217l
		B	103c
		B	106b
		C	112c
		B	113a
		B	119b
		C	121a
		B	126h
		B	126l
		B	126p
		A	127i
		C	127j
		B	128b
		B	128r
		A	13a
		B	13i
		A	14g
		B	14i
		B	14m
		B	14r
		B	15p
		C	63g
		B	65a
		B	66a
		C	67a
		B	67d
		B	92b
		B	92i
		B	93b
		B	94a
		C	94b
		B	94d
		B	94f
		B	94p
		B	94r
		C	95a
		C	95c
		B	96c
		B	96f
		B	97m
		C	99o
		B	228a
		B	230i
		B	230l
		B	231c
		C	232c
		B	426b
		B	426c
		B	426k
		C	427a
		B	427c
		B	427d
		C	443i
		B	458b
		B	458d
		B	458f
		B	458g
		C	458h
		B	458i
		C	459a
		B	459c
		B	459d

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	459f
		B	459g
		B	460a
		C	460b
		C	460c
		B	461a
		B	461d
		B	461g
		B	461h
		B	461i
		C	462b
		B	462f
		B	462i
		B	462j
		B	463f
		B	463j
		C	463k
		B	464a
		C	464b
		B	477p
		B	478a
		B	478c
		B	479g
		B	482a
		B	482b
		B	482c
		B	482f
		B	482i
		B	483a
		B	483b
		B	483f
		C	484a
		B	484b
		B	484c
		B	484f
		B	484g
		B	485a
		B	485d
		B	485f
		B	497g
		C	501a
		B	502a
		B	502b
		B	503a
		B	503b
		B	504b
		B	504d
		B	505a
		B	505b
		B	505f
		B	506d
		B	433i
		B	447a
		B	448b
		B	449d
		B	469g
		B	472c
		B	544d
		B	284o
		B	287g
		B	288a
		B	288b

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	289b
		C	526c
		B	526l
		C	578i
		B	594r
		B	596a
		C	596b
		A	608j
		B	608m
		B	608o
		B	609a
		B	609i
		C	558d
		A	559c
		B	559b
		C	559d
		B	565h
		C	567f
		B	655b
		B	701n
		C	702o
		B	704h
		B	704k
		C	704l
		B	711a
		B	248f
B	250k		
B	254a		
<i>Żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)</i>	9130	C	41c
		C	71m
		B	140m
		B	143c
		B	145f
		C	152d
		B	153f
		B	153i
		C	154c
		B	161b
		B	161g
		B	162b
		B	162d
		B	217n
		C	217m
		B	218g
		B	219i
		B	219j
		C	221a
		B	107b
		C	108a
		B	108c
		B	109a
		C	109b
		C	109f
		C	110d
		C	111a
		B	111f
		C	111j
		B	112a
		C	112b
		C	127c
B	13f		
C	13g		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	13h
		C	13j
		C	15n
		B	34b
		C	34c
		C	34d
		C	34i
		B	34m
		B	36a
		B	36c
		C	37a
		B	37f
		C	38f
		C	39d
		B	39g
		C	40a
		C	40c
		C	40j
		B	59f
		B	62c
		C	62f
		B	63d
		B	63i
		B	87b
		C	88h
		C	88i
		B	88j
		B	88l
		B	89d
		C	90g
		C	90k
		B	91k
		B	91n
		C	91o
		B	91p
		C	92h
		B	95f
		B	95g
		C	95h
		C	96h
		C	97g
		B	231g
		B	410d
		B	411d
		C	411f
		B	411g
		B	411i
		B	412c
		B	423i
		B	423m
		B	424k
		B	428a
		B	437h
		B	437m
		B	438i
		B	438l
		B	438n
		B	439f
		B	439h
		B	440j
		C	462d
		C	462h

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	480b
		B	480d
		B	480g
		C	480h
		B	480j
		B	481a
		B	481d
		B	481f
		B	481h
		B	489b
		B	490b
		B	490d
		B	490f
		B	490g
		B	491a
		B	491c
		B	492a
		B	492b
		B	492c
		C	492d
		B	492f
		B	493a
		B	493b
		B	493i
		B	494c
		B	495a
		B	495b
		B	495f
		B	495g
		B	496a
		B	496b
		C	496h
		B	499c
		B	499g
		B	500a
		B	500c
		B	402c
		B	402d
		B	402h
		B	403c
		B	403f
		C	404a
		B	405a
		B	405b
		B	405c
		B	405f
		C	405h
		C	406c
		C	406f
		C	407a
		C	413b
		B	414a
		B	414h
		B	415a
		C	415k
		B	415m
		C	431f
		B	431k
		C	432k
		B	432l
		C	435j
		B	444c

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	445j
		B	446a
		B	446f
		B	446g
		B	446i
		B	447a
		B	448d
		C	449b
		B	449c
		B	449d
		C	450b
		C	450c
		C	450f
		B	450g
		C	452p
		B	452r
		B	453g
		C	453h
		C	465a
		C	465b
		B	466a
		B	466c
		B	466f
		B	467d
		B	467f
		B	467g
		B	467h
		B	467i
		B	468a
		B	468b
		B	468c
		B	469a
		B	469b
		B	469d
		B	469f
		B	470b
		B	470g
		B	470i
		B	471f
		B	471g
		B	472c
		B	472d
		B	472f
		C	473f
		B	473g
		C	473i
		B	473a
		C	473f
		B	473g
		C	473i
		B	474a
		C	474c
		B	474d
		B	474f
		B	474h
		B	542c
		B	542d
		B	542h
		B	543c
		B	543d
		B	543g
		C	544a

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	544c
		B	544d
		C	546l
		B	547c
		B	547f
		B	547g
		B	547k
		B	548a
		B	548f
		B	548j
		B	549g
		B	549p
		B	550a
		B	550f
		B	550h
		B	550j
		B	550l
		B	551m
		B	552b
		C	552c
		C	552k
		B	552m
		B	553a
		C	553b
		B	553c
		C	553f
		B	553g
		B	553h
		B	553k
		C	553l
		B	554a
		B	554c
		B	554d
		B	282o
		B	289d
		B	290j
		C	509m
		C	510j
		B	511k
		A	511l
		B	511m
		B	514a
		B	514b
		C	583s
		B	584h
		C	584i
		B	595c
		C	595i
		C	558i
		B	558o
		B	559a
		C	560b
		C	560d
		B	560g
		C	560h
		C	560i
		C	560j
		B	565a
		C	565b
		A	565f
		A	565g
		C	566a

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	566f
		C	566h
		A	566i
		B	567a
		B	567d
		B	567g
		B	574c
		B	574d
		B	574f
		B	574h
		B	575a
		B	575f
		C	575g
		B	575h
		B	576b
		B	576c
		A	576d
		C	576j
		B	577a
		A	577f
		A	585a
		A	585b
		B	585d
		B	585h
		C	586a
		B	586b
		B	586f
		C	586h
		B	587a
		B	587b
		B	587c
		B	587i
		C	588j
		C	589b
		A	589d
		A	589h
		C	590a
		B	590b
		B	590d
		B	590f
		B	591a
		C	597a
		C	597b
		B	598a
		B	598b
		B	598d
		B	600a
		B	600b
		B	600d
		B	369j
		C	369n
		C	369r
		B	370g
		B	370h
		C	382a
		B	382r
		B	383b
		B	383d
		B	387a
		B	390b
		B	390g
		B	394g

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	612a
		B	613a
		B	613b
		B	620a
		B	620f
		A	622a
		B	622c
		B	622f
		B	622g
		B	622h
		B	623a
		B	623b
		B	624c
		B	626a
		C	627g
		B	627h
		B	628d
		C	632a
		C	634i
		B	636a
		C	636c
		C	636d
		C	636f
		B	637b
		B	637c
		B	637d
		C	637f
		A	637h
		A	637i
		C	637j
		B	638a
		C	638b
		C	638i
		B	639a
		B	639b
		A	639d
		A	640a
		C	640d
		C	640g
		C	640j
		A	645a
		C	645c
		B	646a
		C	646b
		C	646c
		B	646d
		B	646k
		B	647a
		C	647b
		A	638a
		B	638k
		C	638l
		C	701o
		C	701p
		C	701r
		C	701s
		C	701t
		B	701w
		C	702g
		C	703a
		C	703c
		B	703d

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	703g
		B	703i
		C	703j
		C	704a
		B	710b
		C	710c
		C	710d
		B	711a
		B	712f
		A	131g
		B	137f
		B	137h
		C	245a
		C	249b
		C	250a
B	255f		
B	401n		
Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (<i>Betulo-Quercetum</i>)	9190	B	167c
		B	168k
		B	175c
		B	175g
		B	176a
		B	176c
		B	176d
		B	178i
		B	222b
		B	222f
		B	224j
		B	227k
		B	184c
		B	184d
		B	184h
		B	184j
		B	184k
		B	194p
		C	195a
		C	195d
		B	202j
		B	203a
		B	204f
		B	210a
		B	210d
		C	212h
		B	213d
		B	215b
		B	215j
		B	234g
		C	235d
		C	235k
		B	239c
		B	239d
		B	422d
		C	454g
		B	454j
		B	479f
		B	479h
		B	480f
B	485b		
C	487c		
C	498a		
B	503f		
B	432f		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	432j
		B	578n
		B	596b
		C	608g
		B	604d
		B	334f
		B	337a
		B	339f
		C	345h
		B	347c
		B	349h
		C	361a
		B	362a
		B	366g
		B	371g
		B	374b
		B	378h
		B	378r
		C	379l
		B	380j
		B	383Aa
		B	383Am
		B	386f
		B	388b
		B	388c
		B	389a
		B	391g
		B	391Ba
		A	393d
		C	614a
		B	614k
		C	622b
		B	622j
		C	623c
		B	627i
		C	629m
		B	634b
		B	635h
		B	640l
		B	643a
		B	643c
		B	644f
		C	644h
		C	644m
		B	645a
		B	645g
		A	645l
		C	645m
		A	646g
		B	646j
		B	648f
		B	648i
		B	649d
		B	652c
		C	654r
		B	657k
		B	659f
		B	695i
		B	695k
		B	700b
		B	703h
		B	704c

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	708a
		B	708d
		B	129a
		B	132h
		B	247n
		B	400b
		B	400d
<p>Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)</p>	91D0	B	401i
		B	1h
		B	2a
		B	107f
		B	108d
		B	126b
		A	91h
		C	197t
		B	409a
		B	411a
		B	427l
		B	437l
		B	484d
		B	494g
		C	495h
		B	496d
		B	496f
		B	415g
		B	417g
		B	432b
		B	433b
		C	446k
		B	452m
		B	452o
		B	644g
C	680a		
C	680c		
C	680d		
C	680i		
C	684c		
B	684h		
B	684j		
B	662d		
<p>Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródliskowe)</p>	91E0	B	1Ab
		B	1Ac
		B	1Ad
		B	20j
		B	20k
		B	21h
		C	22i
		B	27n
		B	41d
		B	42a
		C	42c
		C	42i
		B	43i
		C	43m
		B	43o
		B	44b
		B	45a
		C	45b
		B	46i
B	47d		
B	48b		
C	48p		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	49a
		C	5y
		B	50g
		B	7f
		B	7h
		B	73l
		B	74f
		B	75c
		B	77d
		B	77f
		C	78a
		B	78b
		B	78h
		C	79g
		C	80h
		C	80i
		B	81m
		B	82k
		B	83o
		B	83p
		B	84r
		B	85x
		B	140b
		B	140c
		B	140d
		B	140i
		B	140j
		B	140l
		C	141c
		C	141d
		B	141f
		B	141g
		B	142f
		B	142g
		B	142h
		B	143h
		C	144c
		B	144d
		B	145a
		C	145b
		C	145g
		C	145m
		B	145n
		B	145o
		B	145p
		B	146b
		B	151n
		B	152f
		B	153b
		B	161f
		B	167f
		B	168d
		B	168f
		B	168l
		B	169f
		B	169j
		B	169k
		B	169s
		B	170c
		B	170d
		B	170j
		B	170k

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	171f
		B	172g
		B	173a
		B	173d
		B	173g
		B	173m
		B	174c
		B	174r
		B	175i
		B	177g
		B	177i
		B	177l
		B	180a
		B	182h
		B	216j
		B	216k
		B	217o
		B	217r
		C	218b
		C	218f
		B	218p
		B	219Ac
		B	219An
		B	219Ao
		B	221c
		C	222a
		B	225d
		B	226d
		B	226f
		B	10a
		B	102o
		B	103a
		B	105g
		B	105j
		B	11a
		B	112d
		B	112n
		B	113d
		B	113l
		B	12a
		B	12h
		B	120f
		B	121g
		B	125j
		B	125k
		B	127c
		B	128m
		B	33c
		B	33h
		B	34a
		C	35j
		B	59a
		B	59c
		B	60p
		B	62b
		C	63b
		B	63h
		C	63m
		C	63n
		B	8a
		B	89g
		B	89h

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	89l
		B	9a
		B	91d
		B	93d
		B	95d
		B	97c
		B	98f
		B	98h
		B	99c
		B	99k
		B	183b
		C	184a
		B	186b
		B	186d
		C	186h
		B	186f
		C	186h
		C	186i
		B	186j
		B	186l
		B	187a
		C	187g
		B	187f
		B	187n
		B	187o
		B	189k
		B	190i
		B	191b
		B	194l
		C	194m
		C	194o
		B	196h
		B	196k
		B	196m
		C	197j
		C	197l
		B	197m
		B	197o
		B	197p
		C	198b
		B	198h
		B	198i
		B	199c
		B	199i
		B	199j
		B	200c
		B	200f
		B	201i
		C	201j
		B	203c
		B	204b
		B	204c
		B	204d
		B	204i
		B	205b
		B	205f
		B	207s
		B	208a
		B	208i
		B	208j
		B	209d
		B	209j

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	209k
		C	209l
		B	214b
		B	230a
		B	230f
		B	230h
		B	231a
		B	231b
		B	231f
		B	231i
		B	231l
		B	232b
		B	232d
		B	232s
		B	233c
		B	233d
		B	233g
		B	233h
		B	233i
		B	234n
		B	234p
		B	234r
		B	235m
		B	235n
		B	235o
		B	235r
		C	236b
		B	237a
		B	237f
		B	237i
		B	239i
		B	239m
		B	239s
		B	408a
		B	408c
		B	408j
		B	411i
		B	412a
		B	421g
		B	421i
		B	422g
		B	422l
		B	423j
		B	425m
		B	427j
		B	428d
		C	437g
		C	438m
		C	439g
		C	440l
		B	440m
		B	441b
		C	442d
		C	442i
		C	443h
		C	459b
		C	459g
		B	460f
		B	460g
		B	461b
		B	461c
		B	463h

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	475b
		C	476a
		C	477a
		B	477l
		B	478b
		C	479a
		C	479c
		C	480c
		B	482d
		B	482h
		B	483g
		B	484h
		C	485g
		B	486a
		C	486b
		C	486o
		C	487h
		C	488c
		C	488f
		C	489h
		B	490a
		B	490c
		C	491b
		B	493c
		B	493h
		C	493j
		B	494f
		B	495c
		B	496g
		C	497d
		B	497f
		C	497g
		B	498d
		C	500b
		C	500d
		C	501b
		C	501c
		B	501f
		B	502h
		C	502i
		C	503d
		B	503g
		C	503h
		B	504c
		B	504f
		B	505c
		B	506a
		B	506f
		B	506g
		C	414i
		C	429g
		C	430d
		B	444b
		B	445f
		B	447a
		C	450b
		C	465a
		B	465d
		C	466g
		C	469c
		B	473l
		B	540a

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	540f
		B	546i
		B	547i
		B	548c
		B	550k
		C	552d
		B	260Ad
		B	261c
		C	261f
		C	261g
		B	261h
		C	261j
		C	261k
		B	261l
		C	261m
		C	262b
		B	262h
		C	262i
		C	262j
		C	262k
		B	263d
		B	264b
		B	264c
		B	264f
		B	265i
		C	265k
		B	266b
		B	266d
		B	266h
		B	267l
		B	268i
		B	269b
		B	269h
		B	269o
		C	269p
		B	274d
		C	274i
		B	274l
		C	275a
		B	275b
		B	275g
		C	275h
		C	275i
		B	275j
		C	276b
		B	276c
		C	276f
		B	276h
		B	278c
		B	278d
		B	278h
		B	279b
		B	280i
		C	280j
		B	280m
		C	281h
		C	281j
		C	281k
		C	281l
		B	281m
		C	282f
		C	282j

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	282l
		B	283g
		B	283i
		B	283j
		B	283k
		B	284c
		B	286f
		B	287d
		C	288h
		C	289a
		B	290k
		B	295b
		C	295c
		B	304f
		B	304h
		C	304i
		C	308Aa
		C	308Ac
		B	329f
		B	330g
		B	331c
		C	331d
		B	331h
		B	332b
		B	332g
		B	333d
		B	333f
		B	333i
		B	333j
		B	344Ab
		B	344Ak
		B	344Bb
		C	344Bd
		B	344Ca
		C	360h
		B	367i
		B	510p
		B	511d
		B	511i
		B	513f
		B	569o
		B	571j
		B	572j
		B	572m
		B	573g
		B	579k
		B	580h
		B	580o
		B	580r
		B	581a
		B	583a
		B	583b
		B	594d
		B	595a
		B	305g
		B	306w
		B	306x
		B	307w
		B	307x
		B	309g
		B	309h
		B	311l

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	313d
		C	313i
		B	322j
		B	326Ak
		C	326An
		B	565i
		C	566g
		B	566h
		C	567b
		C	567c
		C	575c
		C	575d
		B	576a
		B	598c
		C	598f
		B	602g
		B	602n
		B	605a
		B	605b
		B	605s
		B	606a
		B	606b
		B	606j
		B	658f
		B	336a
		C	336b
		B	336h
		B	336i
		B	336m
		B	341b
		B	348c
		C	348f
		C	348h
		C	348j
		B	348m
		B	348n
		B	348p
		C	349a
		B	350f
		C	351a
		B	351Ac
		B	354d
		B	355d
		B	355h
		B	365a
		B	365d
		B	368f
		B	368p
		B	368r
		B	368s
		B	369a
		B	369g
		B	369h
		B	369p
		B	369s
		B	371d
		B	375c
		B	379f
		B	379g
		B	379h
		B	379i
		B	379j

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	379k
		C	380a
		B	380c
		B	380l
		B	380m
		B	381a
		B	381f
		B	381g
		B	381k
		B	381m
		C	382c
		C	382d
		B	382j
		B	382k
		B	382n
		B	382p
		C	383a
		B	383f
		B	383i
		B	383Ab
		B	383Ai
		C	384b
		C	384d
		B	384f
		B	384g
		B	385a
		C	385b
		B	385c
		B	385d
		B	385f
		B	385g
		B	385h
		B	389c
		B	389d
		B	389f
		B	390a
		B	390c
		B	390f
		B	391l
		B	391r
		B	391Bj
		B	391Bl
		B	393f
		B	393g
		B	396h
		C	397a
		C	397c
		C	397h
		C	397i
		B	615j
		C	615m
		C	616j
		C	619c
		C	621f
		B	621j
		B	622i
		B	626i
		B	627a
		C	627j
		C	629a
		C	629h
		C	629i

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		C	629l
		C	629n
		C	630b
		B	630i
		C	631g
		C	631k
		C	632d
		B	632i
		C	632j
		C	633h
		C	634h
		C	635b
		C	635f
		C	636h
		C	638d
		C	638g
		C	638h
		B	639g
		B	640h
		B	642c
		C	643i
		C	646b
		B	647d
		B	648h
		B	648m
		C	650a
		C	653b
		C	653k
		B	653n
		B	653w
		C	659b
		B	661a
		C	662n
		C	662s
		C	663i
		C	667j
		B	675a
		B	676c
		B	677d
		C	689Bs
		B	696c
		B	697a
		B	702h
		B	702i
		C	705k
		B	708j
		B	709a
		B	709s
		B	714c
		B	714d
		B	714f
		B	714p
		B	714y
		B	714Aa
		B	714Ac
		B	714Ad
		B	714Af
		B	133i
		C	133j
		B	135c
		B	135m
		B	244c

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.
		B	245b
		B	246c
		B	247Am
		C	248c
		B	248h
		B	249n
		B	251d
		C	251j
		B	251m
		B	252f
		C	252n
		B	255c
		B	255g
		B	255h
		B	255i
		B	255j
		B	256a
		B	256j
		C	257c
		C	257f
B	257j		
B	307Ac		
C	400g		
Łęgowe lasy dębowo - wiązowo - jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	91F0	B	380g
		B	380h
		B	386g
		B	396g